



ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ
 ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນາຖາວອນ

====00000====

ກະຊວງກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້

ເອກະສານປະກອບການຮຽນ ການສອນ
 ວິຊາ

ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ

Community Forestry

ຫຼັກສູດສຳລັບໂຮງຮຽນ ກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ ຊັ້ນກາງ
 ກະຊວງກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້



ສະໜັບສະໜູນໂດຍອົງການຮ່ວມມືສາກົນເພື່ອການພັດທະນາ ແລະ ສາມັກຄີ
 ທີ່ປຶກສາດ້ານວິຊາການໂດຍ: ສະຖາບັນເທັກໂນໂລຢີລາຊະມິງຄົນ ກາລະສິນ

ກະຊວງກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້

ເອກະສານປະກອບການຮຽນ ການສອນ

ວິຊາ

ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ

Community Forestry

ຫຼັກສູດສຳລັບໂຮງຮຽນ ກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ ຊັ້ນກາງ

ກະຊວງກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້



ສະໜັບສະໜູນໂດຍອົງການຮ່ວມມືສາກົນເພື່ອການພັດທະນາ ແລະ ສາມັກຄີ
ທີ່ປຶກສາດ້ານວິຊາການໂດຍ: ສະຖາບັນເທັກໂນໂລຢີລາຊະມົງຄົນ ກາລະສິນ

ສາລະບານ

	ໜ້າ
ສາລະບານ	A
ສາລະບານຕາຕະລາງ	B
ສາລະບານຮູບ	C
ບົດທົດສະດີທີ 1 ຫຼັກການຂອງປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ	1
1.1 ຄວາມໝາຍ ແລະ ເປົ້າໝາຍຂອງປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ	2
1.2 ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານກັບລະບົບຊັບພະຍາກອນ	3
1.3 ນິເວດວິທະຍາຂອງປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ	10
1.4 ຮູບແບບການດຳເນີນງານການປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ	14
ບົດທົດສະດີທີ 2 ຄວາມຮູ້ທົ່ວໄປກ່ຽວກັບປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ	18
2.1 ຄວາມເປັນມາຂອງປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ	18
2.2 ບັນຫາການທຳລາຍເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ໃນປະເທດພັດທະນາ ໜ້ອຍ ແລະ ປະເທດກຳລັງ ພັດທະນາ	19
ບົດທົດສະດີທີ 3 ສັງຄົມວິທະຍາຊຸມນະບົດ (Rural sociology)	25
3.1 ສັງຄົມວິທະຍາຊຸມນະບົດ	25
3.2 ໂຄງສ້າງທາງກາຍພາບຂອງສັງຄົມຊຸມນະບົດ	27
3.3 ໂຄງສ້າງທາງສັງຄົມຊຸມນະບົດ	39
ບົດທົດສະດີທີ 4 ຫຼັກກວະນະກະເສດ	36
4.1 ຈຸດປະສົງຂອງລະບົບວະນະກະເສດ	36
4.2 ການຕັ້ງຈຸດປະສົງ	37
4.3 ຈຸດປະສົງຂອງການປູກຕົ້ນໄມ້	37
4.4 ປະໂຫຍດຂອງລະບົບວະນະກະສິກຳ	39
4.5 ອົງປະກອບຂອງລະບົບວະນະກະສິກຳ	39
4.6 ການຈຳແນກລະບົບວະນະກະສິກຳ	46
ເອກະສານອ້າງອີງ	54

ສາລະບານຕາຕະລາງ

	ໜ້າ
ຕາຕະລາງທີ :	
1. ການປຽບທຽບປ່າໄມ້ສາຂາຕ່າງໆ	8
2. ລະບົບການຈັດການປ່າໄມ້ຊຸມຊົນຈຳແນກອອກໄດ້ 9 ລະບົບ	14
3. ການຈັດການເວລາໃນການປູກໃນລະບົບວະນະ ກະສິກຳ (NairF 1985)	49

ສາລະບານຮູບ

	ໜ້າ
ຮູບທີ :	
1. ສະແດງເຖິງຄວາມສຳພັນຂອງອົງປະກອບຂອງລະບົບຊັບພະຍາກອນ ທີ່ເກີດຂຶ້ນໄດ້ທັງພາຍໃນ ແລະ ນອກ	4
2. ສະແດງລຳດັບຊັ້ນຂອງຊັບພະຍາກອນ ແລະ ເທັກໂນໂລຢີສຳລັບ ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ	6
3. ໂຄງສ້າງຂອງສັງຄົມ	26
4. ສະແດງເຖິງຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງລະບົບຢ່ອຍ	31

ບົດທົດສະດີທີ 1

ຫລັກການ ຂອງປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ

ຈຸດປະສົງການສອນ

1. ບອກຄວາມໝາຍ ແລະ ເປົ້າໝາຍ ຂອງປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ
2. ອະທິບາຍກ່ຽວກັບປ່າໄມ້ຊຸມຊົນກັບລະບົບຊັບພະຍາກອນ
3. ອະທິບາຍນິເວດວິທະຍາ ຂອງປ່າໄມ້ຊຸມຊົນ
4. ອະທິບາຍຮູບແບບການດຳເນີນງານການປ່າໄມ້ຊຸມຊົນ

ເນື້ອໃນ

ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານເປັນຍຸດທະວິທີໃນການຈັດການປ່າໄມ້ໂດຍໃຫ້ປະຊາຊົນເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນກິດຈະກຳປ່າໄມ້ຮູບແບບຕ່າງໆ ຕັ້ງແຕ່ການປູກຕົ້ນໄມ້, ການບົວລະບັດຮັກສາຕົ້ນໄມ້ ຫລື ສວນປ່າ ຊາວບ້ານ, ການປ້ອງກັນປ່າຈາກການທຳລາຍ ຕະຫລອດຈົນກິດຈະກຳອື່ນໆ ທີ່ຊ່ວຍໃຫ້ຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ໃນຊຸມຊົນດີຂຶ້ນເປັນແນວທາງຈັດການປ່າໄມ້ທີ່ມັ່ງກະຈາຍຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການຈັດການຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ສູ່ທ້ອງຖິ່ນ ໂດຍມີຫລັກການສຳຄັນຄື ການສ້າງໃຫ້ປະຊາຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນຮ່ວມເປັນເຈົ້າ ຂອງປ່າໄມ້ ແລະ ຕົ້ນໄມ້ໃນຊຸມຊົນ ແລະ ເກີດການພັດທະນາຮ່ວມກັນ.

ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ ມີຫລັກການເຊັ່ນດຽວກັນກັບຫລັກການພັດທະນະຊົນນະບົດ ເຊິ່ງເນັ້ນໃສ່ການປັບປຸງຄຸນນະພາບຊີວິດ ຂອງຄົນ ໃຫ້ມີການກິນຢູ່ດີ, ຢູ່ໃນສະພາບແວດລ້ອມທີ່ດີ ແລະ ປອດໄພ, ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ ຊຸມຊົນເປົ້າໝາຍ ຂອງປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ ມັກຈະເປັນຊຸມຊົນທີ່ຕ້ອງເພິ່ງພາປ່າໄມ້ໃນການດຳລົງຊີວິດ ເຊັ່ນ: ຊຸມຊົນໃນບໍລິເວນປ່າເສື່ອມໂຊມ, ຊຸມຊົນອ້ອມຮອບປ່າ ຫລື ຊຸມຊົນໃນເຂດເນື້ອທີ່ຂາດຄານໄມ້ໃຊ້ສອຍ. ການມີຄຸນນະພາບຊີວິດທີ່ດີ ຂອງຄົນໃນຊຸມຊົນເກີດຂຶ້ນໄດ້ດ້ວຍການສ້າງຜົນຜະລິດພາຍໃນເກີດຂຶ້ນຢ່າງພຽງພໍ ແກ່ຄວາມຕ້ອງການ ຂອງຊຸມຊົນ ສາມາດນຳເອົາຜົນຜະລິດນັ້ນມາໃຊ້ສອຍໄດ້ທົ່ວເຖິງຄວບຄູ່ກັນໄປກັບການອານຸລັກເຊັ່ນ: ເທັກໂນໂລຢີວະນະກະເສດ ເປັນຕົ້ນ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ ການຍອມຮັບເທັກໂນໂລຢີ ຂອງຊຸມຊົນ ເປັນສິ່ງສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງ ເຊິ່ງຂຶ້ນກັບວ່າ ເທັກໂນໂລຢີນັ້ນ ສາມາດແກ້ໄຂບັນຫາ ຂອງຊຸມຊົນໄດ້ຢ່າງວ່ອງໄວຫລາຍ ຫລື ໜ້ອຍພຽງໃດ ຄວາມເຂົ້າໃຈບັນຫາທີ່ມີຢູ່ໃນຊຸມຊົນຈຶ່ງເປັນຫົວໃຈຫລັກຂອງການວາງແຜນປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ, ມັກວາງແຜນຈຶ່ງຕ້ອງມີຄວາມຮູ້ທັງລະບົບສັງຄົມ ແລະ ລະບົບນິເວດຂອງຊຸມຊົນຈຶ່ງຈະເຂົ້າໃຈບັນຫາທີ່ມີຢູ່ໃນຊຸມຊົນໄດ້ຢ່າງເລິກເຊິ່ງ.

1.1 ຄວາມໝາຍ ແລະ ເປົ້າໝາຍ ຂອງປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ

1.1.1 ຄວາມໝາຍຂອງປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ

ຕາມຄວາມຈຳກັດ ຂອງອົງການ FAO ໄດ້ກ່າວວ່າ ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ ລວມເຖິງກິດຈະກຳປ່າໄມ້ໃດໆກໍຕາມທີ່ປະຊາຊົນມີສ່ວນຮ່ວມ ຕັ້ງແຕ່ການປູກ ຫລື ການຈັດການປ່າປະຈຳໝູ່ບ້ານໃນທ້ອງຖິ່ນທີ່ຂາດແຄນໄມ້ໃຊ້ສອຍ ຫລືເຄື່ອງປ່າ ຈົນກະທັ້ງເຖິງ ການປູກຕົ້ນໄມ້ໃນໄຮ່ນາຕ່າງໆ ເພື່ອຂາຍໄມ້ເປັນລາຍຮັບ ລວມເຖິງກິດຈະການອຸດສາຫະກຳໃນເຮືອນທີ່ໃຊ້ວັດຖຸຈາກປ່າໄມ້ເປັນວັດຖຸດິບ ແລະ ກິດຈະກຳ ຂອງໝູ່ບ້ານ ຫລືຊຸມຊົນໃນປ່າ ແຕ່ປ່າໄມ້ຊຸມຊົນ ຈະບໍ່ໄດ້ລວມກິດຈະການປ່າໄມ້ທີ່ເປັນອຸດສາຫະກຳຂະໜາດໃຫຍ່ ຫລືກິດຈະການປ່າໄມ້ທີ່ຊຸມຊົນໄດ້ຮັບຜົນຕອບແທນພຽງເປັນຄ່າຈ້າງແຮງງານເທົ່ານັ້ນ. ປ່າໄມ້ຊຸມຊົນ ຍັງລວມເຖິງກິດຈະກຳອື່ນທີ່ ຂອງລົດຖະບານ ທີ່ກະຕຸ້ນ ຫລື ຊ່ວຍເຫລືອກິດຈະການປ່າໄມ້ ຂອງທ້ອງຖິ່ນ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານຍັງໝາຍເຖິງຍຸດທະວິທີໃນການຈັດການທີ່ເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມໃນກິດຈະກຳທາງດ້ານປ່າໄມ້ໄດ້ແກ່: ການປູກປ່າ, ການບົວລະບັດຮັກສາປ່າໄມ້ ແລະ ການປ້ອງກັນ ລວມໄປເຖິງການໃຊ້ປະໂຫຍດປ່າໄມ້ຢ່າງຍືນຍານ ໂດຍມີເປົ້າໝາຍເພື່ອຍົກລະດັບຖານະທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມໃນທ້ອງຖິ່ນຄວບຄູ່ໄປກັບການອານຸລັກຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ.

1.1.2 ເປົ້າໝາຍ ຂອງຊຸມຊົນໃນແນວຄວາມຄິດ

ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ ມີເປົ້າໝາຍເພື່ອຈະດຳເນີນວຽກງານເພື່ອຊ່ວຍຊາວກະສິກອນຜູ້ທີ່ມີຖານະຍາກຈົນ ໃຫ້ສາມາດເພິ່ງພາຕົນເອງໄດ້, ຊ່ວຍປັບປຸງສະພາບແວດລ້ອມດ້ວຍການປູກຕົ້ນໄມ້ ເປັນການປັບຕົວ ຂອງການປ່າໄມ້ສູ່ການພັດທະນາຊົນນະບົດ ເພື່ອແກ້ບັນຫາໃນເລື່ອງການຂາດແຄນໄມ້ໃຊ້ສອຍ ແລະ ໄມ້ພື້ນໃນໂຮງງານອຸດສາຫະກຳນ້ອຍໆ ຫລື ໃຫ້ຜົນຫລາຍຈຸດປະສົງແກ່ຊຸມຊົນ ເຊັ່ນ: ໝາກໄມ້, ເນື້ອເຍື່ອໄມ້, ສະໝຸນໄພ, ນ້ຳເຜິ້ງ ແລະ ອາຫານສັດ ເປັນຕົ້ນ. ນອກນີ້, ຍັງຊ່ວຍແກ້ບັນຫາ ແລະ ປັບປຸງຜົນຜະລິດ ຂອງພືດໄດ້ດ້ວຍ. ການປູກຕົ້ນໄມ້ ເຊິ່ງຊ່ວຍຄວບຄຸມການກັດເຊາະພັງທະລາຍ ຂອງດິນ, ຄວບຄຸມການໄຫລ ຂອງນ້ຳໃຕ້ດິນ, ໃຫ້ຝຸ່ນພືດສິດແກ່ດິນ, ໃຫ້ຮົ່ມເງົາ ແລະ ເປັນສິ່ງກັ້ງບັງລົມໃຫ້ແກ່ພືດແລະສັດ. ນອກຈາກນີ້, ຍັງຊ່ວຍສ້າງວຽກງານເພີ່ມລາຍໄດ້ ໃຫ້ກຸ່ມຊາວຊົນນະບົດ ໂດຍສົ່ງເສີມໃຫ້ມີອຸດສາຫະກຳທີ່ມີໄມ້ເປັນວັດຖຸດິບ, ສົ່ງເສີມການຕະຫລາດ ຂອງວັດຖຸດິບຈາກໄມ້ແລະ ຂອງປ່າອື່ນໆ.

ໃນແນວຄວາມຄິດນັ້ນ ການໃຊ້ປະໂຫຍດທີ່ດິນໃນຊຸມຊົນຊົນນະບົດ ຄວນມີເປົ້າໝາຍ 3 ປະການ ຄື: ມີຜົນຜະລິດ, ກໍ່ໃຫ້ເກີດສະຖຽນລະພາບ ແລະ ຄວາມຖາວອນພາບ, ແບ່ງປັນຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມກັນຢ່າງຍຸດຕິທຳ.

ຜົນຜະລິດທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນໄດ້ ກໍຕໍ່ເມື່ອໃນຊຸມຊົນນັ້ນ ມີການໃຊ້ປະໂຫຍດທີ່ດິນຢ່າງຖືກຕ້ອງ ໝາະສົມ ກ່າວຄື ໃນເນື້ອທີ່ໆດິນມີຄວາມອຸດົມສົມບູນ ຄວນນຳໄປປູກພືດໄຮ່, ພືດສວນ ທີ່ມີຄ່າ

ທາງເສດຖະກິດ, ເນື້ອທີ່ບ່ອນໃດ ມີຄວາມແຫ້ງແລ້ງ ເໝາະສໍາລັບເຮັດທົ່ງຫຍ້າ ກໍນໍາສັດໄປລ້ຽງ, ເນື້ອທີ່ໃດ ມີຄວາມສູງຊັນຫລາຍບໍ່ເໝາະສົມແກ່ການກະສິກໍາ ກໍນໍາໃຊ້ປູກປ່າ ຫລືເນື້ອທີ່ໃດເໝາະສົມກັບການກະສິກໍາປະສົມປະສານ ກໍໃຊ້ປູກພືດແບບວະນະກະສິກໍາ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ການເພີ່ມຜົນຜະລິດໃນເນື້ອທີ່ໜຶ່ງ ອາດຈະເຮັດໄດ້ໂດຍການເພີ່ມປະສິດທິພາບການໃຊ້ແຮງງານໃນຊຸມຊົນກ່າວຄື: ພະຍາຍາມບໍ່ໃຫ້ມີຊ່ວງຫວ່າງງານຍາວນານຫລາຍໃນຮອບປີ ຫລືຫລຸດຜ່ອນປັດໃຈການຜະລິດທາງການກະສິກໍາລົງ ເຊັ່ນ : ໃຊ້ແຮງງານທີ່ຫວ່າງແທນເຄື່ອງກົນຈັກ, ສົ່ງເສີມໃຫ້ມີການໃຊ້ພືດສິດທີ່ເກີດຂຶ້ນເອງໄດ້ແທນການໃຊ້ຜຸ່ນວິທະຍາສາດທີ່ມີລາຄາແພງ ຫລື ສົ່ງເສີມໃຫ້ມີການປູກພືດຫລາຍຊະນິດ ເພື່ອຊ່ວຍຫລຸດຄວາມສ່ຽງໃນເລື່ອງລາຄາ ຂອງ ຜົນຜະລິດ ເປັນຕົ້ນ.

ນອກນີ້, ຜົນຜະລິດທີ່ໄດ້ຮັບຈາກເນື້ອທີ່ໃນຊຸມຊົນ ຈະຕ້ອງມີຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ, ຍືນນານ ເຊິ່ງໝາຍຄວາມວ່າ ເນື້ອທີ່ດິນ ທີ່ໃຊ້ປູກພືດນັ້ນ ຈະຕ້ອງຮັກສາຄວາມອຸດົມສົມບູນເລື້ອຍໄປ, ປອດໄພຈາກອັນຕະລາຍຕ່າງໆເຊັ່ນ: ລົມແຮງ, ນໍ້າຖ້ວມ, ໄພໄໝ້, ພະຍາດ ແລະ ແມງໄມ້ທໍາລາຍ ເປັນຕົ້ນ ບໍ່ແມ່ນມີແຕ່ໃຫ້ຜົນຜະລິດດີ ແຕ່ບໍ່ຄົງທີ່ຂຶ້ນໆລົງໆ ການທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ຜົນຜະລິດທີ່ໄດ້ຮັບ ມີຄວາມຕໍ່ເນື່ອງ ເຊິ່ງກໍຈະຕ້ອງອາໄສມາດຕະການໃນດ້ານອານຸລັກ ເຂົ້າຊ່ວຍແກ້ໄຂ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ສິ່ງສໍາຄັນ ຂອງປ່າໄມ້ຊາວບ້ານກໍຄື ຈະຕ້ອງໃຫ້ຜົນປະໂຫຍດແກ່ປະຊາຊົນໃນຊຸມຊົນຢ່າງຍຸດຕິທໍາ ເຊິ່ງຂຶ້ນຢູ່ກັບລະດັບ ຂອງການເຂົ້າໄປມີສ່ວນຮ່ວມໃນກິດຈະກໍາການຜະລິດ ຫລື ການໃຊ້ປະໂຫຍດທີ່ດິນນັ້ນໆ ຕົວຢ່າງ ເຊັ່ນ: ໃນການປູກປ່າໄມ້ໃຊ້ສອຍຊຸມຊົນ ຜູ້ທີ່ຈະເຂົ້າໄປມີສ່ວນຮ່ວມໃນການກ້າເບ້ຍໄມ້ ກໍຈະໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງເປັນສິ່ງຕອບແທນ, ຜູ້ທີ່ເຂົ້າໄປມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຈັດການກໍຈະໄດ້ຮັບປະໂຫຍດຈາກການຂາຍໄມ້ນັ້ນໆ, ສ່ວນຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການສະໜັບສະໜູນການປູກຕົ້ນໄມ້ ຫາກບໍ່ໄດ້ປະໂຫຍດໃນຮູບເງິນຕາກໍຈະໄດ້ຢູ່ໃນສະພາບແວດລ້ອມທີ່ດີຂຶ້ນ ເປັນຕົ້ນ.

ສະຫລຸບແລ້ວ ຊຸມຊົນໃນແນວຄວາມຄິດນັ້ນຄື ຊຸມຊົນທີ່ປະຊາຊົນມີຖານະທາງເສດຖະກິດດີ, ໝັ້ນຄົງ ແລະ ຖາວອນ, ໃນສະພາບແວດລ້ອມທີ່ດີ ມີສະຖານລະພາບ ແລະ ມີສ່ວນຮ່ວມໃນຜົນປະໂຫຍດໃນກິດຈະກໍາທີ່ເຮັດຮ່ວມກັນ.

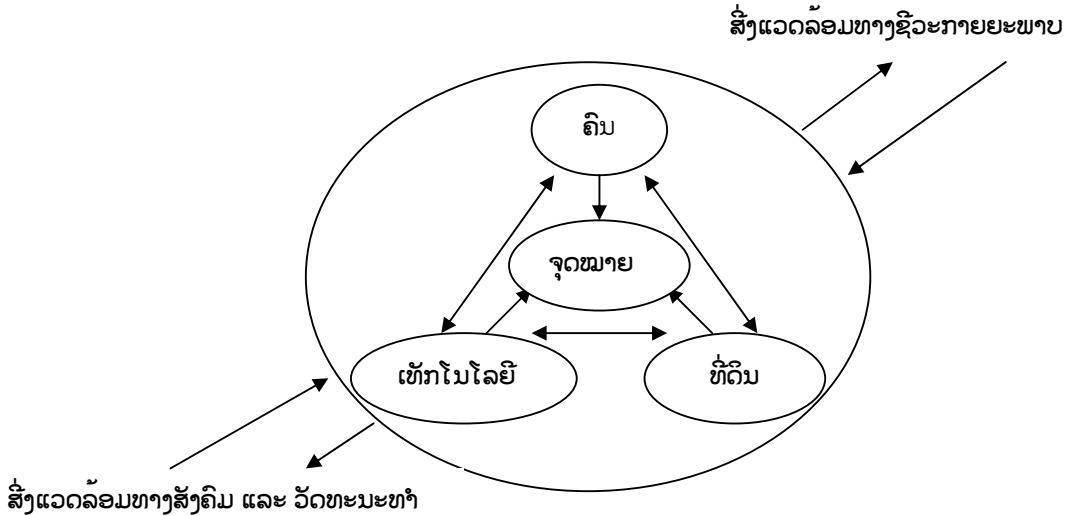
1.2 ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານກັບລະບົບຊັບພະຍາກອນ

1.2.1 ຄວາມໝາຍ ຂອງລະບົບຊັບພະຍາກອນ

ລະບົບຊັບພະຍາກອນ ໝາຍເຖິງລະບົບທີ່ເກີດຈາກຂະບວນການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນອັນປະກອບດ້ວຍ: ຄົນ, ເທັກໂນໂລຢີ ແລະ ເນື້ອທີ່ດິນ. ຄົນໃນທີ່ນີ້ ແມ່ນໝາຍເຖິງຜູ້ທີ່ໃຊ້ຊັບພະຍາກອນ ໂດຍອາໄສເທັກໂນໂລຢີຕ່າງໆ ເພື່ອໃຫ້ເກີດຜົນຜະລິດຕາມຈຸດປະສົງ. ເທັກໂນໂລຢີ ໝາຍເຖິງຄວາມຮູ້ທີ່ໃຊ້ເຂົ້າໃນການຜະລິດ ເຊິ່ງອາດຈະແຜ່ຢູ່ໃນຮູບ ຂອງເຄື່ອງມືຕ່າງໆເຊັ່ນ: ຈົກ, ຊວ້ານ, ສຽມ ລົດໄຖ ຫລື ອາດຈະແຜ່ງໃນຮູບລໍາດັບການໃຊ້ເຄື່ອງມືຕ່າງໆຫລາຍຢ່າງເຊັ່ນ:

ໃຊ້ຈິກ ແລ້ວມາໃຊ້ສຽມ ແລ້ວມາໃຊ້ລົດໄຖ ແລ້ວກັບມາໃຊ້ສຽມອີກ ເປັນຕົ້ນ ຫລື ອາດແຜ່ຢູ່ໃນ ຮູບ ຂອງການໃຊ້ສັດເຮັດວຽກງານຕ່າງໆເຊັ່ນ: ຄວາຍໄຖນາ, ຊ້າງລາກໄມ້ ຫລື ອາດແຜ່ຢູ່ໃນຮູບ ຂອງການປັບປຸງໃຫ້ສາມາດທົນແລ້ງໄດ້, ຕ້ານທານການລະບາດຂອງແມງໄມ້ໄດ້ ເປັນຕົ້ນ. ດັ່ງ ນັ້ນ, ເທັກໂນໂລຢີ ຈຶ່ງໝາຍລວມເຖິງ ວິທີການຜະລິດ ຫລືລະບົບການຜະລິດ ໂດຍໃຊ້ເຄື່ອງມື ຕ່າງໆນັ້ນເອງ. ສຳລັບເນື້ອທີ່ດິນ ຈະຄວບຄຸມເຖິງ ຊັບພະຍາກອນທີ່ດິນ ອັນໄດ້ແກ່ : ດິນ, ນ້ຳ, ແຮ່ ທາດ, ປ່າໄມ້ ແລະ ອື່ນໆ.

ສ່ວນປະກອບ ແລະໂຄງສ້າງ ຂອງ ລະບົບຊັບພະຍາກອນສະແດງໄວ້ ຄື: ປະກອບດ້ວຍ ສ່ວນປະກອບຫລັກໆ 3 ສ່ວນ ເຊິ່ງບາງເທື່ອເອີ້ນວ່າ ເປັນລະບົບຢ່ອຍ ໄດ້ແກ່: ທີ່ດິນ ຫລື ລະບົບຊີ ວະກາຍຍະພາບ, ປະຊາຊົນ ຫລື ລະບົບສັງຄົມ ແລະ ເທັກໂນໂລຢີ.



ຮູບທີ 1. ສະແດງເຖິງຄວາມສຳພັນຂອງອົງປະກອບຂອງລະບົບຊັບພະຍາກອນທີ່ເກີດຂຶ້ນ ໄດ້ທັງພາຍໃນ ແລະ ນອກ

ສ່ວນປະກອບທັງສາມນີ້ ຈະມີຄວາມສຳພັນເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນເກີດຂຶ້ນຢູ່ສະເໝີ ຕາມສະ ຖານທີ່ ແລະ ເວລາທີ່ແຕກຕ່າງກັນ, ຜົນລັບ ຂອງຄວາມສຳພັນທີ່ເກີດຂຶ້ນ ຈະອອກມາໃນຮູບ ຂອງ ວິທີການໃຫ້ຊັບພະຍາກອນ ເຊິ່ງມີທິດທາງໄປຕາມຈຸດປະສົງ.

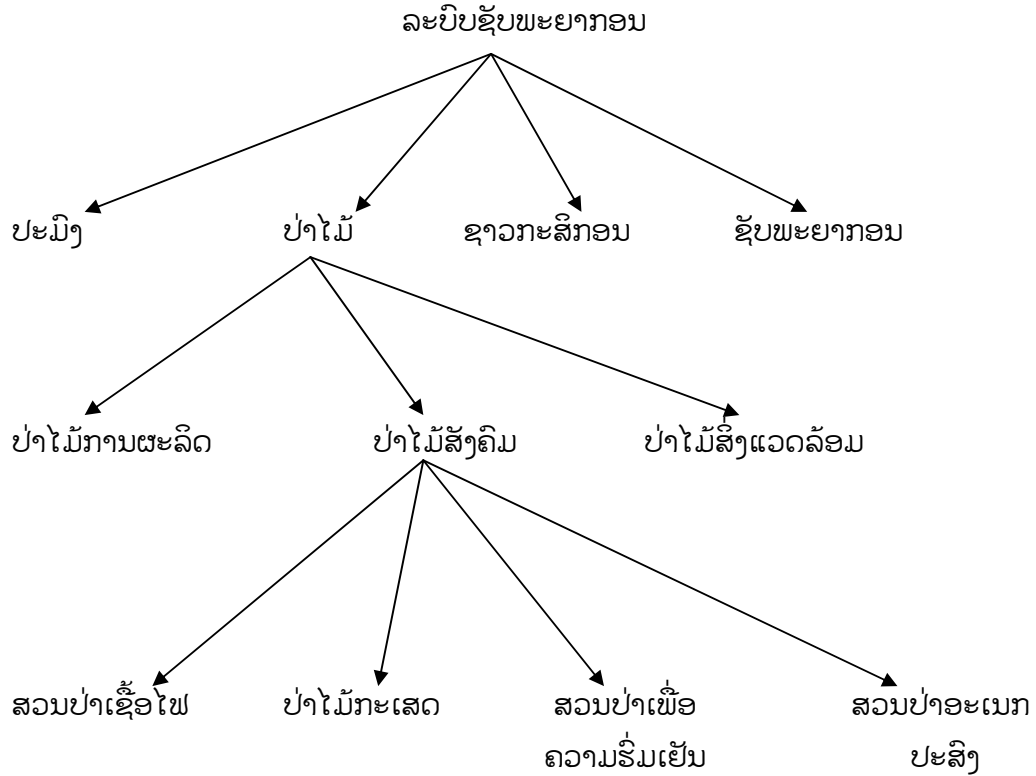
ປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງອົງປະກອບຕ່າງໆ ຂອງລະບົບຊັບພະຍາກອນເກີດຂຶ້ນໄດ້ທັງພາຍ ໃນ ແລະ ພາຍນອກ. ປະຕິສຳພັນພາຍໃນ ກໍໄດ້ແກ່ ປີຕິສຳພັນລະຫວ່າງ ຄົນ, ທີ່ດິນ ແລະ ເທັກໂນ ໂລຢີ ສ່ວນປະຕິສຳພັນທີ່ເກີດຂຶ້ນພາຍນອກນັ້ນ ເກີດກັບສິ່ງແວດລ້ອມຕ່າງໆທີ່ຢູ່ອ້ອມຮອບລະບົບ ຊັບພະຍາກອນນັ້ນໄດ້ແກ່: ສິ່ງແວດລ້ອມທາງດ້ານຊີວະກາຍພາບ, ສິ່ງແວດລ້ອມທາງເສດຖະກິດ ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມທາງດ້ານການເມືອງ ຕົວຢ່າງຂອງປະຕິສຳພັນທີ່ເກີດຂຶ້ນພາຍນອກ ໄດ້ ແກ່: ສິ່ງແວດລ້ອມທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະສັງຄົມ ຈະມີອິດທິພົນຕໍ່ລະບົບການປູກພືດ. ຄວາມ

ຕ້ອງການຂອງຕະຫລາດ ມັກຈະເປັນສິ່ງກຳໜົດໃຫ້ ຊາວກະສິກອນເລືອກໃຊ້ເທັກໂນໂລຢີ ຊະນິດຂອງພືດ ຂະນະດຽວກັນ ລະບົບການປູກພືດ ອາດມີຜົນຕໍ່ລະບົບການຕະຫລາດເຊັ່ນດຽວກັນ ເມື່ອມີການປູກພືດຊະນິດດຽວກັນ ລະບົບການປູກພືດ ອາດມີຜົນຕໍ່ລະບົບການຕະຫລາດເຊັ່ນກັນ ເມື່ອມີການປູກພືດຊະນິດດຽວກັນຫລາຍ ຈະເຮັດໃຫ້ລາຄາຕ່ຳ ຫລືເມື່ອມີການປູກໜ້ອຍ ຈະເຮັດໃຫ້ລາຄາສູງຂຶ້ນ.

ປະຕິສຳພັນທີ່ເກີດຂຶ້ນທັງພາຍໃນ ແລະ ນອກນີ້ ເຮັດໃຫ້ເກີດວິທີການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນຂຶ້ນ ເຊິ່ງມີທິດທາງຕາມຈຸດປະສົງ ຫລື ເປົ້າໝາຍ ເຖິງແມ່ນວ່າລະບົບຊັບພະຍາກອນໜຶ່ງ ຈະມີຈຸດປະສົງ ຫລືເປົ້າໝາຍທີ່ແຕກຕ່າງກັນໄປເລັກນ້ອຍ ແຕ່ໂດຍລວມແລ້ວ ຈຸດປະສົງສຸດທ້າຍຈະເໝືອນກັນ ໄດ້ແກ່ : ການມີຜົນຜະລິດ, ການມີສະຖຽນລະພາບ, ຄວາມສະເໝີພາບໃນຜົນປະໂຫຍດ, ຄວາມຍືນຍານໃນຜົນຜະລິດ ພຽງແຕ່ວ່າ ລະບົບຊັບພະຍາກອນໃດຈະເນັ້ນຈຸດປະສົງໃດຫລາຍກວ່າກັນ ເຊັ່ນ : ລະບົບການປູກປ່າເພື່ອອຸດສາຫະກຳ ເນັ້ນການມີຜົນຜະລິດເປັນຫລັກ ແຕ່ລະບົບປ່າໄມ້ຊຸມຊົນ ເນັ້ນຄວາມສະເໝີພາບໃນຜົນປະໂຫຍດເປັນຫລັກ.

1.2.2 ການປຽບທຽບປ່າໄມ້ຊາວບ້ານກັບປ່າໄມ້ໃນສາຂາອື່ນໆ

ໂດຍທາງກວ້າແລ້ວປ່າໄມ້ອາດແບ່ງໄດ້ຕາມຈຸດມຸ້ງໝາຍ 3 ສາຂາໄດ້ແກ່: ສາຂາການຜະລິດ, ສາສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສາຂາສັງຄົມ. ເຊິ່ງທັງ3 ສາຂາດັ່ງກ່າວ ອາດເບິ່ງໄດ້ວ່າ ເປັນລະບົບຊັບພະຍາກອນ ເຊິ່ງປະກອບດ້ວຍວິທີການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນຕ່າງໆ ລວມກັນເປັນຊຸດ ໃນລະດັບຊັ້ນຂງລະບົບ ແຕ່ລະສາຂາ ກໍຈັດວ່າເປັນລະບົບຍ່ອຍຂອງລະບົບການຈັດການຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ (ດັ່ງຮູບທີ 2) ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ ເມື່ອເບິ່ງປ່າໄມ້ສັງຄົມ ເປັນລະບົບຍ່ອຍໜຶ່ງ ຂອງປ່າໄມ້ ກໍຈະເປັນລະບົບຍ່ອຍທີ່ບໍ່ໄດ້ມີລັກສະນະແຕກຕ່າງຢ່າງເດັ່ນຊັດຈາກລະບົບຍ່ອຍອື່ນໆ ເພາະເນື່ອງຈາກປ່າໄມ້ການຜະລິດ ແລະ ປ່າໄມ້ສິ່ງແວດລ້ອມ ກໍຄົງມີລັກສະນະບາງປະການເພື່ອ ສັງຄົມຢູ່ດີ.



ຮູບທີ 2. ສະແດງລຳດັບຊັ້ນຂອງຊັບພະຍາກອນ ແລະ ເທັກໂນໂລຢີສຳລັບປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ

ດັ່ງນັ້ນ, ເມື່ອເບິ່ງລະບົບຍ່ອຍຂອງປ່າໄມ້ທັງ 3 ສາຂາແລ້ວຈຶ່ງເຫັນໄດ້ວ່າມີຄວາມຊັບຊ້ອນກັນຢູ່ໃນລັກສະນະຕ່າງໆ ໃນຮູບທີ 3 ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ລະບົບທັງສາມແຕກຕ່າງກັນແນວໃດ ແລະ ມີຄວາມຄ້າຍຄືກັນແນວໃດ ເຊິ່ງສາມາດຈະພິຈາລະນາ ໄດ້ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ :

1. ໃນເນື້ອທີ່ຊັບຊ້ອນ ABC ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ລະບົບຍ່ອຍທັງ 3 ສາຂາ ມີຄວາມຄ້າຍຄືກັນ ທັງຈຸດປະສົງ ແລະ ວິທີການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນ ຕົວຢ່າງຂອງເທັກໂນໂລຢີທີ່ຈັດວ່າຢູ່ໃນລະດັບຍ່ອຍທັງ 3 ສາຂາໄດ້ແກ່: ການປູກສວນປ່າໃນລະດັບຄອບຄົວ, ເຊິ່ງຈະສາມາດບັນລຸຈຸດປະສົງທັງ 3 ຄື: ເປັນແຫລ່ງຜະລິດວັດຖຸດິບ, ເປັນແຫລ່ງປ່າໄມ້ໃຊ້ສອຍແລະເພີ່ມລາຍໄດ້ແກ່ຊາວກະສິກອນຜູ້ຜະລິດໜ້ອຍ ແລະ ກໍ່ໃຫ້ເກີດສະຖຽນລະພາບ ຂອງເນື້ອທີ່.

ເປົ້າໝາຍ :

- A - ເພື່ອຄວາມສະເໝີພາບໃນຜົນປະໂຫຍດ
- B - ເພື່ອການຜະລິດ
- C - ເພື່ອສະຖຽນລະພາບ ຂອງເນື້ອທີ່

ໃນເນື້ອທີ່ຊ້ອນທັບ AB , BC ແລະ C ສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງ ລັກສະນະທີ່ແຕກຕ່າງເດັ່ນຂັດຂອງແຕ່ລະລະບົບຍ່ອຍ ຫລື ສາຂາ ສິ່ງທີ່ແບ່ງລະບົບຍ່ອຍທັງ 3 ນີ້ອອກຈາກກັນຢ່າງເດັ່ນຂັດ ກໍຄື ວິທີການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນ.

ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານເປັນລະບົບທີ່ເນັ້ນວິທີການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນເຊິ່ງສິ່ງເສີມໃຫ້ເກີດຄວາມສະເໝີພາບທາງສັງຄົມ ເຊິ່ງກໍຄືການແບ່ງປັນຜົນປະໂຫຍດທີ່ໄດ້ຮ່ວມມືກໍ່ໃຫ້ເກີດຂຶ້ນຢ່າງຍຸດຕິທຳ ເຊັ່ນ: ການປູກປ່າຊຸມຊົນ ເປັນຕົ້ນ. ສ່ວນປ່າໄມ້ເພື່ອການຜະລິດນັ້ນ ເປັນລະບົບທີ່ເນັ້ນວິທີການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນ ເພື່ອເພີ່ມພູນຜະລິດຜົນໃຫ້ເກີດຂຶ້ນສູງສຸດຕໍ່ເໜືອທີ່ດິນ ຢ່າງມີປະສິດທິພາບ ໃນຂະນະທີ່ປ່າໄມ້ສິ່ງແວດລ້ອມເນັ້ນວິທີການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທີ່ສິ່ງເສີມໃຫ້ເກີດສະຖຽນລະພາບຂອງສິ່ງແວດລ້ອມ.

ໃນທາງທິດສະດີແລ້ວລະບົບຍ່ອຍ ຂອງປ່າໄມ້ທັງ 3 ສາຂານັ້ນຈະມີບາງຢ່າງຄ້າຍຄືລົງລອຍກັນໄດ້ພໍດີ ເນື່ອງຈາກຂໍ້ຄັດແຍ່ງ ໃນທິດທາງ ຂອງຈຸດປະສົງ ແລະ ຄຳນິຍົມຕ່າງໆ ຂອງລະບົບທັງສາມ (ດັ່ງຕາຕະລາງທີ 1) ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ ລະບົບປ່າໄມ້ການຜະລິດ ມີທິດທາງເພື່ອເພີ່ມຜົນຜະລິດໃຫ້ເກີດໃນເນື້ອທີ່ຫລາຍທີ່ສຸດ ບໍ່ວ່າຈະເປັນການປູກສວນປ່າ ຫລື ການເຮັດໄມ້ ຈຶ່ງຕ້ອງຄຳນຶງເຖິງການຄຸ້ມທຶນ, ຂະໜາດເນື້ອທີ່ໆດຳເນີນການ, ການລົງທຶນຢ່າງມີປະສິດທິພາບ, ການໃຊ້ເຄື່ອງຈັກແທນແຮງງານຄົນ ແລະ ມີເປົ້າໝາຍທີ່ຜະລິດເພື່ອສະໜອງຕະຫລາດ ໃນຂະນະທີ່ປ່າໄມ້ຊຸມຊົນມີທິດທາງເພື່ອໃຫ້ຊາວຊົນນະບົດໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ ຈຶ່ງເນັ້ນການປະຕິບັດໃນເນື້ອທີ່ຂະໜາດນ້ອຍ (ເຊັ່ນ: ໃນເນື້ອທີ່ການກະສິກຳ, ໃນຄອບຄົວ ແລະ ໃນຊຸມຊົນ ເປັນຕົ້ນ), ເນັ້ນການໃຊ້ແຮງງານຢ່າງມີປະສິດທິພາບ ແລະ ມີເປົ້າໝາຍທີ່ຜະລິດ ເພື່ອສະໜອງຄວາມຕ້ອງການໃນຊົນນະບົດ ໄດ້ແກ່: ການປູກຕົ້ນໄມ້ຊະນິດທີ່ສະໜອງຄວາມຕ້ອງການ ຂອງ ໄມ້ຟື້ນອາຫານສັດ ແລະ ເພື່ອອຸດສາຫະກຳໃນຄອບຄົວ ເປັນຕົ້ນ.

ສຳລັບປ່າໄມ້ສິ່ງແວດລ້ອມມີທິດທາງເພື່ອກໍ່ໃຫ້ເກີດສະຖຽນລະພາບ ແລະ ຄວາມກົມກືນຂອງທຳມະຊາດ ແລະປ່າໄມ້ ຈຶ່ງເນັ້ນທີ່ຈະຫລຸດ ຫລືຫລີກລ່ຽງການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ ແລະ ຍັງເນັ້ນການຟື້ນຟູເນື້ອທີ່ເສື່ອມໂຊມໃຫ້ຟື້ນຄືນມາ ໂດຍການປູກປ່າ ໂດຍບໍ່ຄຳນຶງເຖິງຜົນຕອບແທນທີ່ເປັນຕົວເງິນແຕ່ຢ່າງໃດ ແລະ ຍັງຕໍ່ຕ້ານການໃຊ້ປະໂຫຍດເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ເພື່ອການກະສິກຳຂອງ ຊາວບ້ານທີ່ອ້ອມຮອບອີກດ້ວຍ.

ສະຫລຸບແລ້ວ ປ່າໄມ້ທີ່ເປັນປ່າໄມ້ຊາວບ້ານກໍ່ເພາະວ່າ ເນັ້ນເພື່ອປະໂຫຍດ ຂອງຊຸມຊົນແລະ ສັງຄົມ, ຖ້າເບິ່ງໃນແງ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ຜົນທີ່ເກີດຂຶ້ນອາດຈະບໍ່ທັດທຽມໄດ້ກັບປ່າໄມ້ສິ່ງແວດລ້ອມ ຖ້າເບິ່ງໃນແງ່ການຜະລິດ ກໍ່ບໍ່ອາດປຽບໄດ້ກັບປ່າໄມ້ເພື່ອການຜະລິດ. ປ່າໄມ້ຊຸມຊົນ.

ຕາຕະລາງທີ 1. ການປຸງປຸງປ່າໄມ້ສາຂາຕ່າງໆ

ລັກສະນະ	ປ່າໄມ້ການຜະລິດ	ປ່າໄມ້ສິ່ງແວດລ້ອມ	ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ
ເບົາໝາຍຫລັກ	ເພີ່ມຜົນຜະລິດສູງສຸດ	ກໍ່ໃຫ້ເກີດສະຖຽນລະພາບ ແລະ ຄວາມກົມກືນ.	ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມສະເໝີພາບທາງສັງຄົມ
ເທັກໂນໂລຢີທີ່ໃຊ້	ທີ່ມີປະສິດທິພາບສູງ	ທີ່ສອດຄ່ອງກັບທຳມະຊາດ	ທີ່ຍືດຍຸ່ນແລະເປັນທີ່ຍອມຮັບຂອງສັງຄົມ
ຄວາມສຳຄັນຂອງຄົນ	ຖືວ່າແຮງງານເປັນສ່ວນໜຶ່ງໃນການຊ່ວຍໃຫ້ເກີດຜົນຜະລິດເພີ່ມຂຶ້ນ. - ມີການແບ່ງແຮງງານໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບເທັກໂນໂລຢີທີ່ໃຊ້	ຖືວ່າຄົນໃນສັງຄົມຈະຕ້ອງເຊື່ອຟັງກົດເກນຕ່າງໆເພື່ອຄວບຄຸມການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນໃຫ້ໜ້ອຍລົງ.	ຖືວ່າປະຊາຊົນຕ້ອງມີສ່ວນຮ່ວມໂດຍສະເພາະຊາວຊົນນະບົດຕ້ອງມີສ່ວນໃນການພັດທະນາປ່າໄມ້. - ສະຖາບັນໃນຊົນນະບົດຕ້ອງມີຄວາມຮັບຜິດຊອບສູງ.
ຕົວບົ່ງຊີ້ຄວາມສຳເລັດ	ຜົນຜະລິດຂອງປ່າໄມ້ ເປັນສິ່ງສະແດງຄວາມສຳເລັດຂອງລະບົບ.	ຄວາມຖາວອນ ແລະ ສະຖຽນລະພາບຂອງປ່າໄມ້ເປັນສິ່ງທີ່ສະແດງເຖິງຄວາມສຳເລັດຂອງລະບົບ	ຜົນຜະລິດແລະສະຖຽນລະພາບປ່າໄມ້ເປັນສະຖານນະການທີ່ຈຳເປັນ. - ແຕ່ການກະຈາຍຜົນປະໂຫຍດທັງການຜະລິດແລະບໍລິການຕ້ອງເກີດຂຶ້ນຢ່າງພຽງພໍໃນສັງຄົມ.

1.2.3 ສະພາບການທີ່ຈຳເປັນ ແລະ ພຽງພໍສຳລັບປ່າໄມ້ສັງຄົມ

ດັ່ງທີ່ໄດ້ກ່າວມາແລ້ວວ່າເຖິງແມ່ນວ່າປ່າໄມ້ຊາວບ້ານຈະເນັ້ນທີ່ປະໂຫຍດຂອງຊຸມຊົນເປັນຫລັກ ແຕ່ກໍ່ບໍ່ໄດ້ໝາຍຄວາມວ່າຈະບໍ່ຄຳນຶງເຖິງການຜະລິດ ແລະ ສະຖຽນລະພາບຂອງເນື້ອທີ່ແຕ່ຢ່າງໃດ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ດີ ປ່າໄມ້ສັງຄົມ ໄດ້ຕັ້ງສົມຸດຖານໄວ້ວ່າ ການມີຜົນຜະລິດ ແລະ ສະຖຽນລະພາບ ຈະບໍ່ມີຄວາມໝາຍອັນໃດເລີຍຖ້າຫາກຄວາມຍຸດຕິທຳໃນສັງຄົມບໍ່ເກີດຂຶ້ນຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ໃນກໍລະນີສວນປ່າເອກະຊົນ ທີ່ໄດ້ຮັບການສົ່ງເສີມຈາກລັດຖະບານ ໃຫ້ເອກະຊົນມີສ່ວນໃນການປັບປຸງຜົນຜະລິດໃຫ້ເກີດຂຶ້ນໃນເນື້ອທີ່ປ່າເສື່ອມໂຊມ ເປັນການເພີ່ມສະຖຽນລະພາບ

ຂອງເນື້ອທີ່ອີກທາງໜຶ່ງ. ເອກະຊົນຍິນດີ ໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືເນື່ອງຈາກ ມີແຮງຈູງໃຈຈາກການໃຫ້ເຊົ່າດິນເພື່ອປະກອບການໃນລາຄາຖືກ ແລະ ສາມາດເກັບຜົນຜະລິດໄດ້ຄຸ້ມຄ່າກັບການລົງທຶນ.

ຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ບໍ່ວ່າຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ ຈະມີຜົນຜະລິດສູງ ຫລືຈະມີສະຖຽນລະພາບສູງພຽງໃດກໍຕາມ ທັງໃນແງ່ຜົນຜະລິດ ແລະ ບໍລິການ ຖ້າຜົນປະໂຫຍດຈາກສິ່ງເຫລົ່ານີ້ ຕົກຢູ່ກັບກຸ່ມຄົນສ່ວນນ້ອຍ ບໍ່ໄປສູ່ກຸ່ມຄົນຊົນນະບົດສ່ວນໃຫຍ່ ຄວາມຍຸຕິທຳ ຫລືຄວາມສະເໝີພາບກໍບໍ່ເກີດຂຶ້ນ. ການຈະເປັນປ່າໄມ້ສັງຄົມ ຈຶ່ງຕ້ອງສະລະບາງສ່ວນ ຂອງຜົນຜະລິດ ແລະ ສະຖຽນລະພາບຂອງເນື້ອທີ່ອອກໄປສູ່ຊຸມຊົນ, ຄຳຖາມຕໍ່ມາຈຶ່ງຢູ່ທີ່ວ່າຈະຕ້ອງຍອມເສຍການມີຜົນຜະລິດ ແລະການມີສະຖຽນລະພາບຫລາຍໜ້ອຍເທົ່າໃດ ເພື່ອແລກກັບການມີຄວາມສະເໝີພາບໃນສັງຄົມ ຫລືຈະຫລຸດຄວາມຄັດແຍ່ງລະຫວ່າງການມີຜົນຜະລິດ, ການມີສະຖຽນລະພາບ ແລະຄວາມສະເໝີພາບໄດ້ເຊິ່ງເປັນຄຳຖາມທີ່ຍາກຈະຕອບທັງດ້ານທິດສະດີ ແລະປະຕິບັດ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ວິທີການຫລຸດຄວາມຄັດແຍ່ງທີ່ໃຊ້ໃນປະຈຸບັນ ກໍຄືຂະບວນການມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຕັດສິນໃຈ.

ໂດຍສະຫລຸບແລ້ວ ການມີຜົນຜະລິດ ແລະ ການມີສະຖຽນລະພາບນັ້ນ ເປັນສະພາບການທີ່ຈຳເປັນຢ່າງຍິ່ງໃນລະບົບປ່າໄມ້ຊຸມຊົນ ໃນຂະນະທີ່ການມີຄວາມຍຸຕິທຳໃນການແບ່ງຜົນປະໂຫຍດ ໂດຍການມີສ່ວນຮ່ວມຈະຕ້ອງເກີດຂຶ້ນຢ່າງພຽງພໍ.

1.2.4 ເທັກໂນໂລຢີປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ

ໃນຮູບທີ 2 ເຊິ່ງສະແດງລຳດັບຊັ້ນ ຂອງຊັບພະຍາກອນ ຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ສວນປ່າເຊື້ອໄຟປ່າໄມ້ກະສິກຳ, ສວນປ່າໃຫ້ຄວາມຮື່ມ ແລະ ສວນປ່າອະເນກປະສົງ ເປັນລະບົບຍ່ອຍ ຫລືອົງປະກອບ ຂອງປ່າໄມ້ສັງຄົມ ຫລື ອີກແງ່ມຸມໜຶ່ງ ກໍຄື: ເທັກໂນໂລຢີການຜະລິດ ຂອງປ່າໄມ້ສັງຄົມນັ້ນເອງ. ຄວາມເໝາະສົມ ຂອງເທັກໂນໂລຢີ ຈະຂຶ້ນຢູ່ກັບຄວາມຕ້ອງການ ຂອງທ້ອງຖິ່ນ, ສະພາບສັງຄົມ ແລະ ສະພາບທາງຊີວະກາຍພາບ ຂອງເນື້ອທີ່.

ເນື່ອງຈາກເທັກໂນໂລຢີເຫລົ່ານີ້ ໄດ້ນຳມາໃຊ້ໃນລະບົບປ່າໄມ້ການຜະລິດ ແລະ ລະບົບປ່າໄມ້ສິ່ງແວດລ້ອມ ເຊັ່ນດຽວກັນເຊັ່ນ: ສວນປ່າ ອາດປູກເພື່ອເປັນເຊື້ອໄຟ ໂດຍເອກະຊົນ ຫລືປ່າໄມ້ກະສິກຳ ທີ່ປະຕິບັດໂດຍເອກະຊົນລາຍໃຫຍ່ເປັນຕົ້ນ ແຕ່ຈະເອີ້ນວ່າເປັນລະບົບປ່າໄມ້ຊຸມຊົນ ກໍຕໍ່ເມື່ອເທັກໂນໂລຢີນັ້ນ ສິ່ງເສີມໃຫ້ເກີດຄວາມຍຸຕິທຳໃນການແບ່ງຜົນປະໂຫຍດທີ່ຮ່ວມກັນ ສ້າງຂຶ້ນເທົ່ານັ້ນ.

ໃນທາງທຳມະຊາດ ປ່າໄມ້ກະສິກຳ ຈະເປັນເທັກໂນໂລຢີທີ່ເໝາະສົມທີ່ສຸດສຳລັບປ່າໄມ້ຊຸມຊົນ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງໃນເຂດຮ້ອນ ເຊິ່ງມີອາຊີບຫລັກກະສິກຳ ແຕ່ຖ້າຄວາມຕ້ອງການຂອງ ຊຸມຊົນ ຫລືສັງຄົມ ຄືໄມ້ເຊື້ອໄຟ, ສວນປ່າເຊື້ອໄຟ ກໍຈະເປັນເທັກໂນໂລຢີ ທີ່ເໝາະສົມທີ່ສຸດ ຖ້າຄວາມຕ້ອງການເປັນຜົນຜະລິດຫລາຍຢ່າງແລ້ວ ສວນປ່າອະເນກປະສົງ ກໍຈະເໝາະສົມທີ່ສຸດ ຫລື ຖ້າຄວາມຕ້ອງການ ຂອງ ທ້ອງຖິ່ນຄື: ສະຖານທີ່ພັກຜ່ອນ, ໃຫ້ຄວາມຮື່ມ ສວນປ່າເພື່ອຄວາມຮື່ມ ກໍຈະເໝາະສົມທີ່ສຸດ.

1.2.5 ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານການກະສິກຳ ແລະ ການພັດທະນາຊຸມນະບົດ

ໃນເຂດຮ້ອນ ປະຊາຊົນສ່ວນໃຫຍ່ທີ່ຢູ່ໃນຊຸມນະບົດທີ່ມີອາຊີບກະສິກຳດັ່ງນັ້ນ, ໃນຄວາມໝາຍ ຂອງການພັດທະນາຊຸມນະບົດແລ້ວ ມັກຈະຄິດເຖິງການພັດທະນາການກະສິກຳເປັນສຳຄັນ, ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມການພັດທະນາຊຸມນະບົດຄວບຄຸມຄວາມໝາຍ ແລະເປົ້າໝາຍທີ່ກວ້າງຂວາງກວ່າ ໄດ້ແກ່ການຈະເລີນເຕີບໂຕທາງດ້ານເສດຖະກິດສັງຄົມ, ການເກີດສະຖຽນລະພາບຂອງເນື້ອທີ່, ຄວາມສະເໝີພາບຂອງເນື້ອທີ່ກ ດັ່ງນັ້ນ, ການກະສິກຳ ຈຶ່ງຖືວ່າເປັນພຽງສ່ວນໜຶ່ງທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍນັ້ນເທົ່ານັ້ນ.

ເຊັ່ນດຽວກັນ ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ ກໍເປັນສ່ວນໜຶ່ງທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍໜຶ່ງ ຂອງການພັດທະນາຊຸມນະບົດ, ທັງນີ້ເປັນເພາະວ່າຊາວຊຸມນະບົດບາງສ່ວນ ໂດຍສະເພາະພວກທີ່ບໍ່ມີດິນເປັນຂອງຕົນເອງ, ພວກທີ່ທຸກຈົນ ຍັງຄົງເພິ່ງພາອາໃສປ່າໄມ້ເພື່ອສະໜອງຄວາມຕ້ອງການຂັ້ນພື້ນຖານຂອງຕົນເອງເຊິ່ງໄດ້ແກ່: ອາຫານ, ເຊື້ອໄຟ, ອາຫານສັດ ແລະ ອື່ນໆ. ດັ່ງນັ້ນ, ໃນການພັດທະນາຊຸມນະບົດ ຈຶ່ງຄວນຕ້ອງລວມເອົາປ່າໄມ້ຊາວບ້ານໄວ້ດ້ວຍ. ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ ຈຶ່ງອາດເບິ່ງໄດ້ວ່າ ເປັນລະບົບຍ່ອຍໜຶ່ງຂອງການພັດທະນາຊຸມນະບົດ ໂດຍສະເພາະໃນເນື້ອທີ່ສູງ.

1.3 ນິເວດວິທະຍາຂອງປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ

ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ ເປັນແນວທາງໃນການຈັດການປ່າໄມ້ທີ່ມັ່ງສູ່ຊຸມຊົນ ເປັນການສະແຫວງຫາຄວາມຮ່ວມ ຂອງຊຸມຊົນໃນການພັດທະນາປ່າໄມ້ ເຊິ່ງຊຸມຊົນເຫລົ່ານີ້ ເປັນຊຸມຊົນກະສິກຳເຊິ່ງຕ້ອງເພິ່ງພາປ່າໄມ້ເກືອບທັງໝົດ. ການດຳລົງຊີວິດ ຂອງຊາວບ້ານໃນຊຸມຊົນລວມທັງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດຕ່າງໆ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມມີການປ່ຽນແປງຢູ່ຕະຫລອດເວລາເຊິ່ງໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກປັດໃຈຕ່າງໆທັງທາງດ້ານກາຍພາບ ແລະ ເສດຖະກິດສັງຄົມທີ່ມີມາຈາກທັງພາຍໃນ ແລະ ພາຍນອກຊຸມຊົນເອງ. ການສຶກສານິເວດວິທະຍາ ຂອງຊຸມຊົນ ຈະເຮັດໃຫ້ເຂົ້າໃຈເຖິງການເຄື່ອນໄຫວ ຂອງອົງປະກອບຕ່າງໆ ໃນຊຸມຊົນອັນຈະນຳໄປສູ່ການວິເຄາະ ແລະ ວາງແຜນທີ່ເລິກເຊິ່ງສຳລັບວຽກງານປ່າໄມ້ຊຸມຊົນຕໍ່ໄປ.

1.3.1 ລະບົບນິເວດ ແລະ ລະບົບສັງຄົມ

ລະບົບ ໝາຍເຖິງໜ່ວຍທີ່ມີອົງປະກອບຕ່າງໆ ຢູ່ພາຍໃນຂອບເຂດໜຶ່ງ ເຊິ່ງອົງປະກອບນີ້ ຈະເຮັດໜ້າທີ່ຕ່າງໆ ສຳພັນເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນບໍ່ຫລາຍກໍໜ້ອຍ ຜົນລັບທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກໜ້າທີ່ ຂອງອົງປະກອບທີ່ມີຄວາມສຳພັນກັນຢ່າງໃກ້ຊິດນັ້ນຈະສະແດງອອກມາເປັນພຶດຕິກຳ ຂອງໜ່ວຍ ນັ້ນໆ, ພຶດຕິກຳທີ່ປ່ຽນແປງໄປຂອງໜ່ວຍ ອາດເກີດຂຶ້ນ ຈາກການກະຕຸ້ນພຽງສ່ວນໃດໜຶ່ງຂອງລະບົບກໍໄດ້ເຊັ່ນ: ລະບົບກິນໂກ, ລະບົບສຸລິຍະຈັກກະວານ, ລະບົບໝູນວຽນເລືອດ, ລະບົບນິເວດ ແລະ ລະບົບສັງຄົມ ເປັນຕົ້ນ.

- 1. ລະບົບນິເວດ: ປະກອບດ້ວຍອົງປະກອບທີ່ມີປະຕິສຳພັນ ເຊິ່ງໄດ້ແກ່

ສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ (ຄົນ, ພືດ ແລະ ສັດ) ແລະ ສິ່ງທີ່ບໍ່ມີຊີວິດ (ພູມອາກາດ, ດິນ, ນ້ຳ ໆລໆ) ອົງປະກອບ ຂອງພູມອາກາດ, ນ້ຳ ແລະ ດິນ ມີອິດທິພົນຕໍ່ການດຳລົງຂອງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດໃນຂະນະດຽວກັນ ການດຳລົງຂອງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ບໍ່ວ່າຈະເປັນພືດ ຫລືສັດ ກໍມີຜົນກະທົບຕໍ່ອົງປະກອບນັ້ນໆ ເຊັ່ນກັນ ຕົວຢ່າງ : ດິນອຸດົມສົມບູນ ຈະເຮັດໃຫ້ພືດຈະເລີນເຕີບໂຕ, ການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນດິນບໍ່ຖືກຕ້ອງ ຈະເຮັດໃຫ້ດິນ ເສື້ອມໂຊມລົງສົ່ງຜົນໃຫ້ການຈະເລີນເຕີບໂຕ ຂອງພືດຫລຸດລົງ ຫລືດິນຕ່າງຊະນິດ ກັນກໍຈະເໝາະ ສົມສຳລັບພືດຕ່າງຊະນິດກັນ. ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ ຫາກມີການທຳລາຍພືດທີ່ປົກຄຸມດິນ ກໍມີຜົນເຮັດ ໃຫ້ຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງດິນຫລຸດລົງ ເປັນຕົ້ນ.

2. ລະບົບສັງຄົມ : ສຳລັບລະບົບສັງຄົມມະນຸດ ປະກອບໄປດ້ວຍອົງປະກອບ ຫລັກໆໄດ້ແກ່: ປະຊາກອນ, ເທັກໂນໂລຢີ, ໂຄງສ້າງ ຂອງສັງຄົມ ແລະຄວາມນິກົດ ຫລືຄຳນິຍົມ ອົງປະກອບ ເຫລົ່ານີ້ ຈະມີຄວາມສຳພັນ ແລະ ມີປະຕິສຳພັນ ເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ.

ພຶດຕິກຳ ຂອງສັງຄົມຈະແຕກຕ່າງກັນອອກໄປຕາມໜ້າທີ່ ແລະຄວາມສຳພັນ ຂອງອົງປະກອບຢູ່ໃນສັງຄົມເຊັ່ນ: ສັງຄົມ ຂອງຄົນໃນເມືອງກັບຊົນນະບົດມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນກໍເນື່ອງມາ ຈາກມີຈຳນວນປະຊາກອນແຕກຕ່າງກັນ, ມີໂຄງສ້າງທາງສັງຄົມຕ່າງກັນໄດ້ແກ່: ເພດ, ອາຍຸ, ການ ປົກຄອງເປັນຕົ້ນ. ມີຄຳນິຍົມ ແລະວັດທະນະທຳຄວາມນິກົດທີ່ແຕກຕ່າງກັນ, ມີຄວາມຮູ້ໃນ ການ ຜະລິດ ຫລືເທັກໂນໂລຢີແຕກຕ່າງກັນ. ພຶດຕິກຳຂອງສັງຄົມຈະສະແດງອອກມາໃນຮູບ ຂອງ ການ ດຳລົງຊີວິດ ແລະ ການທຳມາຫາກິນ ເມື່ອມີອັນໃດມາປ່ຽນແປງອົງປະກອບຕ່າງໆ ຍ້ອນເຮັດໃຫ້ ພຶດຕິກຳ ຂອງສັງຄົມປ່ຽນແປງໄປ.

ການປ່ຽນແປງ ຂອງອົງປະກອບໃດໆ ຈະສົ່ງຜົນກະທົບໃຫ້ອົງປະກອບອື່ນໆປ່ຽນແປງໄດ້ ເຊັ່ນ: ການເພີ່ມຂຶ້ນ ຂອງປະຊາກອນ ຈະມີຜົນກະທົບເຮັດໃຫ້ໂຄງສ້າງ ຂອງສັງຄົມປ່ຽນແປງໄປ. ໂຄງສ້າງສັງຄົມທີ່ມີຄົນແກ່ຫລາຍ ຈະມີຜົນກະທົບຕໍ່ປະຊາກອນໃນອານາຄົດລວມທັງມີຜົນກະທົບ ຕໍ່ ລະບົບຄວາມນິກົດ, ຄວາມເຊື່ອ ຫລື ຄວາມນິຍົມໃນການມີລູກຊາຍ ຂອງຊາວສັງຄົມ ມີຜົນ ກະທົບຕໍ່ ຈຳນວນປະຊາກອນຄຳນິຍົມ, ມີຜົນກະທົບຕໍ່ເທັກໂນໂລຢີເຊັ່ນ: ຜູ້ຍິງຕ້ອງເຮັດວຽກບ້ານ ຜູ້ຊາຍເຮັດ ວຽກອອກບ້ານຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ການຈັດລຳດັບການເຮັດວຽກງານຕ້ອງປັບຕົວຕາມຄຳນິຍົມ ນັ້ນເປັນຕົ້ນ.

1.3.2 ປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງລະບົບນິເວດວິທະຍາ ແລະ ລະບົບສັງຄົມ

ປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງອົງປະກອບຕ່າງໆທີ່ມີຢູ່ໃນໂລກ ຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດລະບົບຕ່າງໆ ນັບບໍ່ຖ້ວນ, ລະບົບຕ່າງໆທີ່ມີຢູ່ເຫລົ່ານີ້ ບາງລະບົບກໍຈະມີປະຕິສຳພັນກັນຢ່າງໃກ້ຊິດເຊັ່ນ: ລະບົບ ສັງຄົມ ແລະ ລະບົບນິເວດກະສິກຳ. ພຶດຕິກຳ ຂອງລະບົບສັງຄົມ ຈະສະທ້ອນອອກມາໃນຮູບຂອງ ການດຳ ເນີນຊີວິດ,ສ່ວນພຶດຕິກຳ ຂອງລະບົບນິເວດກະສິກຳ ຈະສະທ້ອນອອກມາໃນຮູບຂອງຂະ ບວນການ ປູກພືດ ຫລືລ້ຽງສັດ. ໃນປະເທດອິນໂດເນເຊຍ ມີລະບົບນິເວດກະສິກຳ ເຊິ່ງເປັນທີ່ຮູ້ຈັກ ກັນຢ່າງແພ່ຫລາຍ ຄືລະບົບສວນໃນບ້ານ ເຊິ່ງບາງທີ ເອີ້ນສວນປະສົມຫລາຍຊັ້ນເຮືອນຍອດເຊິ່ງ ເປັນການປູກຕົ້ນ ໄມ້ຍືນຕົ້ນຫລາຍຊະນິດປົນກັນກັບພືດລົ້ມລູກ ປະກອບກັບເປັນໂຄງສ້າງ

ຊ້ອນທັບກັນເປັນຊັ້ນຄ້າຍຄື ປ່າດົງດິບ. ຊາວບ້ານມັກປູກພືດເພື່ອໃຊ້ປະໂຫຍດໃນພິທີກຳຕ່າງໆ ໃນຮອບປີລະບົບສັງຄົມຈຶ່ງເປັນ ຕົວກຳໜົດຊະນິດ ແລະ ໂຄງສ້າງຂອງລະບົບສວນໃນບ້ານ. ໃນ ທາງກົງກັນຂ້າມ ການປູກພືດບາງຊະນິດທີ່ຕ້ອງໃຊ້ການລົງທຶນສູງ, ໃຊ້ຄວາມຮູ້ສູງ ກໍຈະສະແດງ ຖານນະ ຂອງເຈົ້າ ຂອງ ເຊິ່ງຢູ່ໃນລະບົບສັງຄົມ.

ປະຕິສຳພັນ ລະຫວ່າງລະບົບສັງຄົມກັບລະບົບນິເວດ ເກີດຂຶ້ນຈາກຂະບວນການອັນ ຊັບ ຊ້ອນ ເຊິ່ງເປັນຜົນລັບຂອງຂະບວນການໄຫລວຽນຂອງພະລັງງານ, ວັດຖຸ ແລະ ຂ່າວສານ.

ການໄຫລວຽນຂອງພະລັງງານຜ່ານລະບົບນິເວດ ແລະ ລະບົບສັງຄົມໄດ້ແນວໃດ ? ພະ ລັງງານຈາກດວງອາທິດຖືກເກັບກຳຢູ່ໃນລະບົບນິເວດໂດຍພຶດສີຂຽວ ແລ້ວຖ່າຍທອດສູ່ສັດຕ່າງໆ ຕາມຕ່ອງໂສ້ອາຫານ. ພະລັງງານເຫລົ່ານີ້, ໄຫລສູ່ລະບົບສັງຄົມໄດ້ໂດຍການນຳເອົາມາເປັນອາ ຫານ ແລະ ເຊື້ອໄຟ. ໃນລະບົບນິເວດທີ່ອຸດົມສົມບູນ ຈະມີສັກກາຍພາບໃນການທ່າຍທອດພະລັງ ງານສູ່ລະບົບສັງຄົມໄດ້ສູງເຊັ່ນ: ລະບົບນິເວດ ຂອງປ່າເຂດຮ້ອນ ເປັນຕົ້ນ. ພະລັງງານຈາກລະບົບ ສັງຄົມບົດປ່ອຍສູ່ລະບົບນິເວດໃນຮູບ ຂອງພະລັງງານຄວາມຮ້ອນ, ລະບົບນິເວດ ທີ່ມີພະລັງງານ ເກັບກຳຢູ່ຫລາຍໜ້ອຍຕ່າງກັນ ຈະເຮັດໃຫ້ເກີດລະບົບສັງຄົມທີ່ຕ່າງກັນໃນຂະນະດຽວກັນ. ລະບົບ ສັງຄົມທີ່ຕ່າງກັນ ຍ່ອມເຮັດໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບຕໍ່ລະບົບນິເວດທີ່ຕ່າງກັນດ້ວຍ.

ການໄຫລວຽນວັດຖຸ ເຊິ່ງໄດ້ແກ່ : ນ້ຳ, ແຜ່ທາດ ຕ່າງໆ ມີການໄຫລວຽນຢູ່ໃນລະບົບນິເວດ ໂດຍຜ່ານຂະບວນການດູດຊັບ ແລະ ການສັງເຄາະແສງ. ພະລັງງານຈະຖືກເກັບກຳໄວ້ ໃນມວນ ຊີວະພາບທີ່ຕ້ອງອາໄສວັດຖຸເຫລົ່ານີ້ປະກອບກັນຂຶ້ນ. ການໄຫລວຽນຂອງວັດຖຸຈາກລະບົບນິເວດ ສູ່ລະບົບສັງຄົມ ໂດຍທາງການນຳມາເປັນອາຫານ, ເດຊີອໄຟ, ບ່ອນຢູ່ອາໄສ, ເຄື່ອງນຸ່ງຫົ່ມ ແລະ ໄຫລຄືນສູ່ລະບົບນິເວດໃນຮູບຕ່າງໆເຊັ່ນ: ຂອງເສຍ ຕ່າງໆເປັນຕົ້ນ. ຜົນຜະລິດຈາກລະບົບນິເວດ ຈະສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ການດຳເນີນຊີວິດ ຂອງສັງຄົມ. ໃນຂະນະດຽວກັນ ການໃຊ້ປະໂຫຍດຈາກຜົນ ຜະລິດບໍ່ຖືກຕ້ອງເກີນກຳລັງການຜະລິດຂອງລະບົບນິເວດກໍຍ່ອມເຮັດໃຫ້ລະບົບນິເວດສູນເສຍໄປ

ສຳລັບຂ່າວສານ ໝາຍເຖິງ ເລື່ອງຕ່າງໆ ທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນອະດີດ, ປະຈຸບັນ ແລະອະນາຄົດ ຂ່າວສານໃນລະບົບນິເວດໄດ້ແກ່ : ຄວາມຜັນປ່ຽນຂອງພູມອາກາດ, ພຶດຕິກຳຂອງພືດ ແລະສັດ, ການປ່ຽນແປງທາງກາຍພາບ, ຮູບແບບຂອງຜົນຜະລິດ ເປັນຕົ້ນ. ຂ່າວສານໃນລະບົບນິເວດໄຫລ ສູ່ລະບົບສັງຄົມຕາມການໄຫລວຽນຂອງພະລັງງານ ແລະ ວັດຖຸ ເຊັ່ນ : ສັງຄົມຮຽນຮູ້ວ່າພຶດຊະນິດ ໃດເປັນອາຫານ, ເປັນພືດ, ເປັນຢາປິ່ນປົວພະຍາດ ຫລືເຮັດປະໂຫຍດຕ່າງໆໄດ້ ກໍເມື່ອມີການນຳ ພຶດເຫລົ່ານັ້ນເຂົ້າມາທົດສອບ ເຊິ່ງຖ້າເປັນການໄຫລວຽນ ຂອງພະລັງງານ ແລະ ວັດຖຸຮູບແບບ ໜຶ່ງ ມະນຸດຮັບຮູ້ການປ່ຽນແປງຂອງລະບົບນິເວດ ຈາກການເຄື່ອນໄຫວຂອງລົມ, ອຸນຫະພູມ ແລະ ພຶດຕິກຳ ຂອງພືດ ເປັນຕົ້ນ. ໃນອີກທາງໜຶ່ງລະບົບສັງຄົມສາມາດສົ່ງຂ່າວສານສູ່ລະບົບນິເວດໃນ ຮູບ ຂອງການຄວບຄຸມ, ການໃຊ້ປະໂຫຍດເຊັ່ນ: ການທຳລາຍປ່າ ຫລືການສ້າງເຂື່ອນຈະເປັນ ການສ້າງສະພາບການໃຫ້ສັດປ່າໄດ້ຮຽນຮູ້ ແລະ ປັບການດຳລົງຊີວິດ ເປັນຕົ້ນ. ວິວັດທະນາການ ຂອງມະນຸດ ແລະ ລົງ ແຕກຕ່າງກັນ ກໍເນື່ອງຈາກຄວາມສາມາດໃນການແລກປ່ຽນຂ່າວສານກັບ

ລະບົບນິເວດ, ຄວາມສາມາດໃນການວິເຄາະ ແລະ ຕອບສະໜອງຕໍ່ຂ່າວສານກັບລະບົບນິເວດ ໃນປະຈຸບັນນີ້ ເັກໂນໂລຢີສະໄໝໃໝ່ ພະຍາຍາມຈັດການໃຫ້ມີການໄຫລວຽນຂອງຂ່າວສານ ລະຫວ່າງອົງປະກອບຕ່າງໆທີ່ມີຢູ່ໃນລະບົບ.

1.3.3 ຄຸນສົມບັດ ຂອງລະບົບນິເວດກະສິກຳ

ຄວາມຊັບຊ້ອນຂອງລະບົບນິເວດກະສິກຳ ເປັນຜົນເນື່ອງມາຈາກຄວາມປ່ຽນແປງ ອັນເປັນທຳມະຊາດເຊິ່ງສາມາດອະທິບາຍດ້ວຍຄຸນສົມບັດ 4 ປະການໄດ້ແກ່: ການໃຫ້ຜົນຜະລິດ, ການມີສະຖຽນລະພາບ, ການມີຄວາມຍືນຍານ ແລະຄວາມສະເໝີພາບຂອງຜົນຜະລິດ. ເຖິງແມ່ນ ວ່າ ໃນທາງປະຈຸບັນແລ້ວ ຄຸນສົມບັດເຫຼົ່ານີ້ ຈະວັດແທກໄດ້ບໍ່ງ່າຍປານໃດ ແຕ່ກໍສາມາດໃຊ້ເປັນ ເກນໃນການປະເມີນ ແລະ ປຽບທຽບໄດ້.

1. ການໃຫ້ຜົນຜະລິດ: ໝາຍເຖິງມູນຄ່າທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ຂອງຜົນຜະລິດຕໍ່ໜ່ວຍ ຊັບພະຍາກອນທີ່ໃຊ້ (ໄດ້ແກ່: ດິນ, ແຮງງານ, ພະລັງງານ, ເງິນທຶນ) ໂດຍທົ່ວໄປ ນິຍົມວັດແທກ ໃນຮູບແບບ ຂອງຜົນຜະລິດແຕ່ລະປີ ຫລືຜົນໄດ້ຮັບຕໍ່ເຮັກຕາ ຫລືຕໍ່ຊົ່ວໂມງ ເປັນຕົ້ນ.

2. ການມີສະຖຽນລະພາບ: ໝາຍເຖິງ ລະດັບເຊິ່ງສະແດງເຖິງຄວາມຄົງທີ່ໃນ ການໃຫ້ຜົນຜະລິດ ຫລືມີການຂຶ້ນລົງພຽງເລັກນ້ອຍຕາມສະພາບທີ່ປ່ຽນແປງທາງພູມອາກາດ ຫລື ການຕະຫລາດ ມັກຈະນິຍົມວັດແທກອອກມາໃນຮູບຂອງສ່ວນປົ້ນຂອງສຳພະລິດຄວາມຜັນປ່ຽນ ຂອງການໃຫ້ຜົນຜະລິດ.

3. ການມີຖາວອນພາບ: ໝາຍເຖິງຄວາມສາມາດ ຂອງລະບົບໃນການຮັກ ສາລະດັບການໃຫ້ຜົນຜະລິດເມື່ອຕົກຢູ່ພາຍໃຕ້ແຮງບົບຄັ້ນ ຫລືເມື່ອມີສິ່ງມາລົບກວນແຮງບົບຄັ້ນ ໝາຍເຖິງສິ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີ ຫລືຕໍ່ເນື່ອງ ເຊັ່ນ: ຄວາມເສື່ອມໂຊມ ຂອງດິນ, ການ ເກີດຂຶ້ນ ຂອງດິນເຄັມ ຫລືການເປັນໜັ້ສິນ. ສ່ວນສິ່ງລົບກວນ ໝາຍເຖິງ ສິ່ງທີ່ບໍ່ມັກຈະເກີດຂຶ້ນເທົ່າ ໃດ ແຕ່ເມື່ອເກີດຂຶ້ນແລ້ວມັກຈະຮຸນແຮງ ແລະ ເກີດຂຶ້ນຢ່າງບໍ່ຄາດຝັນເຊັ່ນ: ຄວາມແຫ້ງແລ້ງ, ນ້ຳ ຖ້ວມ, ການລະບາດ ຂອງພະຍາດ ແລະ ແມງໄມ້ ເປັນຕົ້ນ. ການວັດແທກຖາວອນພາບ ສາມາດ ເຮັດໄດ້ຍາກ ມັກຈະ ເຮັດໂດຍການປະເມີນຜົນຈາກອະດີດຈົນເຖິງປະຈຸບັນ. ການຂາດຖາວອນ ພາບ ອາດສະແດງໄດ້ຈາກ ການຫລຸດລົງຂອງຜົນຜະລິດບາງຄັ້ງຫລຸດລົງຢ່າງໄວໂດຍບໍ່ມີສັນຍານ ເຕືອນລ່ວງໜ້າ.

4. ຄວາມສະເໝີພາບ ຂອງຜົນຜະລິດ
ໝາຍເຖິງການທີ່ຜົນຜະລິດທີ່ມີຢູ່ໃນລະບົບນິເວດກະສິກຳ ກະຈາຍສູ່ຜູ້ ກ່ຽວຂ້ອງຢ່າງທົ່ວເຖິງ ໃນລະບົບທີ່ມີຄວາມສະເໝີພາບສູງ ກໍຈະມີການກະຈາຍຜົນຜະລິດຢ່າງສະ ໝໍ່າສະເໝີໄດ້ແກ່: ອາຫານ, ລາຍໄດ້ ຫລືອື່ນໆສູ່ປະຊາກອນ ຕັ້ງແຕ່ລະດັບຟາມ, ໝູ່ບ້ານ, ພູມ ປະເທດ. ຄວາມສະເໝີພາບດັ່ງກ່າວ ອາດສະແດງໂດຍໃຊ້ຄ່າ ການກະຈາຍ ທາງສະຖິຕິ.

1.4 ຮູບແບບການດຳເນີນງານການປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ

ກິດຈະກຳຂອງປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ ອາດຈຳແນກຕາມລະດັບການດຳເນີນງານໄດ້ 3 ລະດັບ ຄື: ປ່າຊຸມຊົນ, ຟາມປ່າໄມ້ ແລະ ໝູ່ບ້ານປ່າໄມ້ ເຊິ່ງທັງສາມລະດັບນີ້ມີຂໍ້ແຕກຕ່າງທີ່ເກີດຂຶ້ນມາ ຈາກ ບົດບາດຂອງ 3 ໜ່ວຍງານ ໄດ້ແກ່ : ຊຸມຊົນ, ເອກະຊົນ ແລະ ລັດ ໂດຍຂໍ້ແຕກຕ່າງທີ່ເກີດ ຂຶ້ນດັ່ງ ກ່າວ ສາມາດພິຈາລະນາໄດ້ຈາກ 2 ບັດໃຈໃຫຍ່ ຄື : ການເປັນເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ ຫລືມີກຳມະ ສິດໃນທີ່ ດິນ ແລະໜ່ວຍງານທີ່ດຳເນີນງານກ່ຽວກັບປ່າໄມ້ໃນທີ່ດິນນັ້ນຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ສາມາດຈຳແນກ ຮູບແບບ ຂອງການປ່າໄມ້ຊຸມຊົນອອກໄດ້ 9 ຮູບແບບ ດັ່ງສະແດງໃນ (ຕາຕະລາງທີ 2).

ຕາຕະລາງທີ 2. ລະບົບການຈັດການປ່າໄມ້ຊຸມຊົນຈຳແນກອອກໄດ້ 9 ລະບົບ

		ຜູ້ມີສິດໃນທີ່ດິນ		
		ຊຸມຊົນ	ເອກະຊົນ	ລັດ
ຜູ້ຮັບຜິດຊອບໃນ ການຈັດການຕົ້ນ ໄມ້ ແລະ ທີ່ດິນ	- ຊຸມຊົນ	1	2	3
	- ເອກະຊົນ	4	5	6
	- ລັດ	7	8	9

ຈາກຮູບທີ 2 ລະບົບປ່າຊາວບ້ານ ໄດ້ແກ່ : ຮູບແບບທີ 1 - 3 ລະບົບຟາມປ່າໄມ້ໄດ້ແກ່ຮູບ ແບບທີ 4 - 6 ແລະ ລະບົບໝູ່ບ້ານປ່າໄມ້ ໄດ້ແກ່ຮູບແບບທີ 7-9 ເຊິ່ງມີຄຳອະທິບາຍຂອງແຕ່ລະ ຮູບແບບ ໂດຍອາໃສຜິດຮັບຜິດຊອບໃນການຈັດການ ແລະ ຜູ້ມີສິດໃນທີ່ດິນ ດັ່ງນີ້ :

1.4.1 ຊຸມຊົນ/ຊຸມຊົນ (ຮູບແບບທີ 1)

ເປັນຮູບແບບທີ່ຊຸມຊົນດຳເນີນການໃນເນື້ອທີ່ດິນ ຂອງຊຸມຊົນເຊິ່ງທີ່ດິນລັກສະນະ ນີ້ ເປັນທີ່ດິນຂອງຊຸມຊົນເປັນເຈົ້າຂອງຮ່ວມກັນ. ດັ່ງນັ້ນ, ການທີ່ຈະນຳທີ່ດິນມາໃຊ້ປະໂຫຍດໃນ ດ້ານ ຕ່າງໆ ລວມທັງກິດຈະກຳປ່າໄມ້ ຈຶ່ງຕ້ອງໄດ້ຮັບຄວາມເຫັນດີຈາກຊຸມຊົນເສຍກ່ອນ.ທີ່ດິນໃນ ລັກສະນະນີ້ຄວນທຳການສົ່ງເສີມໃຫ້ຊຸມຊົນເຂົ້າມາດຳເນີນການທາງປ່າໄມ້ຊຸມຊົນໃຫ້ຫລາຍທີ່ສຸດ ເພາະເທົ່າທີ່ຜ່ານມາ ມີການໃຊ້ທີ່ດິນທີ່ບໍ່ຄຸ້ມຄ່າ ແລະ ຖືກປ່ອຍປະລະເລີຍໄປຈຳນວນຫລາຍ ຈົນ ເຮັດໃຫ້ ບາງທ້ອງຖິ່ນຖືກບຸກລຸກ ຖືຄອງໂດຍເອກະຊົນບາງຄົນ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງຜູ້ທີ່ມີອິດທິ ພົນໃນທ້ອງ ຖິ່ນ ແລະ ບາງຄັ້ງມີການຖ່າຍທອດສູ່ເອກະຊົນນອກທ້ອງຖິ່ນອີກດ້ວຍ.

1.4.2 ຊຸມຊົນ/ເອກະຊົນ (ຮູບແບບທີ 2)

ເປັນຮູບແບບທີ່ຊຸມຊົນດຳເນີນການໃນທີ່ດິນຂອງເອກະຊົນ ທັງນີ້ເນື່ອງມາຈາກເອ ກະຊົນເລັ່ງເຫັນຄວາມສຳຄັນ ຂອງປ່າໄມ້ຊຸມຊົນ ແລະການພັດທະນາປ້ອງກັນ ຂອງຕົນຈຶ່ງຍິນຍົມ ໃຫ້ຊຸມ ຊົນເຂົ້າດຳເນີນກິດຈະກຳດ້ານປ່າໄມ້ໃນເນື້ອທີ່ກຳມະສິດຂອງຕົນ ສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວເອກະ

ຊົນເຫລົ່ານີ້ ມັກເປັນຜູ້ມີຖານະເສດຖະກິດດີຫລືມີຈິດໃຈເສຍສະລະສູງ ອາດຍິນຍອມໃຫ້ຊຸມຊົນ ໃຊ້ທີ່ດິນໃຊ້ທີ່ດິນ ຊົ່ວຄາວ.

1.4.3 ຊຸມຊົນ/ລັດ (ຮູບແບບທີ 3)

ເປັນຮູບແບບທີ່ຊຸມຊົນ ດຳເນີນການໃນທີ່ດິນ ຂອງ ລັດ ໂດຍເນື້ອທີ່ບາງແຫ່ງທີ່ ເປັນຊັບ ສົມບັດໂດຍກົງ ຂອງລັດ ແຕ່ຊຸມຊົນໄດ້ລວມຕົວກັນເພື່ອດຳເນີນກິດຈະກຳດ້ານປ່າໄມ້ ຢູ່ທີ່ນັ້ນທັງນີ້ເພື່ອມັງຫວັງທີ່ຈະ ໃຫ້ປ່າໄມ້ໄດ້ເອື້ອອຳນວຍປະໂຫຍດໃຫ້ແກ່ຊຸມຊົນຂອງຕົນເພາະຖ້າ ປະໄວ້ອາດ ຖືກປ່ຽນແປງສະພາບ ຫລືຖືກຍຶດຄອງໂດຍເອກະຊົນ ທີ່ມັກເຫັນກັນຢູ່ສະເໝີໄດ້ແກ່: ການອານຸລັກ ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ໄວ້ໃນຫລາຍທ້ອງຖິ່ນ.

1.4.4 ເອກະຊົນ/ຊຸມຊົນ (ຮູບແບບທີ 4)

ເປັນຮູບແບບທີ່ເອກະຊົນ ດຳເນີນການໃນທີ່ດິນຂອງຊຸມຊົນ ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນເປັນ ການປູກຕົ້ນໄມ້ເພື່ອການຄ້າເຊັ່ນ: ການປູກໄມ້ໃຫຍ່ໄວຫລາຍຊະນິດເພື່ອເຮັດພື້ນ, ເປັນວັດຖຸດິບ ໃນທາງ ອຸດສາຫະກຳ ຕະຫລອດຈົນໄມ້ເພື່ອການກໍ່ສ້າງຕ່າງໆ.

ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວ ທີ່ດິນຂອງຊຸມຊົນຄວນໃຫ້ຊຸມຊົນດຳເນີນການເອງແຕ່ຖ້າຊຸມຊົນບໍ່ພ້ອມ ເນື່ອງມາຈາກສາເຫດບາງປະການ ແລະເນື້ອທີ່ບໍ່ໄດ້ໃຊ້ປະໂຫຍດດ້ານອື່ນກໍຄວນສະໜັບ ສະໜູນ ໃຫ້ເອກະຊົນເຂົ້າມາດຳເນີນງານດ້ານປ່າໄມ້ໄດ້ ແຕ່ຕ້ອງໄດ້ຮັບຄວາມເຫັນດີ ແລະການຄວບ ຄຸມ ຂອງຊຸມຊົນ ເພື່ອໃຫ້ຜົນປະໂຫຍດຕ່າງໆ ຕົກແກ່ຊຸມຊົນຢ່າງແທ້ຈິງ.

1.4.5 ເອກະຊົນ/ເອກະຊົນ (ຮູບແບບທີ 5)

ເປັນຮູບແບບທີ່ເອກະຊົນ ດຳເນີນການໃນທີ່ດິນ ຂອງເອກະຊົນ ໂດຍແຕ່ເດີມມາ ນັ້ນ ເອກະຊົນບໍ່ມີຍົມດຳເນີນການທາງດ້ານປ່າໄມ້ໃນທີ່ດິນ ຂອງຕົນເອງ ເພາະຜົນຕອບແທນທາງ ເສດຖະ ກິດຈາກຕົ້ນໄມ້ທີ່ປູກຂຶ້ນ ມີແນວໂນ້ມຕໍ່າກວ່າການປະກອບອາຊີບແບບອື່ນ. ພາຍຫລັງທີ່ ຜົນຜະລິດ ຈາກປ່າໄມ້ເລີ່ມຂາດແຄນ ແລະ ມີລາຄາສູງຂຶ້ນ ເອກະຊົນຫລາຍຄົນຈຶ່ງຫັນມາດຳເນີນ ການທາງດ້ານປ່າໄມ້ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງການປູກໄມ້ທີ່ໃຫຍ່ໄວເຊັ່ນ: ການປູກຕົ້ນສົນ, ການປູກ ຕົ້ນຄາລິບຕັສ ເປັນຕົ້ນ.

1.4.6 ເອກະຊົນ/ລັດ (ຮູບແບບທີ 6)

ເປັນຮູບແບບທີ່ເອກະຊົນ ດຳເນີນການໃນທີ່ດິນຂອງລັດ, ໃນອະດີດນັ້ນເອກະຊົນ ເຄີຍມີບົດບາດດຳເນີນການການປ່າໄມ້ໃນທີ່ດິນຂອງລັດເປັນຈຳນວນຫລວງຫລາຍໃນຮູບ ຂອງ ການທຳສຳປະທານປ່າໄມ້ແຕ່ຕໍ່ມາບົດບາດດັ່ງກ່າວໄດ້ປ່ຽນໄປເປັນການຂໍເຊົ່າເນື້ອທີ່ປ່າສະຫງວນ ແຫ່ງຊາດ ທີ່ ເສື່ອມໂຊມ. ບາງແຫ່ງມີທັງເອກະຊົນລາຍຢ່ອຍ ແລະ ໃຫຍ່ ບາງຄັ້ງອາດມີການເຊົ່າ ເນື້ອທີ່ນັບເປັນ ໝື່ນໆໄລ່ ເພື່ອໃຊ້ເປັນວັດຖຸດິບປ້ອນອຸດສາຫະກຳບາງຊະນິດ.

ລັດຖະບານມີການກຳໜົດນະໂຍບາຍກ່ຽວກັບການປູກປ່າຂອງເອກະຊົນໃນທີ່ດິນຂອງລັດ ໄວ້ໃຫ້ຊັດເຈນ ແລະແນ່ນອນເພື່ອໃຫ້ເກີດການຮ່ວມມືກັນທຸກຝ່າຍ ໂດຍສະເພາະການກະຈາຍຜົນ

ປະໂຫຍດຢ່າງຍຸຕິທຳ.

1.4.7 ລັດ/ຊຸມຊົນ (ຮູບແບບທີ 7)

ເປັນຮູບແບບທີ່ລັດດຳເນີນການໃນທີ່ດິນ ຂອງຊຸມຊົນ ສ່ວນຫລາຍເປັນການດຳເນີນການປູກປ່າໃນທີ່ດິນ ຂອງຊຸມຊົນ ໂດຍເຈົ້າໜ້າທີ່ ຂອງ ລັດເປັນຜູ້ດຳເນີນການໃຫ້ເກືອບທັງໝົດຊຸມຊົນອາດເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມໃນບາງຂັ້ນຕອນເຊັ່ນ: ຊ່ວຍແຮງງານໃນການປູກປ່າ ແຕ່ເທົ່າທີ່ຜ່ານມາ ແຜນການດຳເນີນການສ່ວນໃຫຍ່ ຖືກກຳໜົດຂຶ້ນໂດຍເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງລັດ ເຊິ່ງຂາດການມີສ່ວນຮ່ວມ ຂອງຊຸມຊົນຢ່າງແທ້ຈິງ ຍິ່ງບໍ່ຄ່ອຍຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການທີ່ແທ້ຈິງ ຂອງຊຸມຊົນເມື່ອສິ້ນສຸດ ການດຳເນີນງານຂອງລັດ ການປ່າໄມ້ໃນສ່ວນນີ້ຈຶ່ງມັກປະສົບຄວາມຫລົ້ມເຫລວ.

ໃນທີ່ດິນຂອງຊຸມຊົນນີ້ ລັດຄວນກະຕຸ້ນ ແລະ ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ຊຸມຊົນດຳເນີນການດ້ານການປ່າໄມ້ກັນເອງຕາມຮູບແບບທີ 1 ໂດຍລັດໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫລືອໃນບາງດ້ານທີ່ຊຸມຊົນຂາດເຂີນ ເຊັ່ນ : ດ້ານວິຊາການ, ອຸປະກອນການປູກ ໆລໆ ແລະການດຳເນີນງານຕ້ອງເປັນໄປໂດຍຄວາມ ສະໝັກໃຈຂອງຊຸມຊົນບໍ່ແມ່ນເປັນການຍັດຍຽດ ຫລືບັງຄັບໃຫ້ຊຸມຊົນປະຕິບັດຕາມນະໂຍບາຍ ຂອງ ລັດ.

1.4.8 ລັດ/ເອກະຊົນ (ຮູບແບບທີ 8)

ເປັນຮູບແບບທີ່ລັດດຳເນີນການໃນທີ່ດິນເອກະຊົນ, ການດຳເນີນການຕາມຮູບແບບນີ້ ບໍ່ຄ່ອຍປະກົດເທົ່າໃດ ເພາະມີຂໍ້ຈຳກັດບາງປະການໃນດ້ານລະບຽບ ການໃຊ້ງົບປະມານຂອງແຜ່ນດິນ ແລະ ຄວາມຍິນຍອມຂອງເອກະຊົນທີ່ຈະໃຫ້ດຳເນີນການໃນທີ່ດິນ ຂອງຕົນ ແຕ່ລັດເຄີຍພະຍາ ຍາມດຳເນີນການໃນແນວທາງນີ້ ໂດຍການກ້າເບ້ຍໄມ້ແລ້ວນຳໄປແຈກຈ່າຍໃຫ້ເອກະຊົນປູກໃນທີ່ ດິນ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງຕາມຫົວໄຮ່ປາຍນາ ເຖິງຈະບໍ່ແມ່ນເປັນການບັງຄັບແຕ່ກໍມີເອກະຊົນຫລາຍ ຄົນດຳເນີນການປູກປ່າສະເພາະເຫດຜົນບາງປະການເຊັ່ນ: ເກງໃຈເຈົ້າໜ້າທີ່, ປູກຕາມຄວາມຊັກ ຊວນ ໆລໆ ເຊິ່ງພ້ອມໂລມເຂົ້າໃນຮູບແບບນີ້ໄດ້ເຊັ່ນກັນ.

ການດຳເນີນການໃນຮູບແບບນີ້ ບາງຄັ້ງກໍຍັງມີຄວາມຈຳເປັນຢູ່ ໂດຍສະເພາະຢ່າງ ຍິ່ງໃນເອກະຊົນລາຍຢ່ອຍທີ່ປະສົງຈະປູກປ່າແຕ່ຂາດງົບປະມານໃນການດຳເນີນການ, ລັດຄວນໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນຕາມສົມຄວນໂດຍມຸ້ງເນັ້ນໃຫ້ເອກະຊົນມີໄມ້ໄວ້ໃຊ້ສອຍເອງໃນຄອບຄົວຫລືປູກເປັນສາທິດ ໃຫ້ເອກະຊົນຜູ້ອື່ນຫັນມາສົນໃຈໃນການປູກປ່າເພີ່ມຫລາຍຂຶ້ນ.

1.4.9 ລັດ/ລັດ (ຮູບແບບທີ 9)

ເປັນຮູບແບບທີ່ດຳເນີນການໃນທີ່ດິນ ຂອງລັດການດຳເນີນການທາງດ້ານປ່າໄມ້ຂອງ ລັດໃນຮູບແບບນີ້ມີຫລາຍປະການ ເພາະທີ່ດິນສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວ ຍັງເປັນທີ່ດິນຂອງລັດ ເຊິ່ງມີທັງທີ່ດິນ ທີ່ຍັງຄົງມີສະພາບປ່າທຳມະຊາດອຸດົມສົມບູນ ແລະ ທີ່ດິນມີສະພາບເສື່ອມໂຊມເຊິ່ງມີກິດຈະກຳຕ່າງໆ ຫລວງຫລາຍທີ່ລັດຕ້ອງການຮັບຜິດຊອບ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງການປູກປ່າໃນເນື້ອທີ່ທີ່ຖືກບຸກລຸກ ທຳລາຍຈົນຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ມີສະພາບເສື່ອມໂຊມທັງໃນເຂດຕົ້ນນ້ຳລຳທານ

ແລະ ບ່ອນຮາບພຽງ. ນອກນີ້, ຍັງມີການປູກຕົ້ນໄມ້ໃນຮູບແບບອື່ນໆເຊັ່ນ: ການປູກຕົ້ນໄມ້ 2 ຂ້າງທາງລົດ, ການປູກ ຕົ້ນໄມ້ໃນສະຖານທີ່ລາດຊະການຕ່າງໆ ລວມທັງການປູກປ່າໃນຮູບແບບໝູ່ບ້ານປ່າໄມ້ ເປັນຕົ້ນ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ການດຳເນີນງານທາງດ້ານປ່າໄມ້ຊຸມຊົນນັ້ນ ບໍ່ໄດ້ຈຳກັດຢູ່ແຕ່ສະ ເພາະການປູກຕົ້ນໄມ້ເທົ່ານັ້ນ, ການປົວລະບົດຮັກສາ ແລະການຈັດການປ່າທຳມະຊາດ ເພື່ອຜົນຜະລິດອະເນກປະສົງ ໂດຍສະເພາະເຄື່ອງປ່າ ຂອງດົງຈັດເປັນງານປ່າໄມ້ຊຸມຊົນໄດ້ເຊັ່ນດຽວກັນທັງນີ້ປະຊາຊົນຕ້ອງມີສ່ວນຮ່ວມຈັດການໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດທີ່ຍືນຍານ ແລະ ຖາວອນ.

ບົດທົດສະດີທີ 2 ຄວາມຮູ້ທົ່ວໄປກ່ຽວກັບປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ

ຈຸດປະສົງການສອນ

1. ບອກຄວາມເປັນ ຂອງປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ
2. ບອກບັນຫາ ແລະ ສາເຫດ ຂອງຄວາມຍາກຈົນ ຂອງຊາວກະສິກອນ
3. ອະທິບາຍໜ້າທີ່ ແລະ ຄຸນປະໂຫຍດແຕ່ລະດ້ານ ຂອງປ່າໄມ້ທີ່ມີຕໍ່ມະນຸດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ

ເນື້ອໃນ

2.1 ຄວາມເປັນມາຂອງປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ

ນັກເສດຖະສາດໄດ້ແບ່ງຖານະ ຂອງ ປະເທດຕ່າງໆໃນໂລກອອກເປັນ 3 ກຸ່ມຍ່ອຍດ້ວຍ ກັນເຊັ່ນ: ກຸ່ມທຳອິດຄືກຸ່ມປະເທດທີ່ພັດທະນາແລ້ວ ຫລືປະເທດອຸດສາຫະກຳ ເຊິ່ງປະຊາກອນມີ ລາຍໄດ້ສະເລ່ຍຕໍ່ຫົວຄົນ ສູງກວ່າ 3,500. ດອນລາອະເມລິກາ, ກຸ່ມທີ 2 ຄື ກຸ່ມປະເທດທີ່ກຳລັງ ພັດທະນາເຊິ່ງປະຊາກອນສ່ວນໃຫຍ່ມີອາຊີບທາງການກະສິກຳ ແລະມີບາງສ່ວນປະກອບອາຊີບ ອຸດສາຫະກຳ, ປະຊາກອນມີລາຍໄດ້ສະເລ່ຍ 390-3,500 ດອນລາ ແລະ ກຸ່ມທີ 3 ໄດ້ແກ່ປະເທດ ພັດທະນາໜ້ອຍເຊິ່ງປະຊາກອນສ່ວນໃຫຍ່ຢູ່ກັບອາຊີບການກະສິກຳແບບດັ້ງເດີມລາຍໄດ້ສະເລ່ຍ ຕໍ່ຫົວຄົນຕໍ່ກວ່າ 390 ດອນລາ. ການກຳນົດຖານະຂອງປະເທດຕ່າງໆໃນໂລກນີ້ຈະປ່ຽນແປງໄປ ຕາມເສດຖະກິດທົ່ວ ໄປ ເຊິ່ງນັກເສດຖະສາດ ຂອງໂລກຈະເປັນຜູ້ກຳນົດວ່າ ກຸ່ມປະເທດໃດຈະ ກຳນົດລາຍໄດ້ສະເລ່ຍຕໍ່ຫົວໄດ້ເທົ່າໃດການທີ່ນັກເສດຖະສາດໄດ້ຈຳແນກປະເທດຕ່າງໆໃນໂລກ ອອກເປັນກຸ່ມຕາມຖານະທາງເສດຖະກິດຂອງແຕ່ລະປະເທດນັ້ນ ກໍເພື່ອໃຫ້ເກີດຄວາມສະດວກ ໃນການທີ່ອົງການລະຫວ່າງປະ ເທດ ຈະຈັດລະດັບການໃຫ້ການຊ່ວຍເຫລືອແກ່ປະເທດເຫລົ່ານັ້ນ ເປັນຂັ້ນຕອນ ແລະ ຄວາມຈຳເປັນເຊັ່ນ: ການໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫລືອແກ່ປະເທດທີ່ພັດທະນາໜ້ອຍ ອາດຈະຊ່ວຍເຫລືອໂດຍວິທີໃຫ້ເລົ່າ ຫລືໂດຍວິທີການໃຫ້ກູ້ຢືມ, ມີດອກເບ້ຍຕໍ່, ກຳນົດເວລາປົດ ດອກເບ້ຍດົນນານ ແລະ ສິ່ງຄືນເງິນ ຕົ້ນໃນໄລຍະເວລາຍາວນານ. ສ່ວນການຊ່ວຍເຫລືອປະເທດ ກຳລັງພັດທະນາອາດຊ່ວຍໃນດ້ານວິຊາການ ຫລືການໃຫ້ເງິນກູ້ໃນອັດຕາດອກເບ້ຍສູງຂຶ້ນ ກຳນົດ ເວລາປົດດອກເບ້ຍສັ້ນລົງ ແລະ ໃຫ້ເວລາສິ່ງເງິນຕົ້ນຄືນສັ້ນລົງເປັນຕົ້ນ.

ໃນກຸ່ມປະເທດທີ່ພັດທະນາໜ້ອຍ ຫລືກຳລັງພັດທະນານັ້ນ, ນັກສັງຄົມສາດທີ່ມີຊື່ສຽງຂອງ ໂລກໄດ້ກ່າວເຖິງມູນເຫດຂອງຄວາມຍາກຈົນຂອງປະຊາກອນໃນປະເທດເຫລົ່ານັ້ນວ່າມີມູນ ເຫດ

ເໝືອນກັນຫລາຍປະການຄືມູນເຫດຈາກການຍຶດອາຊີບທາງການກະສິກໍາແບບດັ້ງເດີມ, ມູນເຫດທາງອັດຕາເພີ່ມ ຂອງລາດຊະດອນສູງ, ມູນເຫດຈາກການບໍ່ຮູ້ໜັງສື ຫລືການໄດ້ຮັບການສຶກສາຕ່ຳ, ເຫດການຈາກການເຈັບປ່ວຍ ແລະ ມູນເຫດຈາກຄວາມບໍ່ກະຕືລືລົ້ນ ຂອງປະຊາຊົນໃນປະເທດນັ້ນໆ. ສະນັ້ນ, ການຈະພັດທະນາປະເທດເຫລົ່ານີ້ ໃຫ້ມີຖານະດີຂຶ້ນ ຈຶ່ງຕ້ອງພັດທະນາຈາກພື້ນຖານ ຂອງບັນຫາດັ່ງກ່າວມາຂ້າງຕົ້ນ.

2.2 ບັນຫາການທຳລາຍເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ໃນປະເທດພັດທະນາໜ້ອຍ ແລະປະເທດກຳລັງພັດທະນາ

ກ່ອນທີ່ຈະພັດທະນາບັນຫາປ່າໄມ້ ຈຳເປັນຕ້ອງສຶກສາວ່າ ການທຳລາຍເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ຂອງແຕ່ລະປະເທດເກີດມາຈາກຫຍັງເພື່ອຈະແກ້ບັນຫານັ້ນໄດ້ຖືກຕ້ອງ. ສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວບັນຫາການທຳລາຍເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ຂອງປະເທດພັດທະນາໜ້ອຍ ແລະກຳລັງພັດທະນາມີມູນເຫດຮ່ວມກັນດັ່ງທີ່ນັກສັງຄົມສາດໄດ້ກ່າວໄວ້ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງບັນຫາທີ່ເກີດຈາກອັດຕາການເກີດຂອງປະຊາກອນສູງ, ບັນຫາການບໍ່ຮູ້ໜັງສື, ບັນຫາການຍຶດອາຊີບກະສິກໍາແບບດັ້ງເດີມ ແລະບັນຫາການຂາດຄວາມກະຕືລືລົ້ນ ຂອງລາດຊະດອນ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ບັນຫາການທຳລາຍປ່າໄມ້ ໃນປະເທດພັດທະນາ ແລະ ປະເທດກຳລັງພັດທະນາ ມັກຈະເກີດຈາກສາເຫດໃດໜຶ່ງ ຫລືຫລາຍສາເຫດລວມກັນ ດັ່ງນີ້ :

2.2.1 ສາເຫດຈາກຄວາມຍາກຈົນຂອງຊາວກະສິກອນ

ລາຍໄດ້ສະເລ່ຍຕໍ່ຫົວຄົນໃນປະເທດທີ່ພັດທະນາໜ້ອຍ ຫລືປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາຢູ່ໃນເກນທີ່ຕ່ຳຫລາຍ, ສ່ວນໃຫຍ່ ຂອງປະຊາກອນໃນປະເທດເຫລົ່ານີ້ ຈະມີອາຊີບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ພາກສ່ວນກະສິກຳຫລາຍກວ່າ70% ຂອງປະຊາກອນ ຂອງປະເທດ, ປະຊາກອນໃນພາກສ່ວນກະສິກຳຈຳເປັນຕ້ອງປັບສະພາບ ຂອງຕົນເອງໃຫ້ມີລາຍໄດ້ສູງຂຶ້ນເພື່ອໃຫ້ຕົນເອງແລະຄອບຄົວທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ນັ້ນ ສາມາດດຳລົງຊີວິດຢູ່ໄດ້ໃນຍາມທີ່ສດຖະກິດ ແລະ ຄ່າຄອງຊີບໄດ້ທະວີສູງຂຶ້ນໄປກ່ອນແລ້ວ. ວິທີການເພີ່ມລາຍໄດ້ ຂອງຊາວກະສິກອນເຫລົ່ານີ້ ກໍຄືການເພີ່ມຜົນຜະລິດທາງການກະສິກຳ ດ້ວຍ ການຂະຫຍາຍເນື້ອທີ່ປູກຕາມແນວທາງຂອງການເຮັດການກະສິກຳແບບດັ້ງເດີມ ສ່ວນໃຫຍ່ຂອງ ພືດທີ່ປູກຂຶ້ນ ມັກຈະເປັນພືດທີ່ອາໄສນ້ຳຝົນ ແລະ ຕ້ອງການເນື້ອທີ່ດິນທີ່ອຸດົມສົມບູນເຊັ່ນ: ສາລີ, ມັນຕົ້ນ, ບໍ່, ອອ້ຍ, ໝາກງາ ເປັນຕົ້ນ. ດິນທີ່ອຸດົມສົມບູນໃກ້ຕົວ ຂອງຊາວກະສິກອນກໍຄື ປ່າໄມ້, ເມື່ອ ຂະຫຍາຍເນື້ອທີ່ປູກເຂົ້າໄປໃນເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ຈົນຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງດິນໃນເນື້ອທີ່ນັ້ນຕ່ຳລົງ ເມື່ອ ເປັນແນວນັ້ນກໍຍ້າຍໄປຊອກຫາເນື້ອທີ່ປູກໃໝ່ໄປເລື້ອຍໆ ເຮັດໃຫ້ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ຖືກທຳລາຍຕໍ່ເນື່ອງທຸກປີ. ວິທີການເຊັ່ນນີ້ທາງສັບວິຊາການເອີ້ນວ່າການເຮັດໄຮ່ເລື້ອນລອຍເຊິ່ງປະເທດ ທີ່ພັດທະນາໜ້ອຍ ແລະປະເທດກຳລັງພັດທະນາຕ່າງກໍມີບັນຫາໃນເລື້ອຍໆ ການເຮັດໄຮ່ເລື້ອນລອຍ ດ້ວຍກັນທັງ ສິ້ນ. ເຊິ່ງການເຮັດໄຮ່ແບບເລື້ອນລອຍ ເປັນການແຜ່ວຖາງ

ແລ້ວຈູດ ແລະ ເປັນການກະ ທຳຢ່າງຕໍ່ ເນື່ອງ ຈົນເຮັດໃຫ້ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ຖືກທຳລາຍຫລາຍຂຶ້ນທຸກ ປີ ມີນັກການປ່າໄມ້ບາງທ່ານກ່າວ ໄວ້ວ່າ “ ການເຮັດໄຮ່ເລື່ອນລອຍເປັນອາການໄຂ້ ຂອງປະເທດ ພັດທະນາໜ້ອຍ ແລະ ກຳລັງພັດທະ ນາ “ປະເທດໃດສາມາດແກ້ໄຂໄດ້ບັນຫາການເຮັດໄຮ່ເລື່ອນ ລອຍໃຫ້ໜ້ອຍລົງ ຫລືໝົດໄປປະເທດນັ້ນຈະເລື່ອນຖານະເປັນປະເທດກຳລັງພັດທະນາແລ້ວທັນ ທີ່.

2.2.2 ສາເຫດຈາກປະຊາຊົນມີລະດັບການສຶກສາຕ່ຳ

ຊາວກະສິກອນໃນປະເທດທີ່ພັດທະນາໜ້ອຍຫລືໃນປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາ ມັກມີລະດັບການສຶກສາຕ່ຳ ຫລືບໍ່ໄດ້ຮັບການສຶກສາເລີຍປະກອບກັບຊາວກະສິກອນເຫລົ່ານັ້ນ ມີ ຖິ່ນຖານຢູ່ໃນທ້ອງຖິ່ນຫ່າງໄກຈາກຊຸມຊົນ. ດັ່ງນັ້ນ, ຄວາມຮູ້ທາງດ້ານການເພີ່ມຜົນຜະລິດທາງກະ ສິກຳຕໍ່ຫົວ ໜ່ວຍເນື້ອທີ່ຖືກລັດຖະບານພະຍາຍາມເຜີຍແຜ່ໃຫ້ຮູ້ ຈຶ່ງເຂົ້າໄປບໍ່ເຖິງ ຫລືປະຊາຊົນບໍ່ ອາດຮັບເອົາ ຄວາມຮູ້ນັ້ນໄດ້ ເນື່ອງຈາກຄວາມຮູ້ໜ້ອຍ. ຊາວໄຮ່, ຊາວນາ ໃນປະເທດພັດທະນາ ໜ້ອຍ ຫລືກຳລັງ ພັດທະນາຈຶ່ງຍັງຄົງໃຊ້ວິທີການເພີ່ມຜົນຜະລິດໂດຍອາໄສການຂະຫຍາຍເນື້ອທີ່ ປູກຕາມຄວາມຊົນເຄີຍ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງມີການເຂົ້າໄປເຮັດໄຮ່ເລື່ອນລອຍຈຶ່ງຍັງຄົງມີຢູ່ໃນປະຈຸບັນ.

2.2.3 ສາເຫດຈາກວັດທະນາທຳປະເພນີ

ປະເພນີຂອງປະເທດໃນພາກພື້ນເອເຊຍຕາວັນອອກສ່ຽງຕ້າຍປະເທດທີ່ຍຶດຖື ອາຊີບການກະສິກຳເປັນພື້ນຖານສຳລັບການທຳມາຫາກິນລ້ຽງຊີບ ຊາວໄຮ່ນາໃນສະໄໝໂບຮານ ມັກຈະສະສົມດິນໄວ້ຈຳນວນຫລາຍ ເພື່ອເຮັດການກະສິກຳໃຫ້ໄດ້ຫລາຍເພື່ອລ້ຽງລູກຫລານທີ່ມີ ຈຳນວນຫລາຍຂຶ້ນ ເມື່ອບົດາມານດາເຖິງແກ່ກຳໄປ ກໍຈະແບ່ງເນື້ອທີ່ນັ້ນໃຫ້ລູກຄົນລະເທົ່າໆກັນ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ເນື້ອທີ່ດັ່ງກ່າວໜ້ອຍລົງເລື້ອຍໆ.

2.2.4 ສາເຫດເນື່ອງຈາກອັດຕາການເກີດຂອງປະຊາກອນສູງ

ອັດຕາການເກີດ ຂອງປະຊາກອນໃນປະເທດພັດທະນາໜ້ອຍ ຫລືປະເທດທີ່ກຳລັງ ພັດທະນາຈະມີອັດຕາສູງບາງປະເທດອາດຈະມີອັດຕາການເພີ່ມ ຂອງປະຊາກອນສູງ ການທີ່ປະ ຊາກອນຂອງປະເທດມີອັດຕາການເກີດສູງຫຼາຍນີ້ກໍ່ໃຫ້ເກີດບັນຫາໃນການພັດທະນາປະເທດຫຼາຍ ປະການ ເຊັ່ນປະຊາຊົນຂາດເຂີນເນື້ອທີ່ເພື່ອຫາກິນ, ຂາດເຂີນທີ່ຢູ່ອາໄສການສຶກສາບໍ່ທັນກັບ ການເກີດ ຂອງປະຊາກອນບັນຫາການວ່າງງານ, ບັນຫາເລື່ອງການຄົມມະນາຄົມຂົນສົ່ງແລະອື່ນໆ ເຊິ່ງຈະຕິດຕາມມາ. ປະຊາຊົນສ່ວນໃຫຍ່ທີ່ຍັງຍຶດຢູ່ກັບອາຊີບການກະສິກຳ ກໍ່ຕ້ອງການດິນເພື່ອ ເຮັດການກະສິກຳຫຼາຍຂຶ້ນ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຜົນຜະລິດແລະ ມີລາຍໄດ້ລ້ຽງຄອບຄົວທີ່ມີຈຳນວນຫຼາຍ ຂຶ້ນ. ດິນສຳລັບເຮັດການກະສິກຳນັ້ນມີຈຳກັດ, ສະນັ້ນ ຈຶ່ງມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງສະຫງວນເນື້ອທີ່ ປ່າໄມ້ໄວ້ຈຳນວນໜຶ່ງ ເພື່ອອຳນວຍຄປະໂຫຍດໃນການປ້ອງກັນ ແລະ ຄວບຄຸມສິ່ງແວດລ້ອມ ເພື່ອປະໂຫຍດທາງເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມຂອງຄົນໃນຊາດທັງໃນປະຈຸບັນ ແລະ ອານາຄົດ

2.2.5 ສາເຫດຈາກການສົ່ງເສີມພືດໄຮ່ໂດຍບໍ່ຈຳກັດຈຳນວນ

ເນື່ອງຈາກສິນຄ້າພືດໄຮ່ ຈຳພວກສາລີ, ມັນຕົ້ນ, ບໍ່, ອ້ອຍ ແລະ ອື່ນໆ ເປັນສິນຄ້າອອກທີ່ສຳຄັນ ເຊິ່ງສ້າງລາຍໄດ້ຫລາຍໃຫ້ແກ່ປະເທດທີ່ພັດທະນາໜ້ອຍ ແລະ ປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາພືດໄຮ່ດັ່ງກ່າວເປັນພືດປະເພດທີ່ຕ້ອງການເນື້ອທີ່ໆມີສະພາບຄວາມອຸດົມສົມບູນ ເປັນເນື້ອທີ່ດິນໃໝ່ ໃນຂະນະທີ່ຊາວກະສິກອນ ຍັງຮັບຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບການກະສິກຳແຜນໃໝ່ໃນດ້ານເພີ່ມຜົນຜະລິດຕໍ່ໄລ່ ໃຫ້ສູງຂຶ້ນໄດ້ບໍ່ທົ່ວເຖິງນັ້ນ ເມື່ອປະຊາຊົນໄດ້ຮັບການສົ່ງເສີມ ແລະ ກະຕຸ້ນຈາກພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໃຫ້ຜະລິດພືດດັ່ງກ່າວ ໃນປະລິມານຫລວງຫລາຍເພື່ອສົ່ງເສີມການສົ່ງອອກສຳລັບເປັນລາຍໄດ້ໃຫ້ແກ່ປະເທດຊາດ. ຊາວກິກອນ ກໍຈະຫັນໄປທຳລາຍປ່າໄມ້ເພື່ອໃຊ້ໃນການເພີ່ມຜົນຜະລິດພືດດັ່ງກ່າວໃຫ້ຫລາຍຂຶ້ນ ເປັນເຫດໃຫ້ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ຫລຸດລົງ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງຄວນມີມາດຕະການໃນການຈຳກັດປະລິມານພືດດັ່ງກ່າວທີ່ຈະສົ່ງອອກໄປຈຳໜ່າຍທີ່ຕ່າງປະເທດໄວ້ໃຫ້ຢູ່ໃນອັດຕາທີ່ເໝາະສົມ ໂດຍຄຳນຶງເຖິງຄວາມສູນເສຍເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້.

2.2.6 ສາເຫດຈາກການພັດທະນາປະເທດ

ການທີ່ຈະພັດທະນາປະເທດໃຫ້ຈະເລີນຂຶ້ນນັ້ນ ເປັນສິ່ງຈຳເປັນຂອງປະເທດທີ່ພັດທະນາໜ້ອຍ ຫລືປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາ ແຕ່ການສ້າງເຂື່ອນຊົນລະປະທານ, ການສ້າງເຂື່ອນເພື່ອຜູ້ລົດກະແສໄຟຟ້າ, ການຈັດສັນທີ່ດິນ ເພື່ອສ້າງນິຄົມຕ່າງໆ, ການຕັດຖະຫນົນຫົນທາງ ແລະ ອື່ນໆ ສິ່ງເຫລົ່ານີ້ກໍເຮັດໃຫ້ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ຫລຸດລົງ. ໃນຂະນະດຽວກັນ ກໍທຳລາຍທຳມະຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຕ່າງໆ ໄປໃນເວລາດຽວກັນດ້ວຍ. ດັ່ງນັ້ນ, ການທີ່ຈະພັດທະນາສິ່ງໃດ ກໍຄວນທີ່ໄດ້ພິຈາລະນາ ເຖິງຜົນດີ, ຜົນເສຍທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນກັບສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ປ່າໄມ້ຂອງຊາດອີກດ້ວຍ. ໃນການຕັດຫົນທາງຜ່ານເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ ກໍຈະເຮັດໃຫ້ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ທັງສອງຂ້າງທາງກາຍເປັນໄຮ່ນາ ແລະ ຊຸມຊົນເພາະການພັດທະນານັ້ນ ແລະ ເຮັດໃຫ້ການຄົມມະນາຄົມສະດວກຂຶ້ນ, ມີຫົນທາງດີຂຶ້ນ ຊາວໄຮ່ນາຈຶ່ງຕ້ອງການມີເຄື່ອງໃຊ້, ມີພາຫະນະເປັນຂອງຕົນເອງໃຫ້ເທົ່າທຽມກັບຜູ້ອື່ນ. ການທີ່ຊາວກະສິກ ອນຈະມີລົດຖີບເພື່ອໄວ້ໃຊ້ 1 ຄັນກໍຈະຕ້ອງຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ ຄິດເປັນເນື້ອທີ່ເຖິງ 10 ໄລ່ ຈຶ່ງຈະມີລາຍໄດ້ພໍຈະຊື້ລົດຖີບນັ້ນ.

2.2.7 ສາເຫດຈາກວິທີການຈັດການປ່າໄມ້

ວິທີການຈັດການປ່າໄມ້ໃນປະເທດທີ່ພັດທະນາໜ້ອຍ ຫລືປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາ ສ່ວນໃຫຍ່ຈະເປັນການຈັດການກ່ຽວກັບປ່າທຳມະຊາດ ມີການກຳໜົດໃຫ້ເຮັດໄມ້ອອກເພື່ອຜົນທາງເສດຖະກິດຕາມລະບົບເລືອກຕັດ (Selection system) ໃນຂອບເຂດທີ່ກຳໜົດໃຫ້ ເຊິ່ງເປັນລະບົບອຸດົມຄະຕິ ທີ່ຫວັງຜົນໃຫ້ມີໄມ້ທີ່ເຮັດອອກຢ່າງຍືນຍານ (Sustained yield) ໃນຂະນະດຽວກັນ ກໍອານຸລັກສະພາບປ່າໄມ້ເດີມໄວ້ໃຫ້ຫລາຍທີ່ສຸດ ແລະ ສົ່ງເສີມໃຫ້ຕົ້ນໄມ້ທີ່ເຫລືອຢູ່ຈະເລີນເຕີບໂຕຂຶ້ນທົດແທນຕົ້ນໄມ້ທີ່ຖືກຕັດອອກໄປ ໂດຍວິທີຈັດການປ່າໄມ້ແບບເລືອກຕັດ ໄດ້ມີການຄັດເລືອກຕີກາໝາຍໄມ້ຕົ້ນທີ່ໃຫຍ່ເຕັມ ຫລືບໍ່ແຂງແຮງ ເພື່ອອະນາຍາດໃຫ້ເອົາອອກໃນ

ເນື້ອທີ່ກວ້າງຂວາງ ເຊິ່ງອາດຈະບໍ່ເໝາະສຳລັບສະຖານະການຂອງແຕ່ລະປະເທດທີ່ກຳລັງປະເຊີນ ຢູ່ໃນປະຈຸບັນ ເພາະຜູ້ເຮັດໄມ້ ຈະຕ້ອງຕັດເສັ້ນທາງເຂົ້າໄປໃນປ່າ ເພື່ອນຳໄມ້ທີ່ຕິກອະນຸຍາດໃຫ້ ອອກມາ ເຮັດໃຫ້ເກີດເສັ້ນທາງໃນປ່າຫລາຍເສັ້ນ ແລະ ເສັ້ນທາງເຫລົ່ານີ້ ກໍຈະກາຍເປັນເສັ້ນທາງ ທີ່ປະຊາຊົນກຳລັງຕ້ອງການເນື້ອທີ່ດິນອຸດົມສົມບູນເພື່ອໃຊ້ເປັນເນື້ອທີ່ດິນສຳລັບການກະສິກຳ ໄດ້ ເຂົ້າໄປຖາງປ່າເຮັດໄຮ່ແບບເລື່ອນລອຍໄດ້ສະດວກ ແລ້ວຍຶດເອົາເສັ້ນທາງເຫລົ່ານັ້ນເປັນເສັ້ນທາງ ສຳລັບລຳລຽງພືດໄຮ່ທີ່ໄດ້ຈາກການເຮັດໄຮ່ເລື່ອນລອຍອອກມາສູ່ຕະຫລາດດ້ວຍ. ອີກປະການ ໜຶ່ງ, ການຄັດເລືອກຕິກາໄມ້ໃຫ້ເອົາອອກນັ້ນ ຂຶ້ນຢູ່ກັບອຸດົມການ ແລະ ຄວາມສຳນຶກໃນໜ້າທີ່ ຂອງຜູ້ມີອຳນາດຕິກາ ຫາກເຈົ້າໜ້າທີ່ເຫັນແກ່ສິນບົນ ກໍຈະອາດຈະຄັດເລືອກຕິກາເອົາໄມ້ທີ່ດີມີຄ່າ ໃຫ້ອອກມາ ແລ້ວເຫລືອໄມ້ທີ່ມີຄຸນນະພາບຕ່ຳໄວ້ໃນປ່າ ເປັນເຫດໃຫ້ຄຸນນະພາບປ່າໄມ້ໃນບໍລິເວນ ນັ້ນໃນເວລາຕໍ່ມາ ຕົ້ນໄມ້ທີ່ເກີດຈາກຕົ້ນໄມ້ທີ່ມີຄຸນນະພາບຕ່ຳນັ້ນຈະກາຍເປັນເນື້ອທີ່ທີ່ມີຄຸນນະ ພາບຕ່ຳລົງ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງອາດເວົ້າໄດ້ວ່າ ການເຮັດໄມ້ຕາມລະບົບຈັດການແບບເລືອກຕັດນັ້ນ ອາດ ຈະເໝາະສົມສຳລັບເຫດການໃນອະດີດ ແຕ່ອາດຈະບໍ່ເໝາະສົມສຳລັບເຫດການໃນປະຈຸບັນ ເວັ້ນແຕ່ທາງພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຈະມີມາດຕະການທີ່ສາມາດຄວບຄຸມປ້ອງກັນສິ່ງທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນ ໄວ້ໄດ້. ດັ່ງນັ້ນ, ໃນສະຖານະການເຊັ່ນນີ້ ຈຶ່ງຄວນນຈະປ່ຽນວິທີການຈັດການປ່າໄມ້ອີກເທື່ອໃໝ່ ເປັນລະບົບຕັດໝົດ (Clear cutting system) ໃນເນື້ອທີ່ແຄບໆ ຫລືຕັດເປັນແຖວ ແລະ ເມື່ອຕັດ ໝົດແລ້ວ ໃຫ້ປູກພັນໄມ້ທີ່ມີຄຸນຄ່າທາງເສດຖະກິດທົດແທນໃນເນື້ອທີ່ຕັດໄມ້ນັ້ນອອກທັນທີ. ການດຳເນີນການດັ່ງກ່າວ ທາງລາດຊະການຈະຕ້ອງກຽມຈັດຕັ້ງອຸດສາຫະກຳທີ່ໃຊ້ໄມ້ທຸກຊະນິດ, ທຸກຂະໜາດ ເປັນວັດຖຸດິບ ຂຶ້ນຮັບຜົນຜະລິດຈາກການຕັດໝົດນັ້ນໃນເນື້ອທີ່ແຄບໆນັ້ນດ້ວຍ. ປ່າ ໄມ້ທີ່ເກີດຂຶ້ນໃໝ່ກໍຈະກາຍເປັນປ່າໄມ້ທີ່ດີ ມີຄ່າທາງເສດຖະກິດຫລາຍຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ. ຫາກຕ້ອງ ການຈະປ່ຽນໄປໃຊ້ລະບົບເລືອກຕັດ ກໍອາດຈະເຮັດໄດ້ເມື່ອຕົ້ນໄມ້ທີ່ປູກຕາມລະບົບຕັດໝົດນັ້ນ ໃຫຍ່ຂຶ້ນ ແລະ ມີຂະໜາດບໍ່ເທົ່າກັນ.

2.2.8 ສາເຫດຈາກນາຍທົນເຈົ້າ ຂອງໂຮງງານອຸດສາຫະກຳບາງຄົນ

ເນື່ອງຈາກລາຄາໄມ້ສູງຂຶ້ນ ເພາະໄມ້ທີ່ຈະນຳໄປໃຊ້ເປັນວັດຖຸດິບປ້ອນໂຮງງານ ອຸດສາຫະກຳຕ່າງໆນັ້ນຫາຍາກ ເຊິ່ງອາດຈະມີຜົນທີ່ສືບເນື່ອງມາຈາກເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ຂອງແຕ່ລະປະ ເທດເຫລືອໜ້ອຍລົງ ຫລືອາດເປັນເພາະເຈົ້າໜ້າທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກວດກາຫລາຍຂຶ້ນ ເຮັດໃຫ້ຜູ້ປະກອບ ການອຸດສາຫະກຳບາງຄົນ ພະຍາຍາມຫລີກລຽງທີ່ຈະເຂົ້າໄປລັກຕັດໄມ້ໃນປ່າດ້ວຍຕົນເອງ ແຕ່ ຈະໃຊ້ວິທີຮັບຊື້ຈາກປະຊາຊົນ ໂດຍກຳໜົດລາຄາຊື້ ເມື່ອໄມ້ນັ້ນນຳມາສົ່ງເຖິງໂຮງງານຮຽບຮ້ອຍ ແລ້ວ. ປະຊາກອນໃນຊົນນະບົດ ໂດຍປົກກະຕິ ກໍເປັນຄົນຍາກຈົນ ເມື່ອມີຜູ້ມາສະເໜີລາຍໄດ້ ຢ່າງງາມເຊິ່ງເປັນລາຍໄດ້ທີ່ສູງກວ່າການເຮັດໄຮ່ ກໍສ່ຽງທີ່ຈະລັກລອບການຕັດໄມ້ຈາກປ່າໄປຂາຍ, ຈະເຫັນໄດ້ວ່າການສ່ຽງໄພຕ່າງໆ ແມ່ນຢູ່ກັບປະຊາຊົນທັງສິ້ນ. ເຈົ້າຂອງໂຮງງານຜູ້ຊື້ບໍ່ໄດ້ສ່ຽງນຳ ດ້ວຍ ເພາະການຮັບຊື້ ເປັນການຮັບຊື້ທີ່ໂຮງງານ ເມື່ອຊື້ແລ້ວກໍຮັບທຳລາຍຫລັກຖານໄດ້ງ່າຍ, ປະ ຊາຊົນຜູ້ຕັດໄມ້ໄປຂາຍ ໄດ້ສ່ຽງຕໍ່ການຈັບກຸມຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ເລີ່ມຕັ້ງແຕ່ການຕັດໄມ້, ການລາກ

ໄມ້ໃນປ່າ, ການຂົນສົ່ງໄມ້ ຈົນເຖິງໂຮງງານ ແລະ ຈາກການເຂົ້າໄປລັກລອບຕັດໄມ້ອອກມາຂາຍ ນັ້ນເອງ ເມື່ອປະຊາຊົນເຫັນຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງທີ່ດິນປ່າໄມ້ ຄວາມຄິດໃນການທີ່ຈະເຂົ້າໄປ ທຳລາຍປ່າໄມ້ເພື່ອເຮັດໄຮ່ ກໍເກີດຂຶ້ນໃນເວລາຕໍ່ມາ.

2.2.9 ສາເຫດຈາກຄວາມບໍ່ເຂົ້າໃຈ ຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ບໍລິຫານ

ເຈົ້າໜ້າທີ່ຝ່າຍບໍລິຫານ ຂອງປະເທດທີ່ພັດທະນາໜ້ອຍ ຫລືປະເທດທີ່ກຳລັງພັດ ທະນາສ່ວນໃຫຍ່ມັກຈະບໍ່ເຂົ້າໃຈໃນປະໂຫຍດ ແລະ ຄຸນຄ່າຂອງປ່າໄມ້ຢ່າງແທ້ຈິງ ໂດຍເຂົ້າໃຈ ວ່າປ່າໄມ້ນັ້ນເປັນແຫລ່ງ ຫລືເປັນຕົ້ນເຫດຂອງໂຮກໄພໄຂ້ເຈັບ ເປັນສິ່ງທີ່ຄອຍຂັດຂວາງຄວາມຈະ ເລີນຂອງບ້ານເມືອງ ເປັນແຫລ່ງທີ່ສະແດງອອກເຖິງຄວາມຫລ້າຫລັງບໍ່ທັນເມືອງ ຫລືແຂວງອື່ນໆ ຄົງຈະເຄີຍໄດ້ຍິນຜູ້ບໍລິຫານບາງຄົນກ່າວວ່າ ຈະເຮັດປ່າໃຫ້ເປັນເມືອງ, ຈະ ອີຄົນ ຫລືເອົາປ່າໄມ້ ເຈົ້າໜ້າທີ່ບໍລິຫານບາງຄົນ ມັກຈະບໍລິຫານທ້ອງຖິ່ນຂອງຕົນ ໂດຍເນັ້ນໜັກໄປທາງວັດຖຸ ແລະ ແຜ່ວຖາງປ່າໄມ້ອອກເພື່ອໃຊ້ເປັນດິນສຳລັບເຮັດການກະສິກຳແທນ ເພາະຄິດວ່າຜົນຜະລິດທາງ ການກະສິກຳເທົ່ານັ້ນທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນມີຊີວິດລອດໂດຍບໍ່ຄຳນຶງເຖິງວ່າປ່າໄມ້ນັ້ນກໍມີຄວາມ ສຳຄັນຕໍ່ຄວາມເປັນຢູ່ຂອງມະນຸດ ເຊັ່ນ : ການມີອອກຊີເຈນໝູນວຽນໃຫ້ມະນຸດໄດ້ຫາຍໃຈ, ການ ໃຊ້ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ໃຫ້ມະນຸດໄດ້ຜັກຜ່ອນ, ການສ້າງວຽກງານໃຫ້ມະນຸດໄດ້ມີວຽກເຮັດງານທຳ, ການ ຄວບຄຸມສະພາບສິ່ງແວດລ້ອມຕ່າງໆ ເປັນຕົ້ນ.

2.2.10 ສາເຫດທາງດ້ານການເມືອງ

ການທີ່ນັກການເມືອງບາງຄົນໃນປະເທດທີ່ພັດທະນາມັກຈະສວຍໂອກາດໃນດ້ານ ຄວາມດ້ອຍການສຶກສາ ຂອງຄົນໃນປະເທດນັ້ນໄປເປັນປະໂຫຍດທາງດ້ານການເມືອງ ຂອງຕົນ ເຊັ່ນ ນຳໄປໂຄສະນາຫາສຽງວ່າຈະຍົກເລີກປ່າສະຫງວນ ເພື່ອເປີດທີ່ດິນປ່າໄມ້ໃຫ້ປະຊາຊົນ ໃຊ້ ເປັນທີ່ດິນທຳມາຫາກິນ ແລະ ໂຄງການຕ່າງໆ ທີ່ນັກການເມືອງສ້າງຂຶ້ນ ກໍມັກຈະມຸ້ງໄປໃນທາງກະ ສິກຳທີ່ເຫັນຜົນໃນໄລຍະເວລາທີ່ຕົນມີອຳນາດ ໃນທາງການເມືອງຢູ່ ແລະ ມັກຈະປ່ອຍປະໂຫຍດ ການໃນດ້ານພັດທະນາປ່າໄມ້ ເຊິ່ງເປັນໂຄງການທີ່ຕ້ອງໃຊ້ເວລາດົນກວ່າ 10 ປີຂຶ້ນໄປກໍຈະເຫັນ ຜົນ, ນັກການເມືອງຜູ້ນັ້ນ ກໍໝົດອຳນາດທາງການເມືອງໄປແລ້ວ. ດັ່ງນັ້ນ, ເມື່ອມີບັນຫາກະທົບລະ ຫວ່າງການກະສິກຳ ກັບການປ່າໄມ້ ການປ່າໄມ້ຈຶ່ງຢູ່ໃນຖານະເສຍປຽບສະເໝີ.

2.2.11 ບັນຫາກຳນົດເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ເປັນຂອງລັດ

ປະເທດທີ່ດ້ອຍພັດທະນາ ຫລືປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາ ສ່ວນໃຫຍ່ມັກຈະປະ ກາດໃຫ້ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ທັງໝົດເປັນຂອງລັດ, ຄວາມເປັນຂອງລັດໃນຄວາມໝາຍຂອງຄົນໃນປະ ເທດດັ່ງກ່າວ ໝາຍວ່າສິ່ງນັ້ນເປັນຂອງກາງ ເຊິ່ງທຸກຄົນໃນປະເທດມີສິດເປັນເຈົ້າຂອງ. ຄວາມບໍ່ ເຂົ້າໃຈໃນເລື່ອງນີ້ ເຮັດໃຫ້ຄົນໃນປະເທດເຫລົ່ານັ້ນ ຕ້ອງການໃຊ້ປ່າໄມ້ທີ່ເປັນຂອງກາງໃຫ້ເປັນ ປະໂຫຍດແກ່ຕົນເອງຫລາຍກວ່າຈະຄິດເຖິງປະໂຫຍດສ່ວນລວມ, ຜູ້ຄົນຈຶ່ງພາກັນເຂົ້າທຳລາຍ

ເນື້ອທີ່ດັ່ງກ່າວເພື່ອປະໂຫຍດຂອງຕົນເງຕາມກຳລັງແລະຄວາມສາມາດ ຈົນເປັນເຫດໃຫ້ເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ປະເທດເຫລົ່ານັ້ນຕ້ອງຫລຸດລົງຢ່າງໄວຈົນກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບເຖິງທຸກຄົນໃນຊາດ.

ໜ້າທີ່ ຂອງປ່າໄມ້, ຜູ້ນຳໂຄງການ ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານໄປໃຊ້ໃນການພັດທະນາປ່າໄມ້ຈະຕ້ອງມີຄວາມເຂົ້າໃຈໃນໜ້າທີ່ ຂອງປ່າໄມ້ໃຫ້ຖ່ອງແທ້ ເພື່ອທີ່ຈະນຳໄປຊີ້ແຈງໃຫ້ປະຊາຊົນຜູ້ມີເປົ້າໝາຍໃນການພັດທະນາໄດ້ເຂົ້າໃຈ. ປ່າໄມ້ນັ້ນ ມີຄວາມສຳຄັນຢ່າງທີ່ສຸດຕໍ່ການດຳລົງຊີວິດຂອງມະນຸດ ຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ມະນຸດເຮົາ ມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງກັບປ່າໄມ້ ແລະ ປ່າໄມ້ຕັ້ງແຕ່ເກີດຂຶ້ນມາຈົນກະທັ້ງຕາຍຈາກໂລກນີ້ໄປ.

ເພື່ອໃຫ້ປະຊາຊົນໄດ້ເຂົ້າໃຈເຖິງຄຸນປະໂຫຍດ ຂອງປ່າໄມ້ ສຳລັບໃຊ້ໃນການຕັດສິນໃຈກ່ອນທີ່ຈະເຂົ້າຮ່ວມໃນການພັດທະນາເພີ່ມເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ຂຶ້ນມາ ຄວນຈະໄດ້ຊີ້ແຈງໃຫ້ປະຊາຊົນໄດ້ຮູ້ວ່າໜ້າທີ່ ຂອງປ່າໄມ້ນັ້ນແບ່ງອອກໄດ້ເປັນໜ້າທີ່ສຳຄັນ 3 ໜ້າທີ່ ດັ່ງນີ້:

1. **ໜ້າທີ່ໃນດ້ານອານຸລັກ:** ປ່າໄມ້ໂດຍສ່ວນລວມໄດ້ເຮັດໜ້າທີ່ທາງດ້ານອານຸລັກສິ່ງແວດລ້ອມໃຫ້ແກ່ທຸກປະເທດ, ລວມທັງມະນຸດທຸກໆຄົນທີ່ຢູ່ໃນປະເທດນັ້ນໆ ດັ່ງຈະຍົກອອກມາໃຫ້ເຫັນດັ່ງນີ້ :

- ຊ່ວຍສ້າງໃຫ້ມີຝົນຕົກໃນທ້ອງຖິ່ນ
- ຊ່ວຍໃຫ້ເກີດລະບົບໝູນວຽນ ຂອງອອກຊີເຈນໃນອາກາດ
- ຊ່ວຍປ້ອງກັນການພັງທະລາຍ ຂອງດິນ
- ຊ່ວຍປ້ອງກັນລົມພະຍຸ

2. **ໜ້າທີ່ທາງເສດຖະກິດ :** ປ່າໄມ້ອຳນວຍປະໂຫຍດທາງເສດຖະກິດໃຫ້ແກ່ມະນຸດ ທັງໃນດ້ານສ່ວນຕົວ ແລະ ສ່ວນລວມຂອງປະເທດຊາດຫລາຍປະການ ດັ່ງນີ້ :

- ເປັນແຫລ່ງວັດຖຸດິບສຳລັບໃຊ້ໃນການປຸກສ້າງ
- ເປັນແຫລ່ງອາຫານ
- ເປັນແຫລ່ງພະລັງຄວາມຮ້ອນ
- ເປັນແຫລ່ງສະໝູນໄພ

3. **ໜ້າທີ່ທາງສັງຄົມ :** ມີໜ້າທີ່ໃຫ້ບໍລິການທາງດ້ານສັງຄົມໃຫ້ແກ່ຄົນຕ່າງໆ ທົ່ວໄປອີກດ້ວຍ ດັ່ງນີ້ :

- ເປັນແຫລ່ງສ້າງວຽກງານ ໃຫ້ຄົນມີວຽກເຮັດງານທຳ
- ເປັນແຫລ່ງສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ເປັນແຫລ່ງລວບລວມກຳມະພັນນາໆຊະນິດ
- ເປັນແຫລ່ງພັກຜ່ອນຢ່ອນໃຈ.

ບົດທົດສະດີທີ 3

ສັງຄົມວິທະຍາຊຸມນະບົດ (Rural sociology)

ຈຸດປະສົງການສອນ

1. ບອກໜ້າທີ່ ຂອງຊຸມຊົນວິທະຍາຊຸມນະບົດ
2. ອົບາຍກ່ຽວກັບໝູ່ບ້ານ ແລະ ການຕັ້ງຖິ່ນຖານ
3. ອະທິບາຍຊັບພະຍາກອນຊຸມນະບົດແຕ່ລະປະເພດ
4. ອະທິບາຍໂຄງສ້າງທາງສັງຄົມຊຸມນະບົດ
5. ບອກຂອບເຂດ, ຄວາມສຳພັນ ແລະ ພຶດຕິກຳ ຂອງສັງຄົມຊຸມນະບົດ
6. ອະທິບາຍລະບົບຕ່າງໆໃນສັງຄົມຊຸມນະບົດ

ເນື້ອໃນ

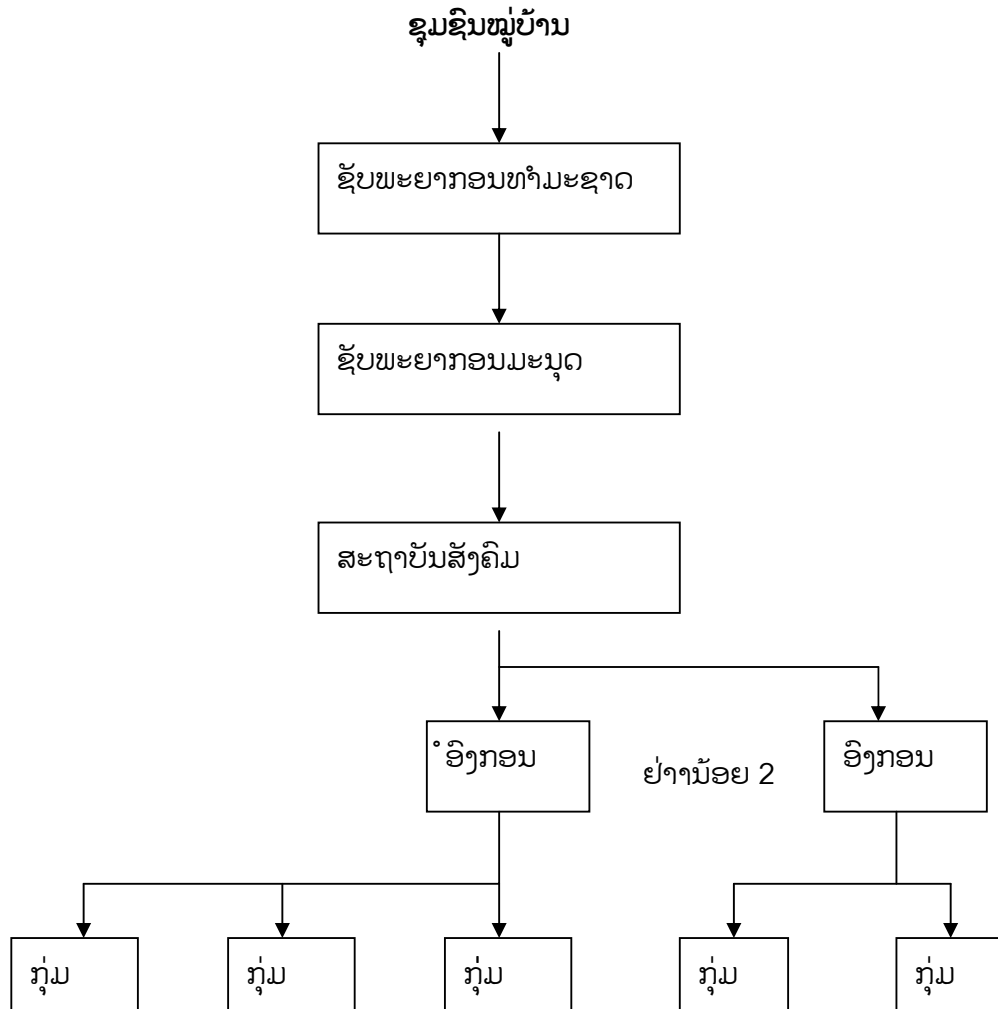
ໃນຊ່ວງສອງທົດສະວັດຜ່ານມານີ້ ໂຄງການປ່າຊຸມຊົນໃນພູມພາກເອເຊຍ-ປາຊີຟິກ ກາຍເປັນໂຄງການກວ່າກັບປ່າໂຄງການດຽວທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດ ທີ່ລັດຖະບານຊາດຕ່າງໆ ໄດ້ນຳເອົາໄປປະຕິບັດ. ປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາເກືອບທຸກປະເທດໃນພູມພາກນີ້ ໄດ້ດຳເນີນໂຄງການພື້ນຟູປ່າ ໂດຍມີກິດຈະກຳຕ່າງໆທາງດ້ານການປ່າໄມ້ທີ່ມັ່ງໂດຍເນັ້ນດ້ານການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນ ໃນການຈັດການປ່າໄມ້ ແລະ ມັ່ງຕອບສະໜອງຄວາມຈຳເປັນ ແບບ ຄວາມປາຖະໜາຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງສຳພັນກັບປ່າໄມ້ພວກເຂົາ.

ປ່າໄມ້ຊາວບ້ານ ເປັນເລື່ອງຫລາຍມິຕິ ບໍ່ພຽງແຕ່ເປັນເລື່ອງການອານຸລັກປ່າໄມ້, ການໃຊ້ປະໂຫຍດຈາກປ່າ ແລະ ການປູກໄມ້ເທົ່ານັ້ນ. ການດຳເນີນການປ່າຊຸມຊົນ ຍັງຄຳນຶງເຖິງຊຸມນະບົດ, ກົດປະເພນີ, ຮູບແບບທາງດ້ານວັດທະນາທຳ ແລະ ຈິດໃຈຂອງຜູ້ຄົນທີ່ອາໄສຢູ່ອີກດ້ວຍ. ສິດໃນທີ່ດິນ ລວມທັງແຕ່ສິດການຄອບຄອງທີ່ດິນ ແລະ ການເປັນເຈົ້າຂອງໄມ້ ຕະຫລອດຈົນຄຳຖາມເລື່ອງຂອງການຂາດເນື້ອທີ່ດິນທຳມາຫາກິນ ແລະ ການສ້າງລາຍໄດ້ ທັງໝົດນີ້ ເປັນເນື້ອຫາສຳຄັນຂອງປ່າໄມ້ຊຸມຊົນທີ່ເນັ້ນການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນ.

3.1 ສັງຄົມວິທະຍາຊຸມນະບົດ

ສັງຄົມວິທະຍາຊຸມນະບົດເປັນວິຊາທີ່ມັ່ງສຶກສາຄົນທີ່ຢູ່ຮ່ວມກັນເປັນກຸ່ມ ແລະ ພຶດຕິກຳຂອງຄົນພາຍໃຕ້ສິ່ງແວດລ້ອມ ຊຸມນະບົດ ທັງນີ້ເພາະພຶດຕິກຳ, ວິຖີຊີວິດ ແລະ ຄວາມເຊື່ອປະເພນີຂອງຄົນໄດ້ຖືກກຳໜົດ ແລະ ໄດ້ຮັບອິດທິພົນຈາກສິ່ງແວດລ້ອມເປັນທີ່ສຸດ.

ການສຶກສາຊຸມຊົນ ເພື່ອໃຫ້ເກີດຄວາມເຂົ້າໃຈນັ້ນ ຄວນສຶກສາໃນສະພາບນຶ່ງ ທີ່ບໍ່ມີການປ່ຽນແປງ ເພາະທີ່ຈະສາມາດທີ່ຈະສຶກສາລາຍລະອຽດກ່ຽວກັບສຳພັນທະພາບຂອງສ່ວນຕ່າງໆ ທີ່ປະກອບກັນເປັນສັງຄົມ ຫລືຊຸມຊົນ, ສຳພັນທະພາບດັ່ງກ່າວເອີ້ນວ່າ ໂຄງສ້າງ ຂອງສັງຄົມ ເຊິ່ງປະກອບດ້ວຍສ່ວນຕ່າງໆ ດັ່ງສະແດງໃນຮູບທີ່ 1.



ຮູບທີ່ 3. ໂຄງສ້າງ ຂອງສັງຄົມ

ຫາກພິຈາລະນາໃນສ່ວນປະກອບຂອງຊຸມຊົນ ໃນແງ່ຂອງໂຄງສ້າງຄືລະບົບຄວາມສຳພັນນັ້ນ ອາດຈຳແນກອອກເປັນໂຄງສ້າງທາງກາຍພາບ ແລະ ໂຄງສ້າງທາງສັງຄົມ ທັງນີ້ເພື່ອໃຫ້ງ່າຍຕໍ່ການເຂົ້າໃຈຍິ່ງຂຶ້ນ ແລະ ເຖິງແມ່ນວ່າຈະແຍກກ່າວເຖິງອົງປະກອບຂອງແຕ່ລະໂຄງສ້າງແຕ່ຄວາມສຳຄັນ ແລະ ຄວາມໝາຍບໍ່ໄດ້ຢູ່ໃນຮູບຂອງຕົວມັນເອງ. ຄວາມສຳພັນຂອງມັນຕ່າງຫາກທີ່ເປັນຫົວໃຈຂອງໂຄງສ້າງຂອງຊຸມຊົນ ຖ້າຂາດສ່ວນປະກອບສ່ວນໃດໜຶ່ງໄປ ໂຄງສ້າງຂອງສັງຄົມນັ້ນໆ ອາດບໍ່ມີກິໄດ້. ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຄິດເຖິງ ຄວາມສຳພັນທີ່ກ່ຽວພັນກັນຂອງ

ແຕ່ລະອົງປະກອບຢູ່ສະເໝີ ແມ່ນວ່າຈະແຍກກ່າວເຖິງໃນແຕ່ລະອົງປະກອບເພື່ອໃຫ້ເຂົ້າໃຈງ່າຍຂຶ້ນກໍຕາມ.

3.2 ໂຄງສ້າງທາງກາຍພາບຂອງສັງຄົມຊົນນະບົດ

ໂຄງສ້າງທາງກາຍພາບ ຂອງສັງຄົມຊົນນະບົດຄື ສິ່ງທີ່ເປັນອົງປະກອບ ແລະ ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງອົງປະກອບຂອງຊົນນະບົດທີ່ສາມາດເບິ່ງເຫັນ ແລະ ສຳຜັດໄດ້ ຫລືເປັນສິ່ງທີ່ມີຢູ່ແທ້ຈິງ ໃນສັງຄົມຊົນນະບົດ ອັນໄດ້ແກ່ ໝູ່ບ້ານ ແລະ ການຕັ້ງຖິ່ນຖານ, ຊັບພະຍາກອນ ແລະ ປະຊາກອນໃນຊົນນະບົດ.

3.2.1 ໝູ່ບ້ານ ແລະ ການຕັ້ງຖິ່ນຖານ

ລັກສະນະການຕັ້ງຖິ່ນຖານ ຂອງໝູ່ບ້ານຊົນນະບົດ ໂດຍທົ່ວໄປເປັນການຕັ້ງຖິ່ນຖານທີ່ບໍ່ມີການວາງແຜນ, ໝູ່ບ້ານໃດ ເຫັນທີ່ທາງ ຫລືມີຄວາມເໝາະສົມແກ່ການທຳມາຫາກິນຊາວບ້ານກໍຈະປັກຫລັກຕັ້ງຖິ່ນຖານບ້ານເຮືອນຂຶ້ນຢູ່ທີ່ນັ້ນ. ລັກສະນະຂອງການຕັ້ງບ້ານເຮືອນຂອງຊາວຊົນນະບົດມັກຈະພົບໃນ 2 ຮູບແບບ ຄື :

1. ການຕັ້ງບ້ານເຮືອນແບບໝູ່ບ້ານກະສິກຳ: ເປັນລັກສະນະການຕັ້ງຖິ່ນຖານບ້ານເຮືອນເປັນຍ່ອມໆ ຕາມບ່ອນດິນຮາບພຽງ, ບ່ອນສູງຊັນຕ່າງໆ ມີໄຮ່ນາ ຫລືບ່ອນທີ່ທຳມາຫາກິນບໍ່ຫ່າງໄກຈາກໝູ່ບ້ານເທົ່າໃດ.

3. ການຕັ້ງບ້ານເຮືອນແບບກະແຈກກະຈາຍໄປຕາມໄຮ່ນາ: ເຊິ່ງການຕັ້ງຖິ່ນຖານ ຂອງໝູ່ບ້ານຊົນນະບົດ ກະແຈກກະຈາຍໄປຕາມບ່ອນທີ່ທຳມາຫາກິນຂອງດິນ.

ຮູບແບບການຕັ້ງຖິ່ນຖານ ຂອງຊາວຊົນນະບົດແຕກຕ່າງກັນອອກໄປຕາມສ່ວນຕ່າງໆ ຂອງໂລກ ແລະ ແຕກຕ່າງກັນພາຍໃນປະເທດດ້ວຍ, ປັດໃຈເຊິ່ງມີອິດທິພົນຕໍ່ຮູບແບບນີ້ມີຫລາຍປະການ ະທົບພາຍເຖິງຊະນິດ ແລະ ສາເຫດຂອງການສ້າງທີ່ຢູ່ອາໄສທີ່ແຕກຕ່າງກັນອອກໄປນັ້ນ ໃຫ້ພົບເປັນ ກ່າວເຖິງປັດໃຈທີ່ສຳຄັນ 3 ປະການ ເຊິ່ງມີອິດທິພົນຕໍ່ການຕັ້ງຖິ່ນຖານຂອງຊາວຊົນນະບົດເຊັ່ນ :

- ສະພາບທຳມະຊາດເຊັ່ນ: ຖ້າເປັນບ່ອນຮາບພຽງ ການຕັ້ງຖິ່ນຖານຈະຢູ່ໃນຮູບ ຂອງໝູ່ບ້ານຫລາຍກວ່າ ແຕ່ຖ້າເປັນບ່ອນພູທີ່ສູງຊັນ ການຕັ້ງຖິ່ນຖານຈະຢູ່ໃນຮູບກະແຈກກະຈາຍ. ຖ້າໂຄງສ້າງຂອງດິນເປັນດິນອ່ອນ ກໍຈະມີໜອງຫລືບຶງ ແລະ ຖ້າເປັນແມ່ນ້ຳ ການຕັ້ງຖິ່ນຖານຈະຢູ່ອ້ອມຮອບແຫລ່ງນ້ຳ. ຈຳນວນຂອງແມ່ນ້ຳຈຳກັດຂະໜາດຂອງການຕັ້ງຖິ່ນຖານດ້ວຍ.

- ສະພາບທາງສັງຄົມເຊັ່ນ: ການອາໄສຢູ່ດ້ວຍກັນໃນຮູບ ຂອງຄອບຄົວດຽວ ຫລືຫລາຍຄອບຄົວ ກໍເພື່ອຊ່ວຍໃນການຄຸ້ມຄອງປ້ອງກັນເຊິ່ງກັນແລະກັນ. ລະບົບການປົກຄອງກ່ຽວກັບໄຮ່ນາພາຍໃຕ້ລະບົບສັກດີນາ ພວກເຈົ້າຂອງດິນ ຈະຈັດໃຫ້ມີການເຊົ່ານາເພື່ອທຳມາ

ຫາກິນໃນລັກສະນະທີ່ທຳຄວາມສະອາດ ແລະ ງ່າຍຕໍ່ການຄວບຄຸມ. ການຕັ້ງຖິ່ນຖານຈຶ່ງຖືກກຳ
ໜົດໃຫ້ເປັນລັກສະນະດັ່ງກ່າວ.

- ສະພາບທາງເສດຖະກິດການກະສິກຳ: ຂັ້ນຕອນ ຂອງວິວັດທະນາການ
ທາງວັດທະນາທຳ ມີອິດທິພົນຕໍ່ການຕັ້ງຖິ່ນຖານຂອງຊາວຊົນນະບົດ, ໃນຊ່ວງເວລາທີ່ເລ່ລ່ອນ
ການຕັ້ງຖິ່ນຖານກໍຈະບໍ່ຖາວອນ ແຕ່ຢູ່ໃນຊ່ວງການປູກຝັງ ກໍໄດ້ມີການຕັ້ງຖິ່ນຖານແລະ ມີໂຄງ
ສ້າງທີ່ຖາວອນ ເຊິ່ງອາດຢູ່ໃນຮູບທີ່ກະຈາຍ ຫລືເປັນໝູ່ບ້ານໄດ້ ພໍເຖິງຂັ້ນຄວາມຊຳນານສະເພາະ
ການຕັ້ງຖິ່ນຖານກໍມີແນວໂນ້ມເປັນແບບການກະຈາຍຫລາຍກວ່າ.

3.2.2 ຊັບພະຍາກອນຊົນນະບົດ

ຊັບພະຍາກອນຊົນນະບົດໝາຍລວມເຖິງ ວັດຖຸ ຫລືພະລັງງານທີ່ໄດ້ຮັບການພັດ
ທະນາ ແລະ ທີ່ຍັງບໍ່ໄດ້ພັດທະນາທຳມະຊາດ ແລະ ມະນຸດ ຕະຫລອດຈົນວິທີການ ເຊິ່ງມີຢູ່ໃນ
ທ້ອງຖິ່ນ ທີ່ມະນຸດສາມາດນຳມາໃຊ້ເພື່ອສະໜອງຄວາມຈຳເປັນຂອງຕົນ ແລະ ຂອງສັງຄົມ. ຊັບ
ພະຍາກອນແຕກຕ່າງກັນໄປຕາມແຕ່ລະທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ວິທີການນຳມາໃຊ້ກໍແຕກຕ່າງກັນ.

3.2.3 ປະເພດ ຂອງຊັບພະຍາກອນຊົນນະບົດ

ຊັບພະຍາກອນຊົນນະບົດ ສາມາດຈຳແນກອອກເປັນ 3 ປະເພດ ຄື :

1. **ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ໄດ້ແກ່:** ດິນ, ນ້ຳ, ອາກາດ, ປ່າໄມ້ ແລະ ແຮ່
ທາດຕ່າງໆ.
2. **ຊັບພະຍາກອນທີ່ມະນຸດສ້າງຂຶ້ນ ໄດ້ແກ່ :** ການຂົນສົ່ງ ແລະ ເຄື່ອງມືໃນ
ການຄົມມະນາຄົມແລະສື່ສານ, ເຄື່ອງໃຊ້ສະວັດຕິການດ້ານສຸຂະພາບ, ໜ່ວຍງານການບໍລິການ
ການຕະຫລາດ ແລະ ເຄື່ອງອຳນວຍຄວາມສະດວກທາງອຸດສາຫະກຳ, ເຄື່ອງອຳນວຍຄວາມສະ
ດວກທາງການເງິນ, ເຄື່ອງໃຊ້ໃນສາທາລະນະ, ເຄື່ອງອຳນວຍຄວາມສະດວກທາງການສຶກສາ ທາງ
ສາດສະໜາ ເປັນຕົ້ນ.
3. **ຊັບພະຍາກອນມະນຸດ:** ຊັບພະຍາກອນທີ່ຍິ່ງໃຫຍ່ຂອງອົງກອນ ແລະ ສັງ
ຄົມຄົມມະນຸດ ເຊິ່ງມີຢູ່ເປັນຈຳນວນຫລວງຫລາຍ ແຕ່ມັກຈະບໍ່ໄດ້ໃຊ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງ, ຊັບພະຍາກອນ
ມະນຸດ ແບ່ງແຍກເປັນ 2 ຊະນິດ ຄືໃນຮູບປະລິມານ ແລະ ຄຸນນະພາບ ເຊິ່ງຊະນິດທຳອິດນັ້ນຄື
ແຮງງານ ເຊ່ນ :ການໃຊ້ແຮງງານໃນການເຮັດໂຄງການຕ່າງໆໃຫ້ເຄື່ອນໄຫວໄປໄດ້ ສ່ວນຊະນິດທີ
2 ໄດ້ແກ່ ປະສິບການ ແລະ ຄວາມຮູ້ໃນທ້ອງຖິ່ນ, ການສຶກສາຢ່າງເປັນທາງການ ຕະຫລອດຈົນ
ຄວາມຮູ້ໃນທ້ອງຖິ່ນຈະຊ່ວຍໃນການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນມະນຸດໃຫ້ມີປະສິດທິພາບຍິ່ງຂຶ້ນ.

ເນື່ອງຈາກຊັບພະຍາກອນຊົນນະບົດມີຫລາຍຢ່າງ ແລະ ແຕກຕ່າງກັນອອກໄປຖ້າຫາກ
ໄດ້ວິເຄາະສະພາບການຊົນນະບົດຢ່າງແຈ້ງແຈ້ງແລ້ວຈະພົບວ່າ ຊັບພະຍາກອນເຫລົ່ານີ້ ມີຫລວງ
ຫລາຍ, ໃນການວິເຄາະຊົນນະບົດ ຄວນຈະເຮັດພ້ອມກັບຄຳຖາມ ເຊ່ນ ຊົນນະບົດມີຫຍັງແດ່ແລະ
ສິ່ງໃດທີ່ອຳນວຍ ຫລືເປັນອຸປະສັກຕໍ່ການບັນລຸຈຸດປະສົງ ຫລືຄວາມຈຳເປັນທີ່ສຳຄັນ.

3.2.4 ປະຊາກອນ

ການສຶກສາກ່ຽວກັບປະຊາກອນເປັນແຫ່ງສຳຄັນ ຂອງຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບສັງຄົມ ແລະ ເປັນເຄື່ອງມືທີ່ຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມເຂົ້າໃຈແຮງກົດດັນທີ່ມີອິດທິພົນຢ່າງຫລວງຫລາຍຕໍ່ພຶດຕິກຳ ແລະ ການກະທຳຂອງຕົນ. ປະຊາກອນໃນປະເທດດ້ອຍພັດທະນາເກືອບທຸກປະເທດ ໄດ້ເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງວ່ອງໄວ ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມຕຶງຄຽດໃນຊັບພະຍາກອນຂອງປະເທດ ຈຶ່ງເກີດເປັນບັນຫາວ່າ ຈະລ້ຽງດູປະຊາກອນທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນນັ້ນໄດ້ແນວໃດ ອັນຈະພາໃຫ້ເກີດຄວາມໝັ້ນຄົງ ແລະ ຄວາມສົມດູນລະຫວ່າງປະຊາກອນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທີ່ສາມາດນຳມາໃຊ້ໃນຈຸດປະສົງ. ບັນຫານີ້ ເປັນບັນຫາທີ່ທົ່ວໂລກກຳລັງປະເຊີນ.

ຄວາມຍາກຈົນ ເປັນບັນຫາໜຶ່ງທີ່ເປັນຜົນມາຈາກການທີ່ເພີ່ມປະຊາກອນ ເຖິງແມ່ນວ່າສາເຫດຂອງຄວາມຍາກຈົນສ່ວນໜຶ່ງຈະເກີດຈາກບັນຫາເສດຖະກິດທັງພາຍໃນ ແລະ ພາຍນອກຂອງປະເທດດ້ວຍເຫດທີ່ວ່າ ພາວະເສດຖະກິດມີການເພິ່ງພາຢູ່ກັບພາວະເສດຖະກິດ ຂອງໂລກເມື່ອພາວະເສດຖະກິດໂລກຊຸດໂຊມລົງ ເສດຖະກິດຂອງປະເທດກໍ່ຍ່ອມຈະກະທົບກະເທືອນໄປດ້ວຍ. ແຕ່ຈຳນວນປະຊາກອນກໍ່ມີສ່ວນເຮັດໃຫ້ບັນຫາຄວາມຍາກຈົນທະວີຄວາມຮຸນແຮງຫລາຍຂຶ້ນທຸກເທື່ອ.

3.3 ໂຄງສ້າງທາງສັງຄົມຊົນນະບົດ

3.3.1 ຂອບເຂດ, ຄວາມສຳພັນ ແລະ ພຶດຕິກຳ ຂອງສັງຄົມຊົນນະບົດ

ໂຄງສ້າງທາງສັງຄົມຄື ລະບົບຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງບຸກຄົນຕໍ່ບຸກຄົນ, ບຸກຄົນຕໍ່ກຸ່ມ ແລະ ກຸ່ມຕໍ່ກຸ່ມ ເຊິ່ງກໍ່ຄືລະບົບຄວາມສຳພັນແຕ່ລະສ່ວນຂອງກຸ່ມສັງຄົມມີຕໍ່ກັນໃນຖານະເປັນສ່ວນໜຶ່ງ ຂອງສັງຄົມນັ້ນເອງລະບົບຄວາມສຳພັນດັ່ງກ່າວອາດລວມເອົາເປັນລະບົບສັງຄົມ. ລະບົບສັງຄົມຂະໜາດໃຫຍ່ອາດລວມຄົນທັງໂລກເຊັ່ນ ລະບົບສັງຄົມທີ່ເກີດຈາກຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງປະເທດທີ່ເປັນມິດແລະ ສັດຕູ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ ລະບົບສັງຄົມທີ່ໃຫຍ່ທີ່ສຸດ ມັກນຶກເຖິງກັນແຕ່ລະດັບປະເທດຊາດ ຫລືບາງທິກຳແຄບລົງກວ່ານັ້ນ ເຊັ່ນ: ຊຸມຊົນ, ຕາແສງ ຫລື ບ້ານ.

ລະບົບສັງຄົມກຳໜົດໄດ້ຕາມຂອບເຂດຂອງຄວາມສຳພັນທີ່ບຸກຄົນຍິນດີຈະມີຕໍ່ກັນຫລືຈຳເປັນຕ້ອງມີການກະທຳສຳພັນກັນ.ດັ່ງນັ້ນ, ລະບົບສັງຄົມຈຶ່ງນັບໃຫ້ກວ້າງ ຫລືແຄບໄດ້ ແຕ່ຄວາມສົນໃຈຂອງບຸກຄົນທີ່ມອງຕົນເອງໃນຂະນະໃດຂະນະໜຶ່ງ ວ່າຢູ່ໃນລະບົບສັງຄົມໃດ ອັນໝາຍເຖິງການ ຍອມຮັບໜ້າທີ່ ຂອງຕົນທີ່ມີຕໍ່ລະບົບນັ້ນ.

ການສຶກສາສາຍໃຍ ຂອງຄວາມສຳພັນພາຍໃນສັງຄົມໃນຮູບແບບແຜນພຶດຕິກຳ, ບັນທັດຖານສະຖານະພາບ ແລະ ບົດບາດທີ່ໜ້າຈະຊ່ວຍໃຫ້ເຂົ້າໃຈຂອບເຂດ ຂອງລະບົບສັງຄົມໄດ້ດີຂຶ້ນ. ແບບແຜນຂອງພຶດຕິກຳ ເປັນຮູບແບບຂອງການກະທຳທີ່ໄດ້ມີການປະຕິບັດຊຳແລ້ວຊຳເລົ່າຈົນເປັນ ແບບ ຫລືແນວທາງທີ່ສັງເກດໄດ້ໂດຍທົ່ວໄປ. ສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວ ເປັນພຶດຕິກຳທີ່ກ່ຽວກັບຊີ

ວິດເຊັ່ນ :ການ ກິນ, ການນອນ ແລະການພັກຜ່ອນເປັນຕົ້ນ. ຮູບແບບຫລາຍໆຢ່າງໄດ້ມີການສອນ ແລະ ຖ່າຍທອດຕໍ່ເນື່ອງກັນມາຈົນເປັນວັດທະນະທຳ ແລະ ປະເພນີເຊັ່ນ: ຄວາມຈຳເປັນທີ່ຕ້ອງ ຮັບປະທານອາຫານຢ່າງ ໜ້ອຍ 2 ເທື່ອຕໍ່ມື້ ເຊິ່ງເປັນເລື່ອງທີ່ຈຳເປັນສຳລັບຊີວິດ ແຕ່ການຮັບປະ ທານເຂົ້າ ຫລືສາລີ ຫລືເຂົ້າໜົມປັງ ແລະການໃຊ້ມື ຫລືໄມ້ທູ່ ຫລືປ່ວງສ້ອມເປັນຜົນ ຂອງຂະບວນ ການຖ່າຍທອດ.ພຶດຕິກຳປະຈຳວັນເຫລົ່ານີ້ເປັນແບບແຜນ ເພາະໄດ້ມີການກະທຳຊຳແລ້ວຊຳເລົ່າ ແຕ່ອາດຈະມີຄວາມແຕກຕ່າງ ກັນເລັກນ້ອຍໃນເລື່ອງຂອງການບັງຄັບໃຊ້ສະຖານະພາບແລະຊົນ ຊັ້ນ ຫລືລະບົບວັດທະນະທຳຍ່ອຍ ທີ່ບຸກຄົນນັ້ນໆເປັນສະມາຊິກ.

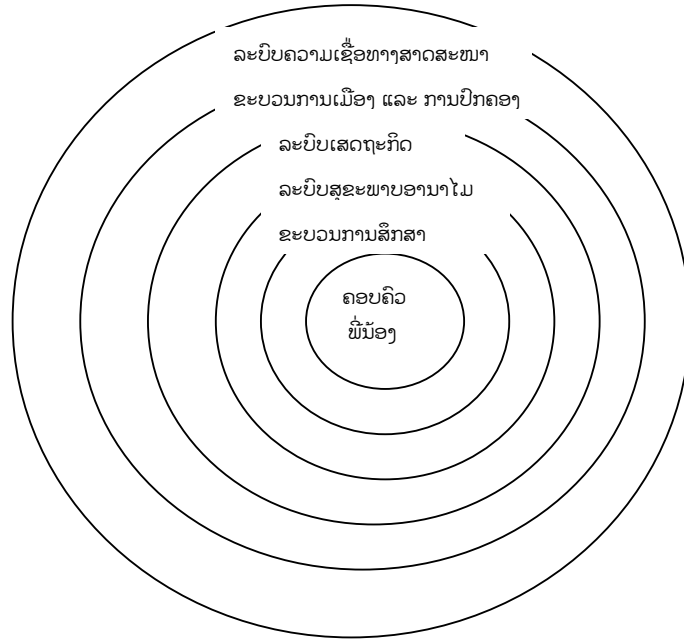
ບັນທັດຖານ ເປັນມາດຖານ ຫລືກົດເກນໃນການຄວບຄຸມພຶດຕິກຳ ຂອງຄົນໃນແຕ່ລະສັງ ຄົມ ເຊິ່ງຈະມີຜົນບັງຄັບໃຊ້ໄດ້ກໍໂດຍການໃຫ້ຄຸນປະໂຫຍດ, ໃຫ້ໂຫດທາງສັງຄົມ.ດັ່ງນັ້ນ, ບັນທັດ ຖານຈຶ່ງເປັນຜົນ ຂອງຮູບແບບພຶດຕິກຳທີ່ສຳຄັນ ແລະກາຍເປັນຂະນົບທຳນຽມປະເພນີ ລວມທັງ ກົດໝາຍ.

ແບບຢ່າງທີ່ເໝືອນກັນ ຂອງກຸ່ມຄືຂະນົບທຳນຽມປະເພນີ ຫລືວັດທະນະທຳນັ້ນເປັນ ແບບ ຢ່າງການກະທຳຕ່າງໆ ຂອງຊີວິດໃນກຸ່ມ ຫລືສັງຄົມດຽວກັນທີ່ທຸກຄົນເຮັດຕາມຢ່າງອັດຕະໂນມັດ ເຊິ່ງສະມາຊິກທຸກຄົນໄດ້ປະຕິບັດດ້ວຍຄວາມເຄີຍຊົນ ເຮັດໃຫ້ເຫັນຄວາມເປັນກຸ່ມ ເປັນກ້ອນ ຫລື ສັງ ຄົມໄດ້ຊັດເຈນ ເຊັ່ນ ການເວົ້າພາສາດຽວກັນ, ແຕ່ງຕັ້ງຄືກັນມີກິລິຍາທ່າທາງມາລະຍາດທຳ ນອງດຽວ ກັນ ເຮັດໃຫ້ຮູ້ໄດ້ວ່າ ເຮົາເປັນກຸ່ມເປັນພວກດຽວກັນມ ມີແບບຢ່າງຄືກັນ ເຊິ່ງເອີ້ນວ່າວັດ ທະນະທຳ ຂອງກຸ່ມ ຫລືສັງຄົມ ເຊິ່ງເປັນເລື່ອງໝາຍຂອງກຸ່ມ ທີ່ເຮັດໃຫ້ແຕ່ລະກຸ່ມແຕກຕ່າງກັນ ອອກໄປ ແລະ ເປັນແບບຢ່າງທີ່ສະມາຊິກ ຂອງກຸ່ມຮ່ວມກັນປະຕິບັດຕາມ ໂດຍບໍ່ຮູ້ສຶກລຳບາກໃຈ ໃນແບບຢ່າງທຳນຽມ ແລະ ປະເພນີ ຫລືວັດທະນະທຳນີ້ຄວບຄຸມການກະທຳເກືອບທຸກຢ່າງ ຂອງ ຊີວິດ ຕັ້ງແຕ່ຕົ້ນ ຈົນລັບ, ຕັ້ງແຕ່ເກີດຈົນຕາຍ.

ບຸກຄົນແຕ່ລະຄົນຕ່າງກໍມີສະຖານະພາບໃນສັງຄົມ ກໍຄືມີຖານະຕຳແໜ່ງທີ່ສັງຄົມກຳໜົດ ສະຖານະພາບທີ່ມາ ຂອງ ສະຖານະພາບຄືສະຖານະພາບທີ່ໄດ້ມາແຕ່ກຳເນີດແລະ ທີ່ໄດ້ມາດ້ວຍ ຄວາມສາມາດ. ສະຖານະພາບທາງສັງຄົມມີການກຳໜົດອຳນາດ,ໜ້າທີ່ແລະສິດທິເຊິ່ງເປັນການ ກຳໜົດກົດເກນມາດຕະຖານທີ່ຍອມຮັບກັນຢູ່ທົ່ວໄປໃນນການທີ່ຈະໄດ້ມາເຊິ່ງສິ່ງດັ່ງກ່າວບຸກຄົນຈຳ ເປັນຈະຕ້ອງຮູ້ບົດບາດຂອງຕົນ. ບົດບາດແຕ່ລະບົດບາດ ຕ້ອງມີການກຳໜົດຂອບເຂດອຳນາດ ໜ້າທີ່ ແລະ ສິດທິ ຂອງການກະທຳໃຫ້ເປັນທີ່ຮູ້ກົງກັນໃນທຸກຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທີ່ກຳໜົດໄດ້ດ້ວຍ ຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ຍອມຮັບດ້ວຍທຳນຽມ ແລະ ກົດໝາຍ.

ສະຖານະພາບບົດບາດແບບແຜນພຶດຕິກຳ ແລະ ບັນທັດຖານ ເປັນອົງປະກອບທີ່ສຳຄັນ ຂອງ ລະບົບສັງຄົມເຊິ່ງອາດຈະຈຳແນກເປັນລະບົບຍ່ອຍໆ ເພື່ອເຮັດໜ້າທີ່ສະເພາະຢ່າງສະໜອງ ຄວາມຕ້ອງການ ຂອງສັງຄົມເຊິ່ງນັກສັງຄົມວິທະຍາເອີ້ນລະບົບຍ່ອຍໆເຫລົ່ານີ້ວ່າສະບັບທາງສັງ ຄົມ. ອັນ ໝາຍເຖິງສຸດຂອງບັນທັດຖານທີ່ຄວບຄຸມພຶດຕິກຳຂອງກຸ່ມຄົນທີ່ກະທຳຕໍ່ກັນຕາມບົດ ບາດ ແລະ ໜ້າທີ່.

ສະຖາບັນທາງສັງຄົມຫລືລະບົບຍ່ອຍ ຂອງສັງຄົມທີ່ສໍາຄັນໄດ້ແກ່: ລະບົບວົງສາຄະນາຍາດ ແລະ ຄອບຄົວ, ການສຶກສາ, ອະນາໄມ, ເສດຖະກິດ, ການເມືອງ ແລະ ສາດສະໜາ. ເຊິ່ງໃນແຕ່ ລະບົບຍ່ອຍເຫລົ່ານີ້ ຕ່າງກໍເຮັດໜ້າທີ່ ເພື່ອຄວາມຄົງຢູ່ຂອງລະບົບ ແລະ ຍັງເຮັດໜ້າທີ່ສໍາພັນກັບລະບົບຍ່ອຍອື່ນໆເພື່ອຄວາມຄົງຢູ່ຂອງສັງຄົມດ້ວຍ ດັ່ງສະແດງ ໃນຮູບທີ່ ລຸ່ມນີ້.



ຮູບທີ່ 4. ສະແດງເຖິງຄວາມສໍາພັນລະຫວ່າງລະບົບຍ່ອຍ

ການກ່າວເຖິງລະບົບຍ່ອຍຕ່າງໆຂ້າງຕົ້ນທຸກລະບົບຍ່ອມເຮັດໄດ້ຍາກໃນໄລຍະເວລາທີ່ຈໍາກັດຈຶ່ງຂໍນໍາສະເພາະຍ່ອຍບາງລະບົບທີ່ມີຄວາມສໍາພັນກັບງານສົ່ງເສີມໂດຍກົງເທົ່ານັ້ນມາກ່າວ

3.3.2 ລະບົບຄອບຄົວ ແລະ ວົງສາຄະນາຍາດໃນຊົນນະບົດ

ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວໃນທຸກຊຸມຊົນໜ້າຈະປະກອບດ້ວຍຄອບຄົວທັງສອງລັກສະນະຄື ຄອບຄົວດ່ຽວ ແລະ ຄອບຄົວຂະຫຍາຍ ແຕ່ຄອບຄົວໃນຊົນນະບົດ ມັກມີຂະໜາດໃຫຍ່ກວ່າຄອບຄົວ ໃນເມືອງ ອາດເປັນດ້ວຍເຫດຜົນປະການໜຶ່ງທີ່ວ່າ ງານທາງດ້ານກະສິກໍາຈໍາເປັນຕ້ອງໃຊ້ແຮງ ງານຫລາຍເຫດຜົນອີກປະການໜຶ່ງຄືຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການລ້ຽງດູລູກໃນຊົນນະບົດຖືກກວ່າໃນເມືອງ ດັ່ງນັ້ນ, ການມີຄອບຄົວທີ່ໃຫຍ່ ຈຶ່ງບໍ່ເປັນພາລະທາງດ້ານການລ້ຽງດູ.

ຄອບຄົວດ່ຽວ ຫລືຄອບຄົວພື້ນຖານອັນປະກອບດ້ວຍ: ສາມີ, ພັນລະຍາ ແລະລູກນັ້ນພົບໄດ້ໃນສັງຄົມໄທ, ພິລິບປິນ ແລະ ມະເລເຊຍ ໃນຂະນະທີ່ລັກສະນະຄອບຄົວຂະຫຍາຍເຊິ່ງປະກອບດ້ວຍຄອບຄົວດ່ຽວຢ່າງນ້ອຍ 2 ຄອບຄົວ ຢູ່ພາຍໃຕ້ຫົວໜ້າຄອບຄົວຄົນດຽວ ພົບໄດ້ໃນສັງ

ຄົມ ຂອງຊາວຈີນ ແລະ ອິນເດຍ ຜູ້ນຳຄອບຄົວອາດເປັນຍິງ ຫລືຊາຍກໍໄດ້ ຂຶ້ນຢູ່ກັບວັດທະນະທຳ ແລະ ປະເພນີ ແຕ່ລະສັງຄົມໃນປະເທດຈີນ ແລະ ອິນເດຍ ເຊິ່ງເຊື່ອວ່າ ຜູ້ຊາຍມີຄວາມສຳຄັນກວ່າ ຜູ້ຍິງ ຫົວ ໜ້າຄອບຄົວຈຶ່ງມັກເປັນຜູ້ອາວຸໂສຊາຍ ສ່ວນໃນສັງຄົມທີ່ມີຄອບຄົວດ່ຽວ ເປັນຄອບຄົວ ຂັ້ນມູນຖານ ຫົວໜ້າຄອບຄົວຄືພໍ່ ຍົກເວັ້ນກໍລະນີທີ່ພໍ່ບໍ່ຢູ່ ຫລືຕາຍຈາກແມ່ຈຶ່ງໄດ້ໜ້າທີ່ແທນ ໂດຍ ທົ່ວໄປແລ້ວ ໃນ ຊົນນະບົດທີ່ປະກອບອາຊີບກະສິກຳເປັນສ່ວນໃຫຍ່ ເພດຊາຍຈະມີອຳນາດ ແລະ ເປັນທີ່ຍອມຮັບທົ່ວ ໄປ.

ວົງສາຄະນາຍາດ ມີຄວາມສຳຄັນຫລາຍຕໍ່ຊາວຊົນນະບົດ ຄອບຄົວດ່ຽວ ຈຶ່ງມັກມີພີ່ນ້ອງ ຂອງ ຝ່າຍຊາຍ ຫລື ຍິງ ຫລື ຂອງທັງສອງຝ່າຍເຊິ່ງຍັງບໍ່ທັນໄດ້ແຕ່ງງານອາໄສຢູ່ດ້ວຍ ດັ່ງຕົວຢ່າງ ຂອງ ຄອບຄົວໄທທີ່ມີປະເພນີທີ່ວ່າຜູ້ອາວຸໂສທີ່ອາໄສຢູ່ກັບຄອບຄົວ ຂອງ ລູກຊາຍ ຫລື ລູກສາວ ໂດຍທີ່ຖືວ່າເປັນໜ້າທີ່ ລູກຈະຕ້ອງດູແລພໍ່ ແມ່ ຂອງຕົນຍາມແກ່ເຖົ້າສ່ວນພີ່ນ້ອງຄົນອື່ນໆທີ່ອາ ໄສຢູ່ດ້ວຍນັ້ນ ການແຕ່ງງານມີຄອບຄົວ ຂອງຕົນເອງແລ້ວມັກຈະອອກໄປຕັ້ງບ້ານເຮືອນຢູ່ຕ່າງ ຫາກ.

ໃນຊຸມຊົນທີ່ມີຄອບຄົວຂະຫຍາຍຢູ່ໂດຍທົ່ວໄປນັ້ນການຮ່ວມມືກັນເຮັດວຽກງານດ້ານການ ກະສິກຳລະຫວ່າງຍາດພີ່ນ້ອງເປັນແນວໄປຢ່າງມີປະສິດທິພາບ, ຄອບຄົວປະເພດນີ້ ເຮັດໜ້າທີ່ຄ້າຍ ຄືບໍລິສັດຮ່ວມໃນການເຮັດກິດຈະກຳດ້ານເສດຖະກິດ.

ສຳລັບສັງຄົມທີ່ມີຄອບຄົວດ່ຽວ ຢູ່ແພ່ຫລາຍທົ່ວໄປນັ້ນ ແຮງງານຢູ່ພາຍໃນຄອບຄົວມັກຈະ ບໍ່ພຽງພໍຕໍ່ການເຮັດວຽກງານດ້ານການກະສິກຳ ຈຶ່ງຈຳເປັນອາໄສແຮງງານຈາກບ່ອນອື່ນ ເຊິ່ງ ອາດ ຈະເປັນເພື່ອບ້ານ.ການຊ່ວຍເຫລືອແຮງງານໃນຊົນນະບົດທີ່ຮູ້ຈັກກັນທົ່ວໄປຄືການແລກປ່ຽນແຮງ ງານ ເຊິ່ງຖືວ່າເປັນເຄື່ອງມືສຳຄັນໃນການແກ້ໄຂບັນຫາການຂາດເຂີນແຮງງານ.

ລັກສະນະຄອບຄົວຂ້າງຕົ້ນ ສະແດງເຖິງຄວາມເປັນຫົວໜ່ວຍຂອງການຜະລິດ ເພາະສະ ມາຊິກທັງໝົດໄດ້ປະກອບອາຊີບການກະສິກຳ ໃນຮູບແບບທຸນສ່ວນ ຄື ຕ່າງຄົນກໍຊ່ວຍການເຮັດ ວຽກງານຂະນະດຽວກັນຄອບຄົວກໍເປັນໜ່ວຍ ຂອງການບໍລິໂພກຜົນຜະລິດ ຂອງຕົນເອງທີ່ຜະລິດ ໄດ້ ຈຶ່ງກໍໃຫ້ເກີດຄວາມຜູກພັນກັບການຖືຄອງທີ່ດິນ ອັນເປັນຮາກຖານ ຂອງວິຖີການດຳເນີນຊີວິດ ແທນທີ່ ຈະເປັນພຽງທີ່ມາ ຂອງວຽກງານແຕ່ພຽງສ່ວນໜຶ່ງ ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນການກະສິກຳ (ຮູບຂອງ ການເຮັດວຽກ ງານທີ່ໃຊ້ແຮງງານຂັ້ນຕ່ຳ) ຍັງສາມາດໃຫ້ຜົນຜະລິດທາງການກະສິກຳ ບໍ່ແມ່ນເປັນ ຜົນງານ ຂອງສະ ມາຊິກຂອງຄອບຄົວໜຶ່ງເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຈະເປັນຜົນງານຂອງສະມາຊິກທັງໝົດຂອງ ສັງຄົມທີ່ຢູ່ຮ່ວມກັນ ປັນໜ່ວຍ. ຄອບຄົວກະສິກຳ ຍັງເປັນໜ່ວຍ ຂອງການບໍລິໂພກທັງໃນສ່ວນທີ່ ຕົນເອງຜະລິດ ຫລື ຊື້ ຫລືການແລກປ່ຽນກັບຜູ້ອື່ນ ຈຶ່ງເຮັດໜ້າທີ່ທາງເສດຖະກິດຮ່ວມກັບຄອບ ຄົວໃນເມືອງ. ການຜະລິດ ບໍ່ວ່າຈະເພື່ອນຳມາໃຊ້ໂດຍກົງ ຫລື ການຂາຍເພື່ອໃຫ້ໄດ້ເງິນສົດມາກໍ ຕາມໄດ້ຊ່ວຍໃນດ້ານການຈຳ ເປັນທາງເສດຖະກິດ ແລະ ເປັນໄປຕາມຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງສະ ມາຊິກທັງໝົດໃນຂະນະທີ່ຄອບຄົວ ໃນເມືອງຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບໜ້າທີ່ນີ້ ອາດເປັນພຽງບຸກຄົນໆດຽວ ຫລື ສອງຄົນເທົ່ານັ້ນ ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນອາຊີບ ຂອງຄົນງານໃນເມືອງມັກຈະເປັນການແຍກຕົວເອງອອກ

ຈາກຄອບຄົວ ອັນເປັນລັກສະນະທີ່ກົງກັນ ຂ້າມກັບຄອບຄົວຊົນນະບົດ. ການຜະລິດ ແລະການບໍລິໂພກຂອງຄອບຄົວໃນຊົນນະບົດ ມັກຈະມີ ຄວາມເປັນການຄ້າຢູ່ໜ້ອຍກວ່າ ຫລືເກືອບຈະບໍ່ມີເລີຍ ສຳລັບອາຊີບ ຂອງຄົນໃນເມືອງເຊິ່ງມີວຽກງານ ທີ່ແຕກຕ່າງກັນຫລາຍ ຕ້ອງມີການແບ່ງວຽກງານ ກັນເຮັດ ແລະ ຕ້ອງອາໄສຄວາມຊຳນານສະເພາະແຕ່ລະຢ່າງ ເຮັດໃຫ້ຕ້ອງເພິ່ງພາອາໄສກັນ. ການເຮັດວຽກງານພຽງເພື່ອລ້ຽງຕົວເອງຂອງຄອບຄົວກະສິກຳນັ້ນ ເນັ້ນໃນເລື່ອງການຜະລິດເພື່ອ ການບໍລິໂພກ, ຜົນຜະລິດຂອງສະມາຊິກໃນຄອບຄົວ ແລະ ການບໍລິໂພກຂອງຄອບຄົວຈຶ່ງມີ ຄວາມສຳພັນກັນຢ່າງຫລັກລ້ຽງບໍ່ໄດ້ ໃນຂະນະທີ່ຄ່າຈ້າງຂອງຄອບຄົວໃນເມືອງຈຳແນກເຖິງ ຄວາມແຕກຕ່າງໃນໜ້າທີ່ໄດ້ຢ່າງເດັ່ນຊັດ, ສະຖານະການຫລັງນີ້ເຮັດໃຫ້ຄົນເຮັດ ວຽກງານໃນ ເມືອງເຮັດໜ້າທີ່ການງານຂອງຕົນໂດຍແຍກອອກຈາກບົດບາດທີ່ຕົນເອງເຮັດໃນຖານະສະ ມາຊິກ ຂອງຄອບຄົວໄດ້.

ການເປັນໜ່ວຍ ຂອງການຜະລິດ ແລະ ບໍລິໂພກ ເຮັດໃຫ້ຕ້ອງມີພາລະໜ້າທີ່ທາງເສດຖະ ກິດຕໍ່ເນື່ອງກັນໄປ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງແມ່ນເພື່ອໃຫ້ຄົງໄວ້ໃນສິດທິໃນເນື້ອທີ່ດິນ ຫາກວ່າສະມາ ຊິກທີ່ເປັນແຮງງານສຳຄັນຫາກຖືກລົ້ມຫາຍຕາຍໄປ ກໍຍັງມີລູກຫລານເຊິ່ງໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມ ເຮັດວຽກແບບດຽວກັນມາແລ້ວ ດຳເນີນວຽກງານຕໍ່ໄປ.

3.3.3 ລະບົບເສດຖະກິດ ຂອງສັງຄົມຊົນນະບົດ

ລະບົບເສດຖະກິດ ຂອງຊົນນະບົດ ເປັນລະບົບເສດຖະກິດ ຂອງ ສັງຄົມຊາວນາ ເຊິ່ງລະບົບການຜະລິດ, ຜົນຜະລິດ ແລະ ທີ່ມາ ຂອງລາຍໄດ້ ຕະຫລອດຈົນການຮ່ວມມືອື່ນໆ ທາງ ດ້ານເສດຖະກິດມີຮາກຖານມາຈາກລະບົບກະສິກຳໂດຍມີການເຮັດນາ, ເຮັດສວນ, ເຮັດໄຮ່ ແລະ ລ້ຽງສັດເປັນອາຊີບຫລັກ.

3.3.4 ລະບົບກະສິກຳ ແລະ ລະດັບ ຂອງການຄອງຊືບ

ການວິເຄາະລະດັບການຄອງຊືບຂອງບຸກຄົນ ມັກຈະໃຊ້ຕົວແປທັງສາມດ້ານນີ້ມາ ເປັນເກນໃນການວິເຄາະຄື: ປະລິມານ ແລະ ຄຸນນະພາບຂອງຊັບພະຍາກອນທີ່ມີຢູ່ ແລະ ສາມາດ ນຳມາໃຊ້ປະໂຫຍດໄດ້, ຜົນຜະລິດຕໍ່ຄົນທີ່ໃຊ້ແຮງງານ ແລະ ລັກສະນະການກະຈາຍຜົນລະຫວ່າງ ຜູ້ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໃນການຜະລິດນັ້ນ.

ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ໂດຍຕົວ ຂອງມັນແລ້ວແມ່ນບໍ່ມີຄວາມສຳຄັນເທົ່າໃດຫາກວ່າ ມະນຸດບໍ່ສາມາດນຳມາໃຊ້ໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດໄດ້ຫລາຍທີ່ສຸດ, ຄຸນນະພາບຂອງຄົນຈຶ່ງຈຳເປັນເລື່ອງ ທີ່ຈະຕ້ອງພິຈາລະນາ ເຊິ່ງການໃຫ້ການສຶກສາຈະຊ່ວຍໃຫ້ຄົນມີຄຸນນະພາບເຮັດໃຫ້ຮູ້ຈັກນຳເອົາ ຊັບພະຍາກອນທີ່ມີຢູ່ແລ້ວມາໃຊ້ ລວມທັງຮູ້ວິທີການທີ່ມີມາໃຊ້ໄດ້ຢ່າງເໝາະສົມ.

ຜົນຜະລິດຕໍ່ແຮງງານເປັນເລື່ອງທີ່ສຳຄັນຫລາຍສຳລັບຜູ້ທີ່ສົນໃຈໃນລະດັບຂອງການຄອງ ຊືບ ລະບົບກະສິກຳມີສ່ວນຫລາຍຕໍ່ລະດັບການຄອງຊືບຂອງມະນຸດ ຄວາມຈິງແລ້ວຜົນຜະລິດບໍ່ ໄດ້ຂຶ້ນຢູ່ແຕ່ພຽງຈຳນວນແຮງງານທີ່ໃສ່ລົງໄປເທົ່ານັ້ນແຕ່ເປັນຜົນລວມຂອງທຶນ ແລະ ການປະ

ກອບການອີກດ້ວຍ. ຫາກວ່າການກະສິກຳໃຊ້ທຶນໜ້ອຍ ມີການປະກອບການທີ່ບໍ່ມີປະສິດທິ ພາບແລ້ວ ຜົນງານທີ່ໄດ້ຮັບຈາກການອອກແຮງໄປນັ້ນ ຍ່ອມໜ້ອຍຕາມໄປດ້ວຍ. ດັ່ງນັ້ນ, ການປຽບທຽບຜົນຜະລິດຂອງແຕ່ລະຄົນ ຈະຕ້ອງພິຈາລະນາເຖິງເຄື່ອງມື ຫລືອຳນາດຂອງເຄື່ອງ ກົນຈັກທີ່ໃຊ້ວຽກງານດ້ວຍ.

ບົດບາດໃນການປະກອບການ ກໍເປັນປັດໃຈທີ່ສຳຄັນອີກອັນໜຶ່ງ ຫາກຊາວກະສິກອນທຸກ ຄົນ ໄດ້ໃຊ້ຄວາມຄິດຄວາມຕັດສິນໃຈ ແລະ ດຳເນີນການດ້ວຍຕົນເອງແລ້ວ ຍ່ອມເປັນທີ່ແນ່ນອນ ວ່າລະດັບການຄອງຊີບ ຂອງຊາວຊົນນະບົດຈະຕ້ອງສູງຂຶ້ນ ນັ້ນໝາຍຄວາມວ່າພະລັງງານມະນຸດ ໃນ ຂະບວນການຜະລິດຈະບໍ່ສູນເສຍໄປ. ນອກນີ້, ຍັງໄດ້ຜົນຕອບແທນໃນກິດຈະກຳນີ້ດ້ວຍ, ຜົນ ທີ່ຕາມ ມາຈາກການດຳເນີນການ ຫລື ປະກອບການເອງນີ້ ກໍຄືການກະຈາຍ ຜົນຜະລິດໄດ້ດ້ວຍ ຄວາມຍຸຕິທຳເທົ່າທຽມກັນເປັນການຕັດບັນຫາພໍ້ຄ້າຄົນກາງດັ່ງນັ້ນ, ລະດັບການຄອງຊີບກໍຍ່ອມ ສູງຂຶ້ນດ້ວຍ.

3.3.5 ລະບົບການປົກຄອງໃນຊົນນະບົດ

ການປົກຄອງທີ່ໄກ້ຊິດກັບຊາວຊົນນະບົດ ແລະ ຊາວຊົນນະບົດ ມີສ່ວນຮ່ວມໃນ ການປົກຄອງໄດ້ແກ່: ຕາແສງ ແລະ ນາຍບ້ານ.

3.3.6 ລະບົບສາດສະໜາ ແລະ ຄວາມເຊື່ອຖື

ລະບົບສາດສະໜາ, ຄວາມເຊື່ອຖື ແລະ ຄຳນິຍົມຕ່າງໆ ກໍມີຄວາມສຳພັນເຊິ່ງກັນ ແລະກັນໃນຖານະທີ່ເປັນສ່ວນປະກອບຂອງວັດທະນະທຳໃນສ່ວນລວມ ແລະ ກໍໃຫ້ເກີດພະລັງທີ່ ຈະເສີມສ້າງຄວາມຮ່ວມມືຕ່າງໆຂຶ້ນໃນສັງຄົມ.

ໃນສັງຄົມຊົນນະບົດ ຫລືສັງຄົມກະສິກຳທົ່ວໄປ ສາດສະໜາ ເປັນສູນລວມທາງຄວາມ ຄິດຂອງປະຊາຊົນສະເໝີ. ດັ່ງນັ້ນ, ສາດສະໜາຈຶ່ງມີບົດບາດ ແລະ ຄວາມສຳຄັນຕໍ່ການດຳເນີນຊີ ວິດຂອງຊາວຊົນນະບົດຫລາຍ ເພາະກິດຈະກຳຕ່າງໆ ຈະມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງກັບວັດ ຫລືສາດສະ ໜາທັງໝົດ ໂດຍທີ່ຈະກ່າວຕໍ່ໄປນີ້ :

1. ການປະກອບອາຊີບ
2. ການສຶກສາ
3. ການປະກອບພິທີກຳຕ່າງໆ
4. ງານເທດສະການ
5. ການພັດທະນາຊຸມຊົນ.

ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງເວົ້າໄດ້ວ່າ ວັດຄື ສູນລວມຈິດໃຈ ແລະ ສູນລວມ ຂອງກິດຈະກຳຊຸມຊົນ ເພື່ອ ຊຸມຊົນໃນຊົນນະບົດໂດຍແທ້ ເຊິ່ງໝາຍຄວາມເຖິງບົດບາດ ຂອງພະສົງທີ່ມີຕໍ່ຊຸມຊົນດ້ວຍ.

3.3.7 ກຸ່ມ ແລະ ອົງການໃນຊົນນະບົດ

ກຸ່ມແລະ ອົງການໃນຊຸມນະບົດເປັນອົງປະກອບທາງສັງຄົມເຊິ່ງມັ່ງເຖິງສະຖຽນລະພາບ ຂອງຄວາມສຳພັນສະມາຊິກ ຂອງສັງຄົມ ແລະ ພາລະໜ້າທີ່ຈະຕ້ອງປະຕິບັດ ເພື່ອຄວາມຄົງຢູ່ ຂອງຕົວມັນເອງ ແລະ ພາລະໜ້າທີ່ຈະຕ້ອງປະຕິບັດຕໍ່ກັນໃນຖານະເປັນສ່ວນໜຶ່ງ ຂອງຊຸມຊົນ.

ການທີ່ບຸກຄົນມີການຕິດຕໍ່ສຳພັນເຊິ່ງກັນແລະກັນ ມີແຮງຈູງໃຈ, ເປົ້າໝາຍ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການຮ່ວມກັນ ເພື່ອເຮັດກິດຈະກຳບຳບັດຄວາມຕ້ອງການຂອງສະມາຊິກໃນແຕ່ລະກຸ່ມ ແລະ ບຳບັດຄວາມຕ້ອງການ ຂອງກຸ່ມດ້ວຍກັນ ອາດຈະເປັນການມາລວມກັນເປັນກຸ່ມທີ່ມີລັກສະນະໂຄງສ້າງໜ້າທີ່ ແລະ ບົດບາດງ່າຍໆ ທີ່ບໍ່ຊັບຊ້ອນອັນເປັນການສຳພັນທີ່ບໍ່ເປັນທາງການ ເຊິ່ງເປັນຄວາມສຳພັນທີ່ຖືກກຳໜົດໂດຍຄອບຄົວ, ເຜົ່າພັນ ປະເພນີ ຂອງກຸ່ມ ເຊັ່ນ : ກຸ່ມຄອບຄົວ ແລະ ກຸ່ມເພື່ອນບ້ານ. ຄວາມຮ່ວມມືຂອງຄົນພາຍໃນກຸ່ມ ຖືກກຳໜົດໄວ້ຢ່າງມີແບບແຜນ ໂດຍອາໄສຂໍ້ຜູກພັນດ້ວຍສັນຍາ ຫລືຂໍ້ບັງຄັບຕ່າງໆ. ບຸກຄົນສາມາດເຂົ້າຮ່ວມເປັນສະມາຊິກດ້ວຍຄວາມເຕັມໃຈ ແລະ ສາມາດອອກຈາກສະມາຊິກໄດ້ຕະຫລອດເວລາ ລັກສະນະກຸ່ມແບບນີ້ ເປັນກຸ່ມແບບທາງການ ຫລື ອົງການ ເຊັ່ນ : ກຸ່ມຜົນປະໂຫຍດ ເປັນຕົ້ນ.

ບົດທົດສະດີທີ 4 ຫລັກວະນະກະເສດ

ຈຸດປະສົງການສອນ

1. ບອກຈຸດປະສົງ ຂອງລະບົບວະນະກະເສດ
2. ບອກຈຸດປະສົງ ຂອງການປູກຕົ້ນໄມ້
3. ອະທິບາຍປະໂຫຍດ ຂອງລະບົບວະນະກະສິກຳ
4. ບອກອົງປະກອບໃນດ້ານຕ່າງໆ ຂອງລະບົບວະນະກະສິກຳ
5. ອະທິບາຍຍຸດທະວິທີໃນການຈັດການ
6. ອະທິບາຍການຈຳແນກລະບົບວະນະກະສິກຳໂດຍອາສັຍໂຄງສ້າງ ຂອງລະບົບ, ໜ້າທີ່ ຂອງລະບົບ ແລະ ລະດັບ ຂອງການຈັດການ

ເນື້ອໃນ

4.1 ຈຸດປະສົງ ຂອງລະບົບວະນະກະເສດ

ເປັນທີ່ເຂົ້າໃຈກັນດີຢູ່ແລ້ວວ່າ ການໃຊ້ເນື້ອທີ່ດິນທີ່ຈະມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ນັ້ນ ຈະຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການເປັນທີ່ພໍໃຈ ຂອງຜູ້ຈັດການທີ່ດິນ ໂດຍບໍ່ມີຜົນກະທົບຈົນຍອມຮັບບໍ່ໄດ້ໃນດ້ານການເສື່ອມໂຊມ ຂອງ ດິນ ເຊິ່ງມີຂໍ້ຄວນພິຈາລະນາ 3 ປະການຄື :

1. ເປັນຄວາມຕ້ອງການທີ່ຂາດບໍ່ໄດ້ ຂອງເຈົ້າ ຂອງ ດິນ ເຊັ່ນ: ໃນລະບົບວະນະກະສິກຳ ເພື່ອການຍັງຊີບສ່ວນໃຫຍ່, ຄວາມຕ້ອງການອັນດັບທີ 1 ມັກຈະເປັນອາຫານ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການຖັດລົງມາແມ່ນໄມ້ເພື່ອເຮັດເຊື້ອໄຟ ຫລືໄມ້ໃຊ້ສອຍອື່ນໆ.

2. ຄວາມຕ້ອງການ ຂອງເຈົ້າຂອງດິນ ທີ່ວ່າໄມ້ຢືນຕົ້ນຈະມີບົດບາດຕໍ່ການອານຸລັກທາດອາຫານໃນດິນໄວ້ ເພື່ອຊ່ວຍປັບປຸງຜົນຜະລິດຂອງພືດໃຫ້ສູງຂຶ້ນ ໂດຍສະເພາະໃນເນື້ອທີ່ໆ ເປັນພູສູງຊັນ.

3. ຊ່ວງເວລາໃນຈຸດປະສົງ ຂອງເຈົ້າ ຂອງດິນ ເພາະໂດຍທຳມະຊາດ ຂອງການປູກຕົ້ນໄມ້ແລ້ວ ຈະຕ້ອງລົງທຶນໃນໄລຍະຍາວ. ດັ່ງນັ້ນ, ຜົນຕອບແທນຈາກການປູກຕົ້ນໄມ້ຈຶ່ງເຫັນໄດ້ໜ້ອຍໃນຊ່ວງເວລາອັນສັ້ນ, ຊາວກະສິກອນມັກຈະພໍໃຈຕໍ່ຜົນຕອບແທນທາງເສດຖະກິດທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ມີເຈົ້າຂອງດິນຈຳນວນຫລາຍທີ່ມີຄວາມພໍໃຈໃນຜົນຕອບແທນຈາກຊັບສິນຂອງເຂົາ ໃນລະດັບທີ່ເຂົາເຫັນວ່າພໍສົມຄວນ ແຕ່ມີຫລັກປະກັນໃນຄວາມຍິ່ງຍືນ.

ຈຸດປະສົງດ້ານອື່ນໆ ກໍອາດມີຢູ່ດ້ວຍເຊັ່ນຄວາມຢືດຢູ່ນໃນການຈັດການ ຫລືການອານຸລັກ

ສັດປ່າ, ດິນ ແລະ ນ້ຳ ເປັນຕົ້ນ.

4.2 ການຕັ້ງຈຸດປະສົງ

ສິ່ງທີ່ຕ້ອງພິຈາລະນາເປັນປະການທຳອິດກ່ອນກຳໜົດຮູບແບບວະນະກະສິກຳກໍຄື ຈຸດປະສົງທາງດ້ານເວລາຂອງເຈົ້າຂອງດິນ. ຕາມທຳມະຊາດແລ້ວການປູກຕົ້ນໄມ້ເປັນການລົງທຶນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນຕອບແທນໃນໄລຍະຍາວ ແລະ ຖ້າເຈົ້າ ຂອງ ດິນມອງບໍ່ເຫັນຄວາມສຳຄັນ ຂອງ ຕົ້ນໄມ້ນ້ອຍໆໃນແງ່ ຂອງການເປັນຊັບສິນ, ເຈົ້າ ຂອງດິນທີ່ມີຈຸດປະສົງໃນເວລາສັ້ນໆ ຈະບໍ່ມອງເຫັນຄຸນຄ່າ ຂອງການປູກຕົ້ນໄມ້. ກົງກັນຂ້າມໃນແງ່ຂອງເສດຖະກິດ ເຈົ້າ ຂອງດິນບາງຄົນມີສັກກາຍພາບທາງດ້ານການເງິນ, ດ້ານການລົງທຶນເພື່ອໃຫ້ມີລາຍໄດ້ຕໍ່ເນື່ອງໄລຍະຍາວ.

ປະການທີສອງ ລະບົບວະນະກະສິກຳຈະບໍ່ຕ້ອງຂັດຂວາງຈຸດປະສົງ ຂອງການຈັດການຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ຫາກເຈົ້າ ຂອງດິນກຳລັງວາງແຜນທີ່ຈະຫລຸດປັດໃຈການຜະລິດໃນດ້ານແຮງງານລົງໃນອານາຄົດລະບົບວະນະກະສິກຳທີ່ຕ້ອງການບົວລະບັດຮັກສາຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີກໍຈະບໍ່ໄດ້ຮັບການຍອມຮັບ ຕ້ອງໃຊ້ລະບົບທີ່ຕ້ອງການແຮງງານໜ້ອຍກວ່າໃນການເບິ່ງແຍງເອົາໃຈໃສ່.

ຈຸດປະສົງອື່ນໆ ອາດຈະກ່ຽວຂ້ອງກັບຄວາມສວຍງາມ ຂອງພູມປະເທດ, ການປັບຕົວຕໍ່ການປ່ຽນແປງ ຫລື ການອານຸລັກຊັບພະຍາກອນສັດປ່າ, ດິນ ແລະ ນ້ຳ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ ທຸກໆກິດຈະກຳຈະມີຈຸດປະສົງຫລາຍກວ່າໜຶ່ງຈຸດປະສົງສະເໝີ ເຈົ້າຂອງດິນຄວນມີຄວາມເຂົ້າໃຈຢ່າງຈະແຈ້ງວ່າ ຄວນຈະໃຫ້ຄວາມເຂົ້າໃຈສິ່ງໃດຫລາຍກວ່າກັນ ແລ້ວຊຶ່ງຊາເບິ່ງຄວາມສຳຄັນ ເມື່ອພິຈາລະນາທຳມະຊາດ ຂອງຈຸດປະສົງ ຂອງການຈັດການດິນແລ້ວອາດເຫັນໄດ້ວ່າ ເປັນຫຍັງເຈົ້າ ຂອງດິນຈຶ່ງປູກຕົ້ນໄມ້ໃນດິນ ຂອງເຂົາ.

4.3 ຈຸດປະສົງຂອງການປູກຕົ້ນໄມ້

ຈຸດປະສົງຫລັກ ຂອງການປູກຕົ້ນໄມ້ ມີ 3 ປະການໄດ້ແກ່

1. ເພື່ອສະຖຽນລະພາບທາງເສດຖະກິດ (ຜົນຕອບແທນ) ໃນໄລຍະຍາວ ຜົນຜະລິດເນື້ອໄມ້ທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດໂດຍກົງຕໍ່ອຸດສາຫະກຳ ໄດ້ແກ່ ເນື້ອໄມ້ໃຊ້ເຮັດໄມ້ບາງ (Veneer) , ໄມ້ແປຮູບ, ເສົາ, ເຊື້ອເພີງ. ນອກນີ້, ຍັງໄດ້ຜົນຜະລິດຮູບໝາກໄມ້, ເມັດ, ຝັກ ລວມທັງຜົນຜະລິດອື່ນໆ ເຊັ່ນ : ນ້ຳເຜິ້ງ, ອາຫານສັດ ແລະ ດອກໄມ້ ເປັນຕົ້ນ.

ຜົນຜະລິດ ຂອງຕົ້ນໄມ້ເຫລົ່ານີ້ ຈະໃຫ້ຜົນປະໂຫຍດໃນແງ່ ຂອງເສດຖະກິດ ຫລາຍໜ້ອຍ ພຽງໃດແມ່ນຂຶ້ນຢູ່ກັບສະພາບການ ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ :

- ສະພາບເໝາະສົມສຳລັບຊະນິດພັນນັ້ນໆ
- ເປັນພັນທີ່ຜ່ານການຄັດເລືອກ ແລະ ປັບປຸງພັນມາແລ້ວ
- ມີການອອກແບບການປູກຕາມຫລັກວິຊາການ

- ມີການຈັດການເປັນຢ່າງດີ ເຊັ່ນ : ການບົວລະບັດຮັກສາ ແລະ ເກັບກ່ຽວ ຢູ່ໃກ້ຕະຫລາດ.

ຜົນກຳໄລທີ່ຈະໄດ້ຈາກການປູກຕົ້ນໄມ້ແມ່ນຂຶ້ນຮູບລະດັບຂອງການຜະລິດ ແລະ ລາຄາທີ່ ຊື້ຂາຍໃນເນື້ອທີ່ປູກ ແລະ ເນື້ອງຈາກຕົ້ນໄມ້ຕ້ອງໃຊ້ເວລາດົນນານຈຶ່ງເກັບກ່ຽວໄດ້. ດັ່ງນັ້ນ, ຈຶ່ງຕ້ອງ ມີການຕິດຕາມ ແລະ ວິໃຈແນວໂນ້ມຂອງຕະຫລາດຢ່າງໃກ້ຊິດດ້ວຍ.

ໃນການຜະລິດບາງຄັ້ງ ເມື່ອລາຄາສິນຄ້າຂຶ້ນສູງຫລາຍໃນຂະນະນັ້ນ ຈະເຮັດໃຫ້ຜູ້ຜະລິດ ເລັ່ງການຜະລິດຫລາຍຂຶ້ນ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ສິນຄ້າລົ້ນຕະຫລາດ ເຮັດໃຫ້ລາຄາຕົກ ເຊິ່ງເປັນເຫດການທີ່ ພົບເຫັນໂດຍທົ່ວໄປກັບຜົນຜະລິດທາງການກະສິກຳທັງພືດໄຮ່ ແລະ ພືດສວນ. ພວກທີ່ສາມາດ ລອດຈາກການຂາດທຶນນັ້ນຈະຕ້ອງເປັນຜູ້ທີ່ສາມາດຮັກສາມາດຖານ ຂອງລະດັບລາຄາສິນຄ້າໄດ້ ໂດຍສະເພາະຈະຕ້ອງຜະລິດສິນຄ້າໃຫ້ໄດ້ຕອນຕົ້ນລະດູ ຫລືບໍ່ກໍປາຍລະດູຂອງສິນຄ້າ ຫລືຄວາມ ຕ້ອງການ ຂອງຕະຫລາດ.

ໃນລະບົບວະນະກະສິກຳຈະເປັນວິທີການໜຶ່ງໃນການຊ່ວຍຮັກສາລະດັບຄຸນນະພາບຂອງ ສິນຄ້າໃຫ້ຄົງທີ່ໄດ້ ເຮັດໃຫ້ລາຄາຕົກ ກໍ່ໃຫ້ເກີດສະຖຽນລະພາບທາງເສດຖະກິດ. ການບົວລະບັດ ຮັກສາຢ່າງດີ ກໍ່ຊ່ວຍໃຫ້ຄຸນນະພາບສິນຄ້າໄດ້ຮັບການຮັກສາຢ່າງດີໄດ້.

2. ເປັນການເກື້ອກູນການຜະລິດໃຫ້ສົມບູນຂຶ້ນ: ການຈັດການວະນະກະສິ

ກຳ ເປັນການເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມສົມບູນຂຶ້ນໃນລະບົບ (ຫລາຍກວ່າຈະເປັນການເສີມການປະຕິ ບັດກະສິກຳທົ່ວໄປ) ກ່າວຄື ເປັນການໃຊ້ແສງຕາເວັນທີ່ສ່ອງລົງມາໜ້າໂລກຢ່າງມີປະສິດທິພາບ, ບໍ່ສູນເສຍເວລາໄປ ເປັນການຜະລິດທີ່ສົມບູນ, ພະລັງແສງຕາເວັນຈຶ່ງຖືກເກັບໄວ້ໃນຮູບຂອງມວນ ຊີວະພາບເຊັ່ນ: ອາຫານສັດ ເພື່ອເປັນທາດໂປຣຕິນລ້ຽງສັດ ເປັນຕົ້ນ.

ໃນລະບົບທີ່ມີການລ້ຽງສັດ ອາຫານລ້ຽງສັດສ່ວນໃຫຍ່ຈະເປັນພວກຫຍ້າ ແລະ ພວກຕະ ກູນຖິ່ວ ເຊິ່ງມັກຈະພົບວ່າມັກຂາດເຂີນໃນລະດູໜາວ ຫລື ລະດູຮ້ອນ. ການຊື້ອາຫານສັດ ເຊັ່ນ: ເພື່ອງ, ມາແກ້ໄຂບັນຫານັ້ນນັບວ່າເປັນຈຸດອ່ອນຂໍ້ໜຶ່ງຂອງການຈັດການຟາມ.

ດັ່ງນັ້ນ, ການປູກຕົ້ນໄມ້ທີ່ເປັນອາຫານສັດລົງໄປໃນຟາມ ຫລືລະບົບການເຮັດໄຮ່ ຈະເຮັດ ໃຫ້ກິດຈະການການລ້ຽງສັດສົມບູນເປັນບ່ອນໃຫ້ອາຫານສັດໄດ້ ເຊັ່ນ: ກະຖິນ, ແຄຜະລັ່ງເປັນຕົ້ນ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ດີ ການປູກຕົ້ນໄມ້ໃນທົ່ງຫຍ້າອາດເປັນການຫລຸດຜົນຜະລິດລົງໄປເລັກນ້ອຍ ໂດຍສະເພາະໃນລະດູຝົນເຊິ່ງຫຍ້າຈະຈະເລີນໄດ້ດີ ເນື່ອງຈາກຕົ້ນໄມ້ອາດບັງແສງທີ່ຕົກລົງເຖິງ ຕົ້ນຫຍ້າ ແຕ່ເມື່ອພິຈາລະນາເຖິງການໃຫ້ຜົນຜະລິດອາຫານສັດໃນລະດູແລ້ງແລ້ວ ຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດ ຜົນດີ ກວ່າຜົນເສຍຢ່າງເຫັນໄດ້ຊັດເຈນ.

3. ການປ້ອງກັນແລະຄວບຄຸມສະພາບແວດລ້ອມ: ຕົ້ນໄມ້ ຈັດໄດ້ວ່າເປັນສິ່ງ

ແວດລ້ອມໂດຍທຳມະຊາດຂອງດິນ. ດັ່ງນັ້ນ, ການຕັດໄມ້ອອກໃຫ້ໝົດໃນເນື້ອທີ່ ເພື່ອນຳມາລ້ຽງ ສັດ ຫລືເຮັດຟາມເປັນສິ່ງທີ່ເປັນໄປບໍ່ໄດ້ ແລະ ເປັນສະພາວະການທີ່ຜິດທຳມະຊາດ.

ເພື່ອ ທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດສູງສຸດໃນການເຮັດຟາມ, ການຮັກສາຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງດິນ ແລະ ສະພາບຄວາມເປັນຢູ່ນັ້ນ ຕົ້ນໄມ້ຈະຕ້ອງມີຢູ່ຈຳນວນໜຶ່ງໃນເນື້ອທີ່ເພື່ອເຮັດໜ້າທີ່ໃນການບໍລິການແກ່ຊັບສິນດັ່ງກ່າວ. ຕົ້ນໄມ້ທີ່ປູກໃຜນຕຳແໜ່ງທີ່ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມໃນຟາມກໍຈະເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມຊຸ່ມຊື່ນເຢັນສະບາຍແກ່ສັດລ້ຽງ ແລະ ຄົນໃນລະດູຮ້ອນ ແລະ ຊ່ວຍໃຫ້ຄວາມອົບອຸ່ນໃນລະດູໜາວ. ນອກນີ້ ຍັງຊ່ວຍປ້ອງກັນລົມທີ່ອາດກໍ່ຄວາມເສຍຫາຍຕໍ່ເນື້ອທີ່ໄດ້.

4.4 ປະໂຫຍດ ຂອງລະບົບວະນະກະສິກຳ

ລະບົບວະນະກະສິກຳລະບົບໃດໜຶ່ງ ຈະກໍ່ປະໂຫຍດເມື່ອຊາວກະສິກອນທ້ອງຖິ່ນຍອມຮັບ ແລະ ປະຕິບັດຜົນຜະລິດຕໍ່ໜ່ວຍເນື້ອທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ແລະ ລະບົບວະນະກະສິກຳທີ່ປະຕິບັດນັ້ນດຳເນີນຕໍ່ໄປໄດ້ຍືນຍານຊົ່ວລູກຫລານ.

ປະໂຫຍດໂດຍກົງ ຂອງວະນະກະສິກຳໄດ້ແກ່: ຊ່ວຍຄົນທີ່ທຸກຈົນໃຫ້ມີບ່ອນທຳມາຫາກິນ, ຊ່ວຍຟື້ນຟູສະພາບ ຂອງປ່າໄມ້ໃຫ້ກັບຄືນມາ, ເພີ່ມຜົນຜະລິດ ຂອງການກະສິກຳ, ເພື່ອບັນເທົາຄວາມຍາກຈົນ ແລະ ຄວາມອຶດຢາກ, ໄດ້ຜົນຜະລິດຈາກປ່າເປັນພະລັງງານ ແລະ ອຸດສາຫະກຳຕໍ່ໄປ.

ສ່ວນປະໂຫຍດທາງອ້ອມ ໄດ້ແກ່ : ປ້ອງກັນການທຳລາຍປ່າໄມ້ ທ້າງປ່າປູກ ແລະ ປ່າທຳມະຊາດ, ເປັນການອານຸລັກ ຫລືຊ່ວຍອານຸລັກຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ເຊັ່ນ : ສັດປ່າ, ນ້ຳ ເປັນຕົ້ນ. ເປັນການຊ່ວຍບັນເທົາຄວາມເປັນພິດຂອງສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ເຮັດໃຫ້ບ້ານເມືອງມີຄວາມຮົ່ມເຢັນເປັນສຸກ.

4.5 ອົງປະກອບຂອງລະບົບວະນະກະສິກຳ

ເນື້ອເຈົ້າ ຂອງດິນຮູ້ຈຸດປະສົງ ແລະ ສິ່ງທີ່ໄດ້ຮັບຈາກລະບົບວະນະກະສິກຳແລ້ວ ສິ່ງທີ່ຈະເຮັດຕໍ່ໄປຄືການເລືອກປະສົມປະສານອົງປະກອບທັງ 5 ເຊິ່ງມີຄວາມສຳພັນເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ ໄດ້ແກ່: ດິນ, ພູມອາກາດ, ອົງປະກອບທາງດ້ານກະສິກຳ, ອົງປະກອບທາງດ້ານປ່າໄມ້ ແລະ ຍຸດທະວິທີໃນການຈັດການ. ອົງປະກອບແຕ່ລະສ່ວນ ນັ້ນຈະໄດ້ຮັບການກວດກາເພື່ອທີ່ຈະໄດ້ເຂົ້າໃຈວ່າແຕ່ລະອົງປະກອບນັ້ນ ສິ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ອົງປະກອບອື່ນໆແນວໃດ ເພື່ອໃຫ້ຜົນລັບອອກມາຄືແນວໃດ.

4.5.1 ດິນ

ດິນມີຄວາມສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງ ແລະ ເປັນສິ່ງທີ່ຕ້ອງຊອກຫາເນື້ອທີ່ດິນໃຫ້ເໝາະສົມສຳລັບວະນະກະສິກຳໜຶ່ງໆ ປັດໃຈທີ່ຄວນພິຈາລະນາກ່ຽວກັບດິນມີຄື:

1. ຕຳແໜ່ງ ຂອງດິນທີ່ຢູ່ໃນລະບົບການສ້າງຟາມ: ຕຳແໜ່ງໃນນີ້ ເປັນໄລຍະທາງທີ່ຈະໄປເຖິງຈຸດໆນັ້ນ, ປຽບທຽບກັບໄລຍະທາງທີ່ໄກທີ່ສຸດໃນລະບົບນັ້ນໆ ລະບົບວະນະ

ກະສິກຳ ເປັນລະບົບທີ່ຕ້ອງການເບິ່ງແຍງເອົາໃຈໃສ່ເປັນພິເສດ ຈຶ່ງຄວນຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງທີ່ສະດວກຕໍ່
ການເດີນທາງມາຫາຟາມ ໂດຍສະເພາະໃນຊ່ວງທຳອິດຂອງການປູກຈະຕ້ອງເອົາໃຈໃສ່ເປັນພິ
ເສດ ຕິດຕາມເບິ່ງການຈະເລີນເຕີບໂຕ ແລະ ພັດທະນາຂອງຕົ້ນໄມ້.

2. **ພູມປະເທດ:** ເນື້ອທີ່ສູງສຸດຊັ້ນຫລາຍ ຈະເຮັດໃຫ້ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຕ່າງໆສູງຂຶ້ນ
ບໍ່ວ່າຈະເປັນຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການປູກ, ການບົວລະບັດຮັກສາ ແລະ ການເກັບກ່ຽວຕ່າງໆ. ນອກນີ້,
ຈະຕ້ອງພິຈາລະນາລະບົບລ່ວງໜ້າດ້ວຍວ່າ ຈະບໍ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດບັນຫາກ່ຽວກັບການພັງທະລາຍຕົວ ຂອງດິນ
ແລະ ບັນຫາອື່ນໆທີ່ຈະຕາມມາ.

3. **ຊະນິດ ຂອງດິນ:** ດິນມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ການຈະເລີນເຕີບໂຕ ຂອງພືດ ທັງ
ຄຸນສົມບັດທາງເຄມີ ເຊັ່ນ: ຄວາມອຸດົມສົມບູນ ແລະ ຄວາມເປັນກົດເປັນດ່າງ ຂອງດິນ ຫລືຄຸນນະ
ພາບທາງກາຍພາບເຊັ່ນ: ໂຄງສ້າງ ແລະ ຄວາມເລິກຂອງຊັ້ນດິນປູກຝັງ. ດັ່ງນັ້ນ, ຄວນມີການກວດ
ສອບເບິ່ງດິນເສຍກ່ອນ, ດິນທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດບັນຫາ ມັກເປັນດິນທີ່ຊັ້ນເທິງເປັນດິນຊາຍ ສ່ວນດິນຊັ້ນ
ລຸ່ມເປັນດິນໜຽວ. ເນື່ອງຈາກດິນຊາຍເປັນດິນທີ່ມີຄວາມອຸດົມສົມບູນຕໍ່າ ສ່ວນດິນໜຽວຈະແຂງ
ເຊິ່ງເປັນການຍາກຕໍ່ການພັດທະນາ ຂອງຮາກ.

4. **ການລະບາຍນ້ຳ :** ການມີນ້ຳຖ້ວມຂັງໃນເນື້ອທີ່ ເປັນອຸປະສັກຕໍ່ການປູກ
ພືດເກືອບທຸກຊະນິດ ຈຶ່ງຄວນສຶກສາທຳມະຊາດ ແລະ ຄຸນນະພາບຂອງເນື້ອດິນໃຫ້ດີດ້ວຍ ເພື່ອ
ຊອກຫາລະບົບທີ່ເໝາະສົມສຳລັບເນື້ອທີ່ນັ້ນ.

4.5.2 ພູມອາກາດ

ການຈະເລີນເຕີບໂຕ ແລະ ການພັດທະນາ ຂອງພືດ ຈະຂຶ້ນຢູ່ກັບສະພາບພູມອາ
ກາດ, ພືດແຕ່ລະຊະນິດ ຈະຈະເລີນເຕີບໂຕໄດ້ດີທີ່ສຸດນັ້ນ ຕ້ອງການລັກສະນະ ຂອງພູມອາກາດ
ທີ່ສະເພາະແຕກຕ່າງກັນໄປ ເຊິ່ງເປັນລັກສະນະທີ່ລວມໄປເຖິງປັດໃຈ, ອຸນຫະພູມ, ຄວາມຊຸ່ມໃນ
ອາກາດ, ແສງຕາເວັນ, ຄວາມຍາວ ຂອງມື້, ຄວາມໄວຂອງລົມ ເປັນຕົ້ນ. ປັດໃຈເຫລົ່ານີ້ ຈະມີຜົນ
ກະທົບເຊິ່ງກັນແລະກັນ ເຮັດໃຫ້ເດສະພາບພູມອາກາດສະເພາະຂຶ້ນມາ ເມື່ອປັດໃຈເຫລົ່ານີ້ ຢູ່ໃນ
ສະພາບທີ່ເກີນປົກກະຕິ ກໍຈະເປັນອຸປະສັກຕໍ່ການຈະເລີນເຕີບໂຕ ແລະ ການພັດທະນາຂອງຕົ້ນ
ໄມ້ເຮັດໃຫ້ບໍ່ເກີດອອກອອກໝາກ ຫລືສ້າງຄວາມເສຍຫາຍໃຫ້ແກ່ເນື້ອໄມ້. ດັ່ງນັ້ນ, ກ່ອນທີ່ຈະມີ
ການເລືອກລະບົບວະນະກະສິກຳໃດໆຈຶ່ງຕ້ອງທຳຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບສິ່ງແວດລ້ອມພູມອາກາດ
ນຳດ້ວຍ.

4.5.3 ອົງປະກອບດ້ານກະສິກຳ (Agricultural component)

ອົງປະກອບທາງດ້ານການກະສິກຳຈະຂຶ້ນຢູ່ກັບຄວາມເໝາະສົມ ຂອງເນື້ອທີ່, ຕະ
ຫລາດ ແລະ ອາຍຸ ຂອງຕົ້ນໄມ້.

ພືດກະສິກຳສຳລັບລະບົບວະນະກະສິກຳໂດຍກວ້າງໆແລ້ວຈະເປັນຊະນິດທີ່ມີຄວາມຕ້ອງ
ການ ຂອງຜູ້ບໍລິໂພກເປັນອັນດັບທຳອິດ ແຕ່ໃນບາງກໍລະນີ ບາງເນື້ອທີ່ກໍບໍ່ຈຳກັດ ເຊັ່ນ: ພວກພືດ

ຜັກ, ພວກພືດທີ່ເປັນເຄືອດ ພືດອາຫານສັດ ເປັນຕົ້ນ ແຕ່ບາງປ່ອນກໍອາດຈະຈຳກັດໃຫ້ມີພຽງຊະນິດໜຶ່ງ ຫລື ສອງຊະນິດເທົ່ານັ້ນ.

ສິ່ງສຳຄັນໃນການເລືອກພືດກະສິກຳກໍຄື: ພືດນັ້ນຈະຕ້ອງເຂົ້າກັນໄດ້ ກັບລະບົບການຈັດການລວມໆ ຕົວຢ່າງ ເຊັ່ນ: ໃນຊ່ວງທຳອິດ ຂອງການປູກ ພືດກະສິກຳທີ່ປູກລົງໄປໃນລະຫວ່າງແຖວຕົ້ນໄມ້ນັ້ນ ເມື່ອເກັບກ່ຽວ ກໍຈະບໍ່ເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມເສຍຫາຍແກ່ຕົ້ນໄມ້ ໂດຍສະເພາະພືດຫົວທີ່ຕ້ອງຊຸດເຊັ່ນ: ມັນຕົ້ນ, ການເກັບກ່ຽວ ຕ້ອງລະມັດລະວັງ ແລະ ບໍ່ຄວນນຳເອົາສັດລ້ຽງມາລ້ຽງໃນຊ່ວງທີ່ຕົ້ນໄມ້ຍັງນ້ອຍຢູ່ ຈະເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມເສຍຫາຍແກ່ຕົ້ນໄມ້ໄດ້.

ຮົ່ມເງົາ ຂອງຕົ້ນໄມ້ ກໍເປັນປັດໃຈສຳຄັນໜຶ່ງທີ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ພືດກະສິກຳ ໂດຍສະເພາະຕົ້ນໄມ້ມີອາຍຸຫລາຍຂຶ້ນ. ດັ່ງນັ້ນ, ໃນການລ້ຽງສັດໃນສວນປ່າປູກ, ຫຍ້າທີ່ໃຊ້ປູກເປັນອາຫານສັດຄວນຈະເປັນພືດທີ່ມີອາຍຸຫລາຍປີ ເຊິ່ງທົນຕໍ່ຮົ່ມ ແລະ ເຕີບໂຕໄດ້ດີເຖິງວ່າຈະມີຊ່ວງຂອງການຮັບແສງສັ່ນໆ.

4.5.4 ອົງປະກອບທາງດ້ານປ່າໄມ້ (Forestry component)

ຕົ້ນໄມ້ ຖືເປັນອົງປະກອບທີ່ຈຳເປັນສຳລັບລະບົບວະນະກະສິກຳ ການເລືອກໄມ້ຊະນິດໃດນັ້ນ ຂຶ້ນນຢູ່ກັບຄຸນສົມບັດຂອງຕົ້ນໄມ້ວ່າຕ້ອງກົງກັບຈຸດປະສົງ ຫລືບໍ່ພຽງໃດ. ຕົ້ນໄມ້ທີ່ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ລະບົບວະນະກະສິກຳ ຈະຕ້ອງພິຈາລະນາ ເຖິງສິ່ງຕໍ່ໄປນີ້ :

1. **ຄວາມສາມາດໃນການປັບຕົວ:** ຖ້າພົບວ່າຊະນິດຕົ້ນໄມ້ທີ່ຈະນຳໄປປູກໃນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ເນື້ອທີ່ຢູ່ໃນທຳມະຊາດ ຕົ້ນໄມ້ນັ້ນກໍຈະປັບຕົວໄດ້ດີ ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ ຕົ້ນໄມ້ນັ້ນໆ ກໍອາດຈະບໍ່ແມ່ນຕົ້ນໄມ້ທີ່ເຮົາຕ້ອງການ ຫລືເປັນໄປຕາມຈຸດປະສົງຂອງການຈັດການກໍໄດ້.

ຕົ້ນໄມ້ທີ່ມີຄ່າທາງເສດຖະກິດ ອາດຈະບໍ່ເໝາະສົມໃນເນື້ອທີ່ຕ້ອງການປູກ, ອາກໃຫ້ຜົນຜະລິດຕ່ຳ ຫລືໃຫຍ່ຊ້າ ແຕ່ບາງກໍລະນີການຈັດການປັບປຸງສະພາບເນື້ອທີ່ ຜົນຜະລິດນັ້ນອາດຈະເພີ່ມຂຶ້ນເປັນຈຳນວນຫລາຍ.

ຄວາມສາມາດໃນການປັບຕົວຂອງຊະນິດໄມ້ ເປັນຄວາມສາມາດຂອງໄມ້ຊະນິດນັ້ນໆ ທີ່ຈະບັນລຸຈຸດປະສົງໃນສະພາບສິ່ງແວດລ້ອມຕ່າງໆ ກ່າວຄື ສິ່ງແວດລ້ອມນັ້ນ ເປັນຜົນມາຈາກຫລາຍໆປັດໃຈ ເຊິ່ງລວມໄປເຖິງ ສະພາບຂອງດິນ, ພູມອາກາດ, ຄວາມສູງຂອງເນື້ອທີ່, ການຈັດການ, ການມີສັດລ້ຽງ ແລະ ພືດອື່ນໆ.

2. **ອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕ :** ໃນລະບົບວະນະກະສິກຳນັ້ນ, ຕ້ອງການຊະນິດໄມ້ທີ່ມີການຈະເລີນເຕີບໂຕໄວ ແລະ ມີຮອບຕັດຟັນສັ້ນ, ຕ້ອງການກຳໄລມາໃນໄລຍະສັ້ນ ແລະ ໃຫ້ຜົນຜະລິດສູງສຸດ ໂດຍສະເພາະໃນເວລາເລີ່ມຕົ້ນຂອງການປູກຕົ້ນໄມ້ ຍິ່ງຕົ້ນໄມ້ຈະເລີນເຕີບໂຕໄວເທົ່າໃດ ກໍຍິ່ງໄດ້ຮັບຜົນຕອບແທນຄືນມາໄວເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ ໄມ້ບາງຊະນິດທີ່ມີຮອບຕັດຟັນຍາວ ເຊັ່ນໄມ້ສັກ ມີຮອບຕັດຟັນຍາວເຖິງ 60 ປີ ແຕ່ອາດຈະໃຫ້ຜົນຕອບແທນສູງ

ໃນໄລຍະຍາວຫລາຍກວ່າການທີ່ຈະຈັດການໂດຍຮອບຕັດພັນສິ້ນ ຈຶ່ງຕ້ອງພິຈາລະນາເຖິງຈຸດປະສົງແລະສະພາບແວດລ້ອມດ້ວຍ.

ສຳລັບຕົ້ນໄມ້ທີ່ຕ້ອງການໝາກ, ຝັກ ແລະ ອາຫານສັດນັ້ນ ອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕ ແລະ ການແກ່ ກໍຈະມີຜົນຕໍ່ການໄດ້ຮັບຜົນຕອບແທນ ເຊັ່ນດຽວກັນ ເຊິ່ງອາດເຮັດໄດ້ດ້ວຍການປ່ຽນຍອດ, ຕິດຕາຕໍ່ກິ່ງຕ່າງໆເພື່ອເຮັດໃຫ້ໄດ້ຜົນຜະລິດໄວຂຶ້ນ.

3. ຄວາມເໝາະສົມໃນການເປັນອາຫານສັດ: ຄວາມເໝາະສົມໃນການເປັນອາຫານສັດ ໝາຍເຖິງລົດຊາດ ຂອງສ່ວນທີ່ຈະນຳມາເປັນອາຫານສັດ ແລະ ຄຸນຄ່າທາງອາຫານນັ້ນເອງ. ມີຕົ້ນໄມ້ຫລາຍຊະນິດທີ່ສາມາດນຳມາໃຊ້ເປັນອາຫານສັດ ທີ່ສຳຄັນໄດ້ແກ່: ກະຖິນນະລົງ, ແຄບ້ານ, ແຄຜະຮັງ ເປັນຕົ້ນ. ນັກຈັດການວະນະວັດກສິກຳ ຈຶ່ງຄວນສຶກສາເບິ່ງວ່າ ມີໄມ້ຊະນິດໃດແດ່ທີ່ເໝາະສົມສຳລັບໃຊ້ເປັນອາຫານສັດສຳລັບສັດແຕ່ລະຊະນິດ.

4. ຄວາມທົນທານຕໍ່ສະພາບທີ່ບູກມີສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ຮຸນແຮງ: ຕົ້ນໄມ້ທີ່ໃຊ້ບູກໃນລະບົບວະນະກະສິກຳ ຕ້ອງເປັນຊະນິດທີ່ມີຄວາມທົນທານຕໍ່ສະພາບແວດລ້ອມທີ່ຮຸນແຮງ ເຊັ່ນ: ອາກາດຮ້ອນ, ລົມແຮງ, ມັກມີສັດກັດເລັມ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງໃນໄລຍະເລີ່ມບູກ ຈຶ່ງສົມຄວນທີ່ພິຈາລະນາເລືອກຊະນິດຕົ້ນໄມ້ທີ່ທົນທານຕໍ່ສະພາບດັ່ງກ່າວມາບູກ ຕົກວ່າຈະຫາວິທີການປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ເກີດອັນຕະລາຍຈາກສະພາບດັ່ງກ່າວ.

5. ລັກສະນະນິໄສ ຂອງການຈະເລີນເຕີບໂຕ : ລັກສະນະນິໄສ ຂອງການຈະເລີນເຕີບໂຕ ໝາຍເຖິງການແຕກກິ່ງກ້ານ ແລະ ການແຕກຮາກ, ສິ່ງສຳຄັນທີ່ຕ້ອງພິຈາລະນາກໍຄື :

- ຮູບຮ່າງ ຂອງເຮືອນຍອດ
- ຄວາມໜາແໜ້ນ ຂອງເຮືອນຍອດ ເຊິ່ງສຳພັນກັບການທີ່ແສງສະຫວ່າງຈະສາມາດສ່ອງຜ່ານໄດ້.
- ຄວາມເລິກ ແລະ ການແຜ່ຂະຫຍາຍຂອງລະບົບຮາກ
- ຄວາມສຳພັນຂອງລັກສະນະນິໄສເຫຼົ່ານີ້ໃນສະພາບແວດລ້ອມຕ່າງໆ.

ໃນລະບົບວະນະກະສິກຳ ມັກຕ້ອງການຕົ້ນໄມ້ທີ່ມີເຮືອນຍອດໂປ່ງ, ຕົ້ນໄມ້ໃບກວ້າງທີ່ມີການແຕກກິ່ງກ້ານຫລາຍ ຈຶ່ງຕ້ອງມີການລິກິ່ງອອກຕາມຄວາມເໝາະສົມ, ຕົ້ນໄມ້ທີ່ສາມາດໃນການລິກິ່ງຕາມທຳມະຊາດນັ້ນອາດເປັນທີ່ຕ້ອງການ ເຊັ່ນ : ຢູຄາລິບຕັສ ມີການລິກິ່ງໄດ້ເອງຕາມທຳມະຊາດ.

ລັກສະນະນິໄສການຈະເລີນເຕີບໂຕ ທັງໃນແງ່ຂອງເຮືອນຍອດ ແລະ ລະບົບຮາກນີ້ຈະມີຜົນຕໍ່ການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທີ່ມີຢູ່ຕາມຊ່ອງຫວ່າງ ແລະ ຕາມເວລາ ລະຫວ່າງຕົ້ນໄມ້ ແລະ ພືດ. ເຮືອນຍອດນັ້ນ ຫາກບໍ່ເປັນທີ່ຕ້ອງການ ອາດລືອກເພື່ອຕົກແຕ່ງໄດ້ງ່າຍ ແຕ່ຮາກນັ້ນຍາກຕໍ່ການຈັດການ ຈຶ່ງຈຳເປັນຕ້ອງເລືອກຊະນິດທີ່ມີຮາກເລິກຢູ່ຄົນລະລະດັບຮາກຂອງພືດກະສິກຳ ແຕ່ໃນ

ບາງກໍລະນີ ອາດໃຊ້ວິທີຊຸດ ແລະ ຕັດຮາກບໍລິເວນໃກ້ໆກັບພືດກະສິກໍາກໍໄດ້ ເພື່ອປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ ຮາກແຜ່ຂະຫຍາຍອອກ ເປັນການຫລຸດການຍາດແຍ່ງອາຫານທາງຮາກອີກທາງໜຶ່ງ.

ສະຫລຸບແລ້ວ ຕົ້ນໄມ້ທີ່ເໝາະສົມໃນການປູກຮ່ວມກັບພືດກະສິກໍາ ຄວນມີຮາກເລິກ ແລະ ບໍ່ແຜ່ຂະຫຍາຍອອກທາງດ້ານຂ້າງເທົ່າໃດ.

6. **ຄວາມສາມາດໃນການໃຫ້ຮົ່ມເງົາ ແລະ ອານຸລັກດິນ:** ໃນການປູກຕົ້ນໄມ້ ໃຫ້ຮົ່ມເງົາ ຫລືອາດເປັນແນວກັນລົມ ຈະຕ້ອງພິຈາລະນາຮູບຊົງ ແລະ ຄວາມໜາແໜ້ນຂອງ ເຮືອນ ຍອດ, ຄວາມທົນທານຂອງກິ່ງຕັ້ງແຕ່ປາຍຍອດຈົນເຖິງຖານເຮືອນຍອດຕົ້ນໄມ້ທີ່ໃຫ້ຮົ່ມເງົາ ນັ້ນ ຕ້ອງບໍ່ຍາດແຍ່ງກັບຫຍ້າເທົ່າໃດໃນສະພາບທີ່ມີນໍ້າຂັງ ຕົ້ນໄມ້ທີ່ມີລະບົບຮາກແຜ່ຂະຫຍາຍ ອາດເປັນທີ່ຕ້ອງການຫລາຍກວ່າ.

7. **ຄວາມສາມາດໃນການທົນທານຕໍ່ການປະຕິບັດຈັດການ :** ໃນລະບົບວະ ນະກະສິກໍາ ການປະຕິບັດຈັດການທີ່ນິຍົມປະຕິບັດກໍຄື ການລີກິ່ງ, ການຕັດອອກເລັກນ້ອຍ, ຕາມ ລລະດູການເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຜົນຜະລິດສູງສຸດ ໃນກໍລະນີແບບນີ້ ຕົ້ນໄມ້ຈະຕ້ອງມີຄວາມທົນທານ, ມີຊີ ວິດລອດ ແລະ ເຕີບໂຕຕໍ່ໄປ ໂດຍສະເພາະຕົ້ນໄມ້ທີ່ນໍາມາເປັນອາຫານສັດ ຫລືໃຫ້ຝຸ່ນພືດສິດ.

8. **ຄວາມແຂງແຮງ ແລະ ຄວາມສາມາດໃນການໃຫ້ຜົນຜະລິດ** ໃນກໍລະນີທີ່ ຈຸດປະສົງຂອງວະນະກະສິກໍາ ຄືການຜະລິດເປັນຫລັກ ການເລືອກຊະນິດຕົ້ນໄມ້ມາປູກ ກໍຈະຕ້ອງ ເລືອກຊະນິດທີ່ມີຜົນຜະລິດສູງ ແລະ ຄຸນນະພາບດີ ຈຶ່ງຕ້ອງເລືອກເບ້ຍໄມ້ທີ່ມີຄຸນນະພາບດີ, ມາ ຈາກບ່ອນຜະລິດເມັດພັນທີ່ດີມາປູກ.

ການເລືອກພັນໄມ້ທີ່ມີກໍາມະພັນດີມາປູກ ມັກຈະມີຄຸນນະພາບດີໄປດ້ວຍ, ການປູກປ່າໃນ ລະບົບວະນະກະສິກໍາ ຫລືການຜະລິດ ຫລືທາງການຄ້າ ກໍຕ້ອງເລີ່ມຕົ້ນດ້ວຍການຊອກເມັດພັນທີ່ ດີ ແລະ ມາຈາກບ່ອນທີ່ດີຮູ້ປະຫວັດຕ່າງໆມາປູກ.

10. **ປາສະຈາກພະຍາດ-ແມງໄມ້ສັດຕູພືດ:** ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເກີດພະຍາດໃນ ຕົ້ນໄມ້ ມີຄື:

- ສະພາບແວດລ້ອມທີ່ບໍ່ເໝາະສົມ
- ຂາດທາດອາຫານ
- ສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ເຊັ່ນ: ແມງໄມ້, ຂີ້ກະເດືອນ, ເຊື້ອຮາ ແລະ ໄວລັດ.

ການເລືອກຕົ້ນໄມ້ທີ່ເໝາະສົມກັບເນື້ອທີ່ປູກ, ພູມອາກາດ ແລະ ການຈັດການ ຈະຕ້ອງ ເຮັດໃຫ້ຕົ້ນໄມ້ມີຄວາມແຂງແຮງໃນສະພາບທີ່ບໍ່ເໝາະສົມ ເຊັ່ນ: ນໍ້າຖ້ວມຂັງ ເຊິ່ງອາດເປັນໄປໄດ້ ໃນກໍລະນີທີ່ມີການລ້ຽງສັດໃນສວນປ່າປູກ, ການທີ່ສັດຢູ່ບຢ່າດິນປູກຈະເຮັດໃຫ້ດິນແໜ້ນ ແລະ ທາດອາຫານໃຕ້ຕົ້ນໄມ້ ໂດຍສະເພາະໄນໂຕຣເຈນຈາກໃບກໍມີໜ້ອຍ ຫລືສູນເສຍໄປຈາກການ ກັດກິນຂອງສັດ ຫລືເຊາະລ້າງໄປ ໃນສະພາບເຊັ່ນນີ້ຈະເຮັດໃຫ້ເກີດພະຍາດຮາກເໜ້າໄດ້ງ່າຍ. ດັ່ງນັ້ນ, ການຮັກສາສະພາບການລະບາຍນໍ້າທີ່ດີ ແລະ ຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງດິນ ກໍເປັນການ

ຊ່ວຍປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ເກີດພະຍາດຮາກເໝົາໄດ້ອີກທາງໜຶ່ງ.

11. **ຊະນິດຂອງເປືອກ :** ຊະນິດຂອງເປືອກຕົ້ນໄມ້ນັ້ນ ກໍມີຄວາມສຳຄັນ ແລະ ມີຜົນຕໍ່ພືດ ແລະ ສັດດ້ວຍ ແລະ ກໍຍັງມີຜົນຕໍ່ການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງມັນເອງດ້ວຍ. ຕົ້ນໄມ້ທີ່ມີເປືອກຊຸ່ມຫລາຍ ຕາມທິດສະດີແລ້ວຍ່ອມເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມເສຍຫາຍຕໍ່ການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງພືດທີ່ຢູ່ຂັ້ນລຸ່ມ ຄືຈະສ້າງຄວາມເສຍຫາຍແກ່ໃບ ຫລືສ່ວນຕ່າງໆຂອງພືດທີ່ຢູ່ຂັ້ນລຸ່ມໄດ້.

ການລ້ຽງສັດໃນສວນປ່າ ກໍອາດຈະເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມເສຍຫາຍຕໍ່ເປືອກໄດ້ໂດຍສະເພາະ ຖ້າເປືອກມີຮີດຊາດດີ ຫລືເປັນເສັ້ນໃຍ ກໍຍິ່ງເກີດຄວາມເສຍຫາຍ ເພາະອາດຈະຖືກສັດກັດກິນເຮັດໃຫ້ເກຣດຈຶກຂາດໄດ້ ໂດຍປົກກະຕິສັດລ້ຽງທີ່ມີຄວາມເຄີຍຊົມໃນການລ້ຽງໃນປ່າ ຫລືໃນສວນປ່າ ຈະທຳອັນຕະລາຍໃຫ້ແກ່ຕົ້ນໄມ້ໜ້ອຍກວ່າສັດລ້ຽງ ທີ່ບໍ່ເຄີຍນຳມາລ້ຽງໃນປ່າ ຫລືສວນປ່າ.

12. **ການປົດປ່ອຍທາດເຄມີ :** ພືດບາງຊະນິດ ມີການປົດປ່ອຍທາດເຄມີອອກທາງຮາກ ຫລືທາງສ່ວນຕ່າງໆທີ່ລິ້ນລົງສູ່ດິນ. ທາດເຄມີເຫລົ່ານີ້ ອາດຈະໄປຢັບຢັ້ງການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງພືດຊະນິດໜຶ່ງທີ່ຂຶ້ນຢູ່ນຳດ້ວຍ ເຊິ່ງເອີ້ນວ່າການເປັນປະຕິປັກ ເຊັ່ນພວກຈາມຈຸລີ, ຢູຄາລິບຕັດ ມັກຈະປະກົດວ່າມີການຢັບຢັ້ງການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງຫຍ້າທີ່ເກີດຢູ່ອ້ອມແອ້ມຕົ້ນໄມ້. ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວ ຕົ້ນໄມ້ທີ່ມີຜົນຕໍ່ພືດໃນແງ່ຂອງການໝູນວຽນທາດອາຫານ, ປັບປຸງໂຄງສ້າງຂອງດິນ ຫລືຈະກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນເສຍຫາຍ ກໍໃນແງ່ການຍາດແຍ່ງແສງສະຫວ່າ, ຄວາມຊຸ່ມ ແລະ ທາດອາຫານຫລາຍກວ່າ.

4.5.5 ຍຸດທະວິທີໃນການຈັດການ

ເມື່ອສາມາດເລືອກຊະນິດ ຂອງອົງປະກອບດ້ານປ່າໄມ້ ແລະ ການກະສິກຳໄດ້ແລ້ວ ການນຳເອົາຍຸດທະວິທີໃນການຈັດການມາໃຊ້ ຈະເປັນການເຮັດໃຫ້ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຈາກລະບົບນັ້ນຫລາຍທີ່ສຸດ.

ປັດໃຈທີ່ສຳຄັນຍິ່ງທີ່ມີຜົນຕໍ່ຍຸດທະວິທີ ໃນການຈັດການກໍຄືຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງຕົ້ນໄມ້ ເຊິ່ງເປັນພືດຂັ້ນເທິງ ກັບພືດກະສິກຳທີ່ເປັນພືດຂັ້ນລຸ່ມ ເຖິງແມ່ນວ່າການທີ່ມີຕົ້ນໄມ້ຢູ່ຈຳນວນໜຶ່ງ ຈະຊ່ວຍເຮັດໃຫ້ສະພາບແວດລ້ອມໃນເນື້ອທີ່ດີຂຶ້ນ ແຕ່ກໍມີຄວາມສຳພັນໃນທາງການຄ້າ ລະຫວ່າງຜົນຜະລິດຂອງຕົ້ນໄມ້ ແລະ ຜົນຜະລິດທາງການກະສິກຳ ເຊິ່ງສະແດງໄດ້ດ້ວຍເສັ້ນໂຄ້ງສະແດງຄວາມເປັນໄປໄດ້ຂອງຜົນຜະລິດ. ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງສອງອົງປະກອບ ມັກເປັນໄປໃນລັກສະນະຍາດແຍ່ງ ຄືເມື່ອເພີ່ມຜົນຜະລິດຂອງສິ່ງໜຶ່ງ ຜົນຜະລິດອີກສິ່ງໜຶ່ງ ຈະຫລຸດລົງ ແຕ່ບາງລັກສະນະຄວາມສຳພັນແບບເກີ້ແອກູນກັນ ການປູກພືດກະສິກຳ ຫລືລ້ຽງສັດຈຳນວນໜຶ່ງໃນສວນປ່າປູກ ອາດເຮັດໃຫ້ຕົ້ນໄມ້ໄດ້ຮັບປະໂຫຍດ ເຊັ່ນ : ການໄຖຄາດ, ການພວນດິນ, ການໃສ່ຝຸ່ນ, ການກຳຈັດວັດສະພືດ ຫລືມູນສັດ ເປັນຕົ້ນ. ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ ການມີຕົ້ນໄມ້ເພີ່ມຫລາຍຂຶ້ນ ອາດເຮັດໃຫ້ຜົນຜະລິດທາງການກະສິກຳຫລຸດລົງ ຫລືໃນທາງກົງກັນຂ້າມການມີຕົ້ນໄມ້ຈຳນວນໜຶ່ງກໍຊ່ວຍໃຫ້ຜົນຜະລິດທາງການກະສິກຳດີຂຶ້ນທັງພືດ ແລະ ສັດ. ດັ່ງນັ້ນ, ການທີ່

ຈະເລືອກລະກັບຂອງພືດປ່າໄມ້, ພຶດກະສິກຳ ແລະ ສັດລ້ຽງ ມີໄວ້ໃນຫົວໜ່ວຍເນື້ອທີ່ດຽວກັນ ຈຶ່ງຂຶ້ນຢູ່ກັບຈຸດປະສົງ ແລະ ຍຸດທະວິທີໃນການຈັດການ.

ໃນການອອກແບບວະນະກະສິກຳໃນສະພາບແວດລ້ອມຕ່າງໆນັ້ນ ຈະຕ້ອງພິຈາລະນາ ເຖິງບັດໃຈຕໍ່ໄປນີ້ :

1. **ສະຖານທີ່** : ຄືເນື້ອທີ່ສະເພາະທີ່ນຳເອົາວະນະກະສິກຳໄປປະຕິບັດ ມີລັກສະນະຂອງດິນ, ນ້ຳ ແນວໃດ, ມີຂະໜາດກວ້າງພຽງໃດ, ຢູ່ເທິງບ່ອນທີ່ສູງຊັນ ຫລືຂ້ອນຂ້າງລຸບ.
2. **ໜ້າທີ່ຂອງວະນະກະສິກຳ** : ກໍຄືຈຸດປະສົງ ຂອງການປະຕິບັດນັ້ນເອງ ເຊິ່ງໄດ້ແກ່: ໜ້າທີ່ໃນການໃຫ້ຜົນຜະລິດ ແລະ ໜ້າທີ່ໃນການໃຫ້ບໍລິການນັ້ນເອງ.
3. **ຊະນິດຂອງອົງປະກອບ** : ໝາຍເຖິງຊະນິດ ຂອງຕົ້ນໄມ້, ພຶດກະສິກຳ, ສັດລ້ຽງ ທີ່ຈະນຳມາຈັດການໄວ້ໃນເນື້ອທີ່ດຽວກັນ ເຊິ່ງກໍຂຶ້ນກັບລັກສະນະທາງພູມສາດ ລວມເຖິງ ຈຸດປະສົງ ຂອງການຈັດການດ້ວຍ.
4. **ຈຳນວນຕົ້ນໄມ້**: ເນື່ອງຈາກຕົ້ນໄມ້ຊະນິດດຽວກັນ ມີຄວາມຕ້ອງການບັດໃຈໃນການຈະເລີນເຕີບໂຕ ເຊັ່ນ :ແສງສະຫວ່າງ, ຄວາມຊຸ່ມ, ທາດອາຫານ ເໝືອນກັນ. ດັ່ງນັ້ນ, ການກຳນົດຈຳນວນຕົ້ນໄມ້ທີ່ເໝາະສົມ ຈະບໍ່ເຮັດໃຫ້ເກີດການຍາດແຍ່ງລະຫວ່າງຕົ້ນໄມ້ດ້ວຍກັນເອງ ແລະ ຍັງເປີດໂອກາດໃຫ້ນຳເພີດກະສິກຳມາບູກຮ່ວມໃນເນື້ອທີ່ໄດ້ອີກ.
5. **ການຈັດຮຽງ ຂອງອົງປະກອບ**: ໃນການຈັດຮຽງຂອງອົງປະກອບວ່າເປັນແບບສັດສ່ວນ ຂຶ້ນຢູ່ກັບຄວາມສຳພັນ ຫລື ການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນໃນເນື້ອທີ່ດຽວກັນ ຂອງອົງປະກອບທັງສອງ, ຫາກມີການຍາດແຍ່ງຫລາຍ ການບູກຈະເປັນແບບສັດສ່ວນ. ຖ້າຫາກມີການລີ່ງເສີມເກື້ອກູນກັບການບູກ ຈະເປັນການເພີ່ມເນື້ອທີ່ເຊິ່ງພຶດທັງສອງໃຊ້ຮ່ວມກັນ ຫລືເອີ້ນວ່າ Interface ນັ້ນເອງ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ, ການຈັດຮຽງອາດເປັນໄປຕາມເວລາ ເພື່ອເປັນການໃຊ້ເນື້ອທີ່ຕໍ່ເນື່ອງຢ່າງມີປະສິດທິພາບ.
6. **ການຈັດການ**: ໃນການຈັດການນັ້ນ ສິ່ງທີ່ຕ້ອງຄຳນອງເຖິງ ກໍຄືວ່າວະນະກະສິກຳ ຈະເປັນແບບປະສົມ ເຊິ່ງເປັນວິທີການທີ່ງ່າຍໃນແງ່ຂອງການເກັບກ່ຽວ ຫລືບູກ. ຂະໜາດຂອງເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ ແລະ ເນື້ອທີ່ຂຶ້ນຢູ່ກັບຂະໜາດ, ຮູບຮ່າງ ແລະ ການວາງໜານບູກ ແມ່ນແບບບູກພຶດກະສິກຳໃນແຖວພຸ່ມໄມ້ ກໍໃຫ້ເກີດລະດັບຂອງການປະຕິສຳພັນສູງ ແລະ ສະດວກໃນການນຳເຄື່ອງກົນຈັກໄປໃຊ້ໃນການເກັບກ່ຽວ.

ສະຫລຸບແລ້ວ ໃນການເລືອກປະສົມປະສານວະນະກະສິກຳແບບໃດໆກໍຕາມ ສິ່ງທຳອິດທີ່ຕ້ອງຄຳນຶງເຖິງ ແມ່ນຈຸດປະສົງ ເພື່ອໃຫ້ເປັນໄປຕາມຄວາມຕ້ອງການຂອງຜູ້ບູກ. ຈຸດປະສົງທີ່ດີ ມີລັກສະນະທີ່ແນ່ນອນເດັ່ນຊັດ ມີຄວາມສຳຄັນຫລາຍ ແລະ ກໍໃຫ້ເກີດແນວໂນ້ມໃນຄວາມສຳເລັດຫລາຍ ເມື່ອສາມາດຕັ້ງຈຸດປະສົງທີ່ຊັດເຈນໄດ້ແລ້ວ ຈຶ່ງພິຈາລະນາລັກສະນະ ແລະ ທຳມະຊາດ

ຂອງອົງປະກອບຕ່າງໆໃນລະບົບ ແລ້ວນຳມາປະສົມປະສານກັນ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຜົນຕາມຈຸດປະສົງທີ່ຕ້ອງການ.

4.6 ການຈຳແນກລະບົບວະນະກະສິກຳ

ລະບົບວະນະກະສິກຳ ປະກອບໄປດ້ວຍຮູບແບບການປະສົມປະສານ ຂອງໄມ້ຍືນຕົ້ນກັບພືດກະສິກຳ ຫລືລ້ຽງສັດ ຫລາຍຮູບແບບດ້ວຍກັນ ຈຶ່ງມັກຈະເກີດຄວາມສັບສົນວ່າ ວະນະກະສິກຳນັ້ນຄືຫຍັງກັນແທ້ ເພາະນັກວິທະຍາສາດຈາກສ່ວນຕ່າງໆຂອງໂລກ ມັກຈະເອີ້ນຊື່ ຫລືໃຫ້ຄວາມນິຍາມແຕກຕ່າງກັນ. ດັ່ງນັ້ນ, ເພື່ອໃຫ້ມີການຈັດລະບົບທີ່ຖືກຕ້ອງ ໂດຍວິທີການຈຳແນກ Nair (1985) ຈຶ່ງໄດ້ສະເໜີຫລັກເກນໃນການຈຳແນກ ແລະ ຈັດໝວດໝູ່ຂອງລະບົບວະນະກະສິກຳຂຶ້ນມາໄວ້ 4 ແນວທາງ ໂດຍອາໄສໂຄງສ້າງຂອງລະບົບ (ອົງປະກອບ ແລະ ການຈັດຮຽງຂອງອົງປະກອບຕ່າງໆ) ໜ້າທີ່ຂອງໄມ້ຍືນຕົ້ນໃນລະບົບ ແນວຄວາມຄິດທາງດ້ານລະດັບຂອງການຈັດການ ແລະ ລັກສະນະທາງນິເວດວິທະຍາ.

4.6.1 ການຈຳແນກໂດຍອາໄສໂຄງສ້າງຂອງລະບົບ

ໂຄງສ້າງ ຂອງລະບົບ ສາມາດອະທິບາຍຄຳຕັ້ງໃນຮູບ ຂອງອົງປະກອບ ແລະ ບົດບາດ ຫລື ໜ້າທີ່ຕ່າງໆ ຂອງອົງປະກອບນັ້ນໆ ບໍ່ແມ່ນວ່າທຳມະຊາດ ຂອງອົງປະກອບເທົ່ານັ້ນທີ່ມີຄວາມສຳຄັນແຕ່ການຈັດການ, ຈັດຮຽງພາຍໃນລະບົບຂອງອົງປະກອບຕ່າງໆ ກໍມີຄວາມສຳຄັນຢ່າງຫລວງຫລາຍ.

1. ການຈຳແນກໂດຍອາໄສທຳມະຊາດຂອງອົງປະກອບໃນລະບົບການໃຊ້ທີ່ດິນນັ້ນ, ມະນຸດຈະຕ້ອງຈັດການກັບສ່ວນປະກອບທີ່ເປັນຫລັກ 3 ກຸ່ມດ້ວຍກັນຄື: ຕົ້ນໄມ້ (ພວກໄມ້ເນື້ອແຂງຍືນຕົ້ນ), ພືດລົ້ມລູກ (ພືດກະສິກຳ ລວມທັງຫຍ້າລ້ຽງສັດ) ແລະ ການລ້ຽງສັດ. ດັ່ງນັ້ນ, ລະບົບການໃຊ້ເນື້ອທີ່ດິນ ທີ່ຈະຈັດວ່າເປັນລະບົບວະນະກະສິກຳ ສ່ວນໃຫຍ່ມັກຈະມີອົງປະກອບທຶສອງຄື ພືດລົ້ມລູກຢູ່ນຳດ້ວຍ ໂດຍອາດມີຂໍ້ຍົກເວັ້ນໄດ້ ເຊັ່ນ: ການລ້ຽງເຜີ້ງກັນໄມ້ຍືນຕົ້ນ ແລະ ການລ້ຽງສັດນຳໃນປ່າຊາຍເລນ ເປັນຕົ້ນ. ສ່ວນອົງປະກອບທີ່ສາມ ຄືການລ້ຽງສັດນັ້ນ ຈາກລັກສະນະຕ່າງໆດັ່ງກ່າວມາ ເຮັດໃຫ້ສາມາດຈຳແນກລະບົບວະນະກະສິກຳຢ່າງງ່າຍໆໄດ້ ແລະ ອາດສະແດງໃຫ້ເຫັນຊັດເຈນຂຶ້ນ ໂດຍອາດເອີ້ນຊື່ເປັນຢ່າງອື່ນກໍໄດ້.

- ລະບົບປ່າໄມ້-ປູກຝັງ : ໝາຍເຖິງການປູກພືດກະສິກຳ, ໄມ້ພຸ່ມ, ໄມ້ເປັນເຄືອຍືນຕົ້ນຮ່ວມກັນ, ໄມ້ຍືນຕົ້ນ ຫລືພັນໄມ້ປ່າ.
- ລະບົບປ່າໄມ້-ຫຍ້າ/ລ້ຽງສັດ: ໝາຍເຖິງ ການປູກຕົ້ນໄມ້ຍືນຕົ້ນຮ່ວມກັບການປູກຫຍ້າ/ລ້ຽງສັດ.
- ລະບົບປ່າໄມ້-ກະສິກຳ-ຫົວຫຍ້າ/ລ້ຽງສັດ: ໝາຍເຖິງການປູກໄມ້ຍືນຕົ້ນຮ່ວມກັບພືດກະສິກຳ ແລະ ການລ້ຽງສັດ.

ນອກຈາກນັ້ນ ຍັງມີລະບົບວະນະກະສິກຳອື່ນໆອີກ ເຊັ່ນ: ການປູກປ່າອະເນກປະສົງ ເຊິ່ງມີປະຕິສຳພັນທາງເສດຖະກິດ ແລະ ທາງນິເວດວິທະຍາ ກັບອົງປະກອບໃນການສ້າງຜົນຜະລິດໃນລະບົບການໃຊ້ທີ່ດິນອື່ນໆ ຈົນເຮັດໃຫ້ລະບົບເຫລົ່ານັ້ນຖືກຈັດໃຫ້ເປັນລະບົບວະນະກະສິກຳດ້ວຍ ເຊັ່ນ : ການລ້ຽງເຜິ້ງ, ການລ້ຽງວັດນ້ຳ ກັບການປູກປ່າ ເປັນຕົ້ນ. ແຕ່ຖ້າລະບົບເຫລົ່ານັ້ນ ບໍ່ອາດຈະຈັດເຂົ້າຢູ່ໃນລະບົບວະນະກະສິກຳດັ່ງກ່າວແລ້ວ ກໍຈັດໄວ້ໃນກຸ່ມ ລະບົບອື່ນໆກໍໄດ້. ການຈຳແນກລະບົບວະນະກະສິກຳ ເປັນ 3 ປະເພດຫລັກດັ່ງກ່າວ ນັບວ່າເປັນພື້ນຖານຫລັກເພື່ອສະດວກຕໍ່ການໃຊ້ເປັນສິ່ງນຳໜ້າໃນການຈຳແນກລະບົບວະນະກະສິກຳຍ່ອຍໆຕໍ່ໄປ ທັງນີ້ເພື່ອສະແດງໃຫ້ເຫັນເຖິງທຳມະຊາດ ແລະ ອົງປະກອບຂອງລະບົບໄດ້ດີຂຶ້ນ ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ : ອາດຈະມີລະບົບປ່າໄມ້-ກະສິກຳ ເພື່ອການຜະລິດອາຫານ, ລະບົບປ່າໄມ້-ທົ່ງຫຍ້າ/ລ້ຽງສັດ ເພື່ອຜະລິດອາຫານສັດ ເປັນການຄ້າ ແລະ ຜະລິດອາຫານ ໃນເຂດຮ້ອນຊຸ່ມ (ຫລືແຫ້ງແລ້ງ) ໃນເມື່ອທີ່ຮາບພຽງ ຫລືລະບົບປ່າໄມ້-ກະສິກຳ-ທົ່ງຫຍ້າ/ລ້ຽງສັດ ເພື່ອຜະລິດອາຫານ ແລະ ອານຸລັກດິນໃນເຂດຮ້ອນເທິງທີ່ສູງ ແລະ ອື່ນໆຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ການຈຳແນກລະບົບວະນະກະສິກຳ ໂດຍອາໄສທຳມະຊາດ ຂອງອົງປະກອບພື້ນຖານນັ້ນເປັນເລື່ອງຂອງຄວາມຈິງ ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ ແລະ ສົມເຫດສົມຜົນ ແລະ ມີຄວາມສົມຄວນເປັນທີ່ຍອມຮັບໃນທາງການອ້າງອີງແລະການຈຳແນກ.

ຍັງມີຫລັກເກນລະດັບສຳຮອງລົງໄປອີກຈຳນວນຫລວງຫລາຍ ທີ່ສາມາດໃຊ້ເປັນຕົວກຳນົດລະບົບຍ່ອຍ ແລະ ວິທີປະຕິບັດຕ່າງໆ, ລະບົບຍ່ອຍທີ່ຈຳແນກຕາມໜ້າທີ່ ເຊັ່ນ: ລະບົບຍ່ອຍໃນການຜະລິດອາຫານມະນຸດ ແລະ ລະບົບຍ່ອຍໃນການຜະລິດພືດອາຫານສັດ ແລະ ອື່ນໆ. ນອກນີ້, ຍັງອາດໃຊ້ໃນໂຄງສ້າງຂອງລະບົບເປັນຕົວຈຳແນກກໍໄດ້ ເຊັ່ນ : ລະບົບຍ່ອຍ ແລະ ວິທີປະຕິບັດຕ່າງໆ ໃນລະບົບປ່າໄມ້-ກະສິກຳ ເຊິ່ງອາດລວມເອົາການປູກຕົ້ນໄມ້ເປັນຮິ້ວໃນບ່ອນສູງຂຶ້ນ, ການປູກພັນໄມ້ບຳລຸງດິນໃນການເຮັດໄຮ່ເລື່ອນລອຍ, ການປູກພັນໄມ້ຫລາຍຊະນິດປະສາມປະສານກັນ, ການປູກໄມ້ພຸ່ມໃນໄຮ່ນາ, ການປູກຕົ້ນໄມ້ໃຫ້ຮົ່ມເງົາແກ່ພືດກະສິກຳ, ວະນະກະສິກຳເພື່ອການຜະລິດໄມ້ພື້ນ, ການປູກຕົ້ນໄມ້ເພື່ອກັນລົມໃຫ້ແກ່ພືດກະສິກຳຕ່າງໆ.

ສຳລັບຕົວຢ່າງ ຂອງລະບົບຍ່ອຍ ແລະ ວິທີປະຕິບັດຕ່າງໆໃນລະບົບປ່າໄມ້-ທົ່ງຫຍ້າ/ລ້ຽງສັດ ໄດ້ແກ່ ລະບົບການຜະລິດສັດທີ່ມີຕົ້ນໄມ້ອະເນກປະສົງສຳລັບເປັນອາຫານສັດ (ແຫລ່ງທາດຂຶ້ນ) ເຮັດໜ້າທີ່ເໝືອນເປັນຮິ້ວລ້ອມທົ່ງຫຍ້າ ຫລືເຫລືອຕົ້ນໄມ້ໄວ້ສຳລັບໃຫ້ຮົ່ມເງົາ, ໃຫ້ສັດກິນ, ໃຫ້ໝາກໄມ້ໃນບໍລິເວນທົ່ງຫຍ້າລ້ຽງສັດ. ສ່ວນຕົວຢ່າງຂອງລະບົບຍ່ອຍ ແລະ ວິທີປະຕິບັດໃນລະບົບປ່າໄມ້-ກະສິກຳ-ທົ່ງຫຍ້າ/ລ້ຽງສັດ ໄດ້ແກ່ : ການໃຊ້ປະໂຫຍດຮິ້ວຕົ້ນໄມ້ເພື່ອໃຫ້ສັດໄດ້ແທະເລັມກິນ ເພື່ອໃຫ້ເປັນຝຸ່ນພືດສິດ ຫລືຄຸມດິນ ຕະຫລອດຈົນເພື່ອການບຳລຸງດິນ, ການປູກພືດກະສິກຳ, ໄມ້ຍືນຕົ້ນ,ລ້ຽງສັດ ອ້ອມຮອບບໍລິເວນບ້ານເຮືອນ (ສວນຫລັງບ້ານ) ງລຸງ.

2. ການຈຳແນກໂດຍອາໄສການຈັດຮຽງ ຂອງອົງປະກອບຕ່າງໆ: ການຈັດຮຽງອົງປະກອບຕ່າງໆໃນນີ້ ແມ່ນໝາຍເຖິງການຈັດຮຽງ ຂອງອົງປະກອບທີ່ເປັນພືດ ໃນການຈັດ

ຮຽງຂອງພືດຕ່າງໆໃນລະບົບທີ່ມີພືດຫລາຍຊະນິດປະສົມປະສານນັ້ນ ຈະມີປັດໃຈເລື່ອງເນື້ອທີ່ (ຊ່ອງຫວ່າງ) ແລະ ເວລາເປັນຕົວຄວບຄຸມ.

ການຈັດໄລຍະຂອງການປູກພືດແບບປະສົມປະສານນັ້ນ ຖ້າປູກຖີ່ ກໍຈະໄດ້ຕົ້ນໄມ້ເປັນກຸ່ມທີ່ໜ້າແໜ້ນ ເຊັ່ນ: ສວນຫລັງບ້ານ ຫລືຖ້າປູກໄລຍະຫ່າງ ກໍຈະໄດ້ຕົ້ນໄມ້ທີ່ກະຈາຍຫ່າງກັນ ເຊັ່ນ : ໃນລະບົບປ່າໄມ້-ທົ່ງຫຍ້າທັງຫລາຍ. ນອກນີ້, ການປູກພັນໄມ້ ອາດປູກເປັນແຖບ ທີ່ມີຄວາມກວ້າງ ຫລືຖິ້ນຕ່າງກັນ. ການປູກຕົ້ນໄມ້ເປັນແຖບ ອາດເຮັດໄດ້ຫລາຍຮູບແບບ ອາດມີຕັ້ງແຕ່ແຖວນ້ອຍໆ (ປູກສະລັບແຖວ) ຈົນເຖິງແຖບກວ້າງໆ ຕົວຢ່າງ ການປູກເປັນແຖບ ໄດ້ແກ່ : ການປູກພືດໃນຊ່ອງລະຫວ່າງແຖວຕົ້ນໄມ້. ການປູກຕົ້ນໄມ້ເປັນແຖບທີ່ງ່າຍທີ່ສຸດ ໄດ້ແກ່ : ການປູກຕົ້ນໄມ້ເປັນຮົ້ວອ້ອມຮອບໜານປູກ ຫລືເທິງຄັນນາ ເພື່ອຈຸດປະສົງຕ່າງໆ ເຊັ່ນ : ໝາກໄມ້, ພືດອາຫານສັດ, ໄມ້ເຊື້ອໄຟ, ຮົ້ວ ແລະ ແລວປ້ອງກັນ, ອານຸລັກດິນ, ເປັນແລວກັນລົມ ແລະ ອື່ນໆ. ສ່ວນການປູກຕົ້ນໄມ້ເປັນແຖບກວ້າງໆ ອາດກາຍໄປເປັນການປູກພືດຊະນິດດຽວກັນລ້ວນໆກໍໄດ້. ດັ່ງນັ້ນ, ເຮົາອາດໃຊ້ປະຕິສຳພັນລະຫວ່າງອົງປະກອບຕ່າງໆ ເປັນເກນໃນການຕັດສິນລະຫວ່າງການປູກເປັນແຖບກັບການປູກພືດຊະນິດດຽວທັງໝົດເນື້ອທີ່ປູກໄດ້.

4.6.2 ການຈຳແນກໂດຍອາໄສໜ້າທີ່ຂອງລະບົບ

1. **ລັກສະນະພື້ນຖານທີ່ໃຊ້ໃນການຈຳແນກລະບົບ:**ເນື່ອງຈາກລະບົບວະນະກະສິກຳທຸກລະບົບ ມີລັກສະນະພື້ນຖານສອງປະການ ຄື ການຜະລິດ ແລະ ການຍືນນານ ຂອງລະບົບ. ດັ່ງນັ້ນ ລະບົບວະນະກະສິກຳທັງຫລາຍ ມີໜ້າທີ່ໃນການຜະລິດ (ຜົນຜະລິດຄວາມຈຳເປັນພື້ນຖານໜຶ່ງຢ່າງ ຫລືຫລາຍຢ່າງ) ແລະ ມີໜ້າທີ່ດ້ານໃຫ້ບໍລິການດ້ວຍ (ການປ້ອງກັນ ແລະ ການຮັກສາລະບົບຂອງການຜະລິດ) ຜົນຜະລິດທີ່ເປັນຄວາມຈຳເປັນພື້ນຖານໃນນີ້ ໄດ້ແກ່: ອາຫານ, ພະລັງງານ, ບ່ອນຢູ່ອາໄສ, ວັດຖຸດິບ, ເງິນສົດ ເປັນຕົ້ນ.

ຕາຕະລາງທີ 3 ການຈັດການເວລາໃນການປູກໃນລະບົບວະນະກະສິກຳ (Nair F 1985)

ການຈັດເວລາປູກຮ່ວມ	ສະແດງແຜນງານ	ຕົວຢ່າງ
- ປູກຮ່ວມກັນຕະຫລອດ	_____	ປູກກາເຟໃຕ້ຮົ່ມໄມ້, ຫຍ້າລ້ຽງ ສັດໃຕ້ຕົ້ນໄມ້.
- ປູກຮ່ວມກັນໃນໄລຍະທຳອິດ	_____	ປູກແບບຕອງຢາ
- ປູກຮ່ວມກັນເປັນປີຫລືເປັນ ລະດູການ.	_____	ປູກພືດລົ້ມລູກໃນສວນໝາກ ພ້າວໃຫ້ງົວກິນຫຍ້າເປັນລະດູ.
- ປູກແຊກຊ້ອນ	_____	ໃນທົ່ງຫຍ້າທີ່ມີຕົ້ນໄມ້ຂຶ້ນຮ່ວມ.
- ປູກເຫລື້ອມເວລາກັນ	_____	ປູກພືດສວນຄົວ, ສວນຫລັງ ບ້ານ.
- ປູກແບບໝູນວຽນ ຫລືຮ່ວມ ກັນເປັນລະດູການ.	_____	ປູກໝາກພິກໄທກັບຢາງພາລາ ພັກທີ່ແບບໄຮ່ເລື່ອນລອຍ.

ໝາຍເຫດ : _____ ໄມ້ຍືນຕົ້ນ
 ----- ບໍ່ແມ່ນພືດຍືນຕົ້ນ ຫລື ພືດລົ້ມລູກ

(ໄລຍະເວລາອາດປ່ຽນແປງໄປຕາມການປະສານອົງປະກອບ)

ສ່ວນໜ້າທີ່ບໍລິການໃນນີ້ ໝາຍເຖິງໄມ້ຍືນຕົ້ນ ເຊິ່ງເປັນຜົນຜະລິດຮ່ວມໃນລະບົບມີຜົນຕໍ່
 ຜົນຜະລິດຈຳເປັນພື້ນຖານຂ້າງຕົ້ນ ໂດຍມີໜ້າທີ່ຊ່ວຍອານຸລັກດິນ ເພື່ອຮັກສາການຜະລິດ ຂອງ
 ລະບົບໃຫ້ຍືນນານ, ຊ່ວຍປັບປຸງສະພາບແວດລ້ອມໃຫ້ໄດ້ຜົນຜະລິດດີ ຖ້າມີການຈັດຮູບແບບວະ
 ນະກະສິກຳທີ່ດີ ເປັນຕົ້ນ.

ການຈຳແນກໂດຍວິທີນີ້ ຈະຍຶດເອົາຜົນຜະລິດຫລັກ ແລະ ບົດບາດຂອງອົງປະກອບຫລັກ

ຂອງລະບົບ ເຊິ່ງມີລັກສະນະພື້ນຖານສອງປະການຄື ການຜະລິດ ແລະ ຄວາມຍືນຍານ ເຊິ່ງສາມາດຈຳແນກລະບົບວະນະກະສິກຳ ອອກເປັນ 2 ປະເພດ ໄດ້ແກ່ :

- ລະບົບວະນະກະສິກຳເພື່ອການຜະລິດ ເຊິ່ງໄດ້ແກ່ ເພື່ອຜະລິດອາຫານ, ເພື່ອອາຫານສັດ, ເພື່ອເປັນໄມ້ເຊື້ອໄຟ ແລະ ອື່ນໆ.

ຜົນຜະລິດທີ່ເປັນຄວາມຈຳເປັນພື້ນຖານໃນນີ້ ໄດ້ແກ່ ແຫານ, ພະລັງງານ, ບ່ອນຢູ່ອາໄສ, ວັດຖຸກິບ, ເງິນສົດ ເປັນຕົ້ນ.

- ລະບົບວະນະກະສິກຳເພື່ອການປ້ອງກັນ : ເຊິ່ງບາງເທື່ອຈະເອີ້ນວ່າ ລະບົບວະນະກະສິກຳເພື່ອການບໍລິການ, ໜ້າທີ່ດ້ານບໍລິການນີ້ ຈະເປັນຂອງໄມ້ຍືນຕົ້ນ ເຊິ່ງຈະເອື້ອອຳນວຍຕໍ່ຜົນຜະລິດຂອງລະບົບໃຫ້ຍືນຍານ ແລະ ຊ່ວຍປັບປຸງສະພາບແວດລ້ອມໃຫ້ດີຂຶ້ນ ແລະ ມີຜົນຕໍ່ຜົນຜະລິດຈຳເປັນພື້ນຖານເບື້ອງຕົ້ນ. ຖ້າມີການຈັດຮູບແບບວະນະກະສິກຳທີ່ດີເປັນຕົ້ນ ຕົວຢ່າງລະບົບວະນະກະສິກຳທີ່ແບ່ງຕາມໜ້າທີ່ດ້ານບໍລິການ ຫລືອານຸລັກດິນ, ລະບົບວະນະກະສິກຳ ເພື່ອປັບປຸງຄວາມອຸດົມສົມບູນຂອງດິນ, ລະບົບວະນະກະສິກຳເພື່ອການປ້ອງກັນຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ປ້ອງກັນລົມ ແລະ ເປັນບ່ອນກັ່ງບັງຕ່າງໆ.

3. ໜ້າທີ່ ຂອງຕົ້ນໄມ້ໃນລະບົບນິເວດກະສິກຳ: ລະບົບນິເວດກະສິກຳ ໝາຍ

ເຖິງລະບົບການກະສິກຳທີ່ຄຳນຶງເຖິງສະພາບແວດລ້ອມທັງທາງດ້ານກາຍພາບ ແລະ ຊີວະພາບ ເຊັ່ນ: ດິນ, ນ້ຳ, ພູມອາກາດ, ສະພາບພູມປະເທດ ຕະຫລອດຈົນບັນຫາຂອງຊາວກະສິກອນທີ່ຈະມີຜົນກະທົບຕໍ່ລະບົບການຜະລິດທາງການກະສິກຳນັ້ນໆ.

ເມື່ອເວົ້າເຖິງຕົ້ນໄມ້ໂດຍລວມແລ້ວ ຕົ້ນໄມ້ໃຫ້ຜົນປະໂຫຍດທັງທາງກົງ ແລະ ທາງອ້ອມ ຜົນປະໂຫຍດທາງກົງນັ້ນ ເກີດຈາກໜ້າທີ່ໃນການຜະລິດ ເຊິ່ງສະແດງອອກໃນຮູບຂອງຜົນຜະລິດ ເຊັ່ນ : ເນື້ອໄມ້, ດອກໄມ້, ໝາກໄມ້, ທາດເຄມີຕ່າງໆພາຍໃນຕົ້ນໄມ້ ເປັນຕົ້ນ. ຜົນປະໂຫຍດທາງອ້ອມນັ້ນ ເກີດຈາກໜ້າທີ່ໃນດ້ານການບໍລິການຂອງຕົ້ນໄມ້ ເຊິ່ງໄດ້ແກ່ : ການປັບປຸງຄວາມອຸດົມສົມບູນ ຂອງດິນ, ການຄວບຄຸມການເຊາະລ້າງພັງທະລາຍ ຂອງດິນ, ການໃຫ້ຮົ່ມເງົາ, ການເປັນແລວກັ່ງບັງ ເປັນຕົ້ນ. ການປູກຕົ້ນໄມ້ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຮັບຜົນຕາມຈຸດປະສົງນັ້ນ ຂຶ້ນຢູ່ກັບປັດໃຈສອງປະການ ຄື ຊະນິດຂອງຕົ້ນໄມ້ເອງ ແລະ ວິທີການຈັດການ(ຮູບທີ່) ເມື່ອຈຸດປະສົງການປູກເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຜົນຜະລິດໜຶ່ງໆ ເຮັດໄດ້ໂດຍເລືອກຊະນິດຕົ້ນໄມ້ທີ່ມີຄຸນສົມບັດຕາມຕ້ອງການເຊັ່ນ: ປູກເພື່ອເຮັດຟືນ ກໍເລືອກຊະນິດທີ່ມີເນື້ອໄມ້ແໜ້ນ, ໃຫ້ຄວາມຮ້ອນສູງ, ມີຄວາມສາມາດໃນການແຕກໜໍ່ໄດ້ດີ ຫລືເພື່ອຜະລິດອາຫານໃນຄົວເຮືອນ ກໍຄວນເປັນຊະນິດໄມ້ທີ່ມີໃບ ຫລືໝາກທີ່ຮັບປະທານໄດ້ ເປັນຕົ້ນ. ຫາກຈຸດປະສົງເພື່ອການບໍລິການ ເຊັ່ນ : ການຄວບຄຸມການກັດເຊາະພັງທະລາຍ ຂອງດິນ ກໍຕ້ອງວາງຮູບແບບການປູກໄປຕາມແນວລະດັບ ຂອງຄວາມຊັນ ຫລືເພື່ອການປັບປຸງດິນ ກໍຕ້ອງມີວິທີການຕັດຟຸ່ມໃບໃຫ້ເປັນຝຸ່ນພືດສົດແກ່ດິນ ເປັນຕົ້ນ.

ໃນລະບົບວະນະກະສິກຳ ເຊິ່ງປະກອບດ້ວຍ ຄົນ, ພືດ, ສັດ, ດິນ ແລະ ນ້ຳ ນັ້ນ ຕົ້ນໄມ້ອາດສະແດງບົດບາດ ຫລືໜ້າທີ່ຕໍ່ໄປນີ້ :

- ປັນອາຫານສຳລັບບໍລິໂພກເຊັ່ນ: ຂົມກະເດົາ, ກະຖິນ ໃບສາມາດນຳມາບໍລິໂພກເປັນຜັກທີ່ໃຫ້ຄຸນຄ່າທາງອາຫານສູງ.
- ສິ່ງເສີມຜົນຜະລິດ ຂອງສັດລ້ຽງ ໃບຂອງຕົ້ນໄມ້ບາງຊະນິດ ເປັນອາຫານສັດທີ່ມີຄຸນນະພາບຍ່ອຍໆ, ໃຫ້ທາດຊີ້ນສູງ ເຊັ່ນ: ກະຖິນຍັກ, ແຄຜຮັງ ເປັນຕົ້ນ. ອາຫານສັດຈາກຕົ້ນໄມ້ ນັບວ່າມີຄວາມສຳຄັນຫລາຍ ໂດຍສະເພາະໃນຊ່ວງລະດູແລ້ງ. ນອກນີ້, ການປູກຕົ້ນໄມ້ ທີ່ມີຄວາມສາມາດໃນການດຶງທາດໄນໂຕຣເຈນກະຈາຍໃນທົ່ງຫຍ້າລ້ຽງສັດ ເປັນການສິ່ງເສີມໃຫ້ທົ່ງຫຍ້າຈະເລີນງອກງາມດີ ແລະ ຍັງເປັນຮົ່ມເງົາໃຫ້ແກ່ສັດລ້ຽງອີກດ້ວຍ.
- ເປັນແຫລ່ງຜຸ່ນພືດສົດ
- ເປັນທີ່ມາ ຂອງລາຍໄດ້ ໂດຍສະເພາະຈາກຕົ້ນໄມ້ທີ່ມີໝາກ, ນ້ຳຢາງ ແລະ ນ້ຳມັນ ເປັນຕົ້ນ.
- ຊ່ວຍຄຸ້ມຄອງພືດຜົນ : ການປູກຕົ້ນໄມ້ບາງຊະນິດຄວບຄຸມພືດຜົນ, ຊ່ວຍຫລຸດອັດຕາການແຜ່ລະບາດຂອງພະຍາດ ແລະ ແມງໄມ້ ເມື່ອທຽບກັບການປູກພືດຊະນິດດຽວ.
- ຊ່ວຍໃນການອານຸລັກ ແລະ ປັບປຸງດິນ
- ຊ່ວຍປັບປຸງສະພາບແວດລ້ອມອ້ອມຂ້າງ.

3. ການວາງຮູບແບບ ແລະ ການຈັດການ: ການວາງຮູບແບບ ແລະ ການຈັດການກັບຕົ້ນໄມ້ທີ່ປູກເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຮັບຜົນຕອບແທນຕາມຈຸດປະສົງທີ່ຕ້ອງການ ນັບວ່າມີຄວາມສຳຄັນຍິ່ງ ເພາະມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງກັບການຍອມຮັບຂອງຊາວກະສິກອນຜູ້ປະຕິບັດ. ເນື່ອງຈາກບາງຮູບແບບ ເປັນສິ່ງໃໝ່ທີ່ຊາວກະສິກອນບໍ່ເຄີຍປະຕິບັດມາກ່ອນ ການວາງຮູບແບບ ແລະ ການຈັດການທີ່ເໝາະສົມ ຈະເຮັດໃຫ້ຕົ້ນໄມ້ທີ່ປູກສະແດງບົດບາດໄດ້ເຕັມທີ່ ທັງທາງດ້ານການຜະລິດ ແລະ ການບໍລິການ ດັ່ງຕົວຢ່າງດັ່ງນີ້ :

- ເພື່ອປັບປຸງດິນ: ຊະນິດຕົ້ນໄມ້ທີ່ນຳມາປູກຈະຕ້ອງມີຄວາມສາມາດໃນການດຶງໄນໂຕຣເຈນ, ມີມວນຊີວະພາບຂອງໃບຈຳວນຫລາຍ ແລະ ມີຄວາມສາມາດໃນການແຕກໝໍ້ໄດ້ດີ. ຮູບແບບຂອງການປູກ ອາດປູກເປັນແຖວຕາມໜານປູກ ໄລຍະປູກບໍ່ເກີນ 20 x 20 ຊັງຕີແມັດ. ຫລັງປູກແລ້ວໜຶ່ງປີ ຈິ່ງຕັດໃບມາເປັນຜຸ່ນພືດສົດ ຫລືຄຸມດິນແລ້ວໄຖກົບ.
- ເພື່ອຄວບຄຸມການກັດເຊາະພັງທະລາຍຂອງດິນ: ຊະນິດຕົ້ນໄມ້ທີ່ນຳມາປູກ ຄວນມີຮາກເລິກ, ປູກເປັນແຖບຕາມແນວລະດັບຂອງຄວາມຄ້ອຍຂຸ້ນ ໂດຍໃນແຕ່ລະແຖບ ຈະມີ 2 ແຖວ. ໄລຍະຫ່າງລະຫວ່າງແຖບນັ້ນ ແມ່ນຂຶ້ນຢູ່ກັບຊະນິດຂອງດິນ ແລະ ຄວາມຄ້ອຍຂຸ້ນ.
- ເພື່ອເປັນສິ່ງກັນລົມ : ແນວກັນລົມ ຈະປະກອບດ້ວຍແຖວຕົ້ນໄມ້ທີ່ປູກ 2-3 ແຖວ ເມື່ອປູກໃນບ່ອນທີ່ຄ້ອຍຂຸ້ນ ກໍຈະເຮັດໜ້າທີ່ໃນການປ້ອງກັນການກັດເຊາະພັງທະລາຍຂອງດິນ, ແນວກັນລົມ ຕາມຫລັກທິດສະດີແລ້ວ ຈະປະກອບໄປດ້ວຍແຖວຕົ້ນໄມ້ທີ່ມີຂະ

ໝາດຕ່າງໆ 3 ຊັ້ນ ເຊິ່ງຊັ້ນທຳອິດ ເປັນໄມ້ພຸ່ມຂະໜາດຕ່ຳ ເຊັ່ນ : ໄມ້ປ່ອງຊະນິດຕ່າງໆ, ບໍ່ເທືອງ, ກະຖິນນະລິງ ເປັນຕົ້ນ. ສ່ວນຊັ້ນທີ 2 ເປັນໄມ້ຂະໜາດໃຫຍ່ ເຊັ່ນ : ສິນທະເລ, ໄມ້ສັກ, ໄມ້ຊໍ່ ຫລື ໝາກຂາມ. ສ່ວນຊັ້ນທີ 3 ຫລືຫລັງແນວປະທະລົມ ເປັນໄມ້ຂະໜາດກາງ ເຊັ່ນ : ໝາກມ່ວງຫົມ ມະພານ, ແຄຝຣັ່ງ ຫລືກະຖະນນະລິງ ເປັນຕົ້ນ. ໄລຍະຫ່າງຂອງຕົ້ນໄມ້ໃນແຖວ ຄວນປະມານ 1 ແມັດ ໂດຍການວາງຕຳແໜ່ງຂອງຕົ້ນໄມ້ລະຫວ່າງແຖວໜຶ່ງໄປຍັງອີກແຖວໜຶ່ງສະລັບກັນ. ໄລຍະ ຫ່າງລະຫວ່າງແຖບ ຄວນກວ້າງປະມານ 30 ຊັງຕີແມັດ ສຳລັບເນື້ອທີ່ໆມິລິແຮງ ຫລືປະມານ 200-300 ແມັດໃນບ່ອນທີ່ປົກກະຕິ.

ການວາງຮູບແບບ ແລະ ການຈັດການປູກຕົ້ນໄມ້ ເພື່ອຈຸດປະສົງຫລາຍຢ່າງກໍໄດ້ ເຊັ່ນ : ເພື່ອກັນລົມ, ປ້ອງກັນການກັດເຊາະພັງທະລາຍຂອງດິນ, ຄຸມດິນ, ຜະລິດໄມ້ເຊື້ອໄຟ ແລະ ອື່ນໆ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈະເຫັນໄດ້ວ່າບົດບາດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງຕົ້ນໄມ້ນັ້ນ ນອກຈາກຈະຂຶ້ນຢູ່ກັບຄຸນສົມ ບັດສະເພາະຕົວຂອງຕົ້ນໄມ້ແລ້ວ ຍັງຂຶ້ນຢູ່ກັບວິທີການວາງຮູບແບບ ແລະ ການຈັດການກັບຕົ້ນ ໄມ້ນັ້ນອີກດ້ວຍ.

4.6.3 ການຈຳແນກໂດຍອາໄສລະດັບ ຂອງການຈັດການ

ການນຳເອົາຫລັກເກນທາງເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ ເຊັ່ນ : ລະດັບຂອງການຜະ ລິດ ແລະ ລະດັບຂອງການໃຊ້ເທັກໂນໂລຢີ ແລະ ການຈັດການມາໃຊ້ໃນການຈຳແນກ ເຮັດໃຫ້ສາ ມາດຈັດໝວດໝູ່ລະບົບວະນະກະສິກຳໄດ້ເປັນ 3 ພວກຄື : ລະບົບວະນະກະສິກຳເຊິ່ງການຄ້າ, ລະບົບວະນະກະສິກຳເຊິ່ງການຄ້າເຄິ່ງອາຊີບ ແລະ ລະບົບວະນະກະສິກຳເພື່ອອາຊີບ.

1. **ລະບົບວະນະກະສິກຳໃນທາງການຄ້າ:** ມີຈຸດປະສົງຫລັກເພື່ອການຜະລິດ ເພື່ອເປັນສິນຄ້າ, ຂະໜາດ ຂອງເນື້ອທີ່ ມີຕັ້ງແຕ່ຂະໜາດກາງເຖິງຂະໜາດໃຫຍ່ ຕົວຢ່າງ ຂອງລະ ບົບໄດ້ແກ່

- ສວນຢາງພາລາ, ສວນປາມນ້ຳມັນ ຫລືສວນໝາກພ້າວທີ່ເປັນ ສິນຄ້າຮ່ວມກັບພືດທີ່ເປັນອາຫານ ຫລືພືດກະສິກອື່ນໆ ຫລືທົ່ງຫຍ້າລ້ຽງສັດ.
- ການປູກພືດພວກທີ່ທົນຮົ່ມເຊັ່ນ: ກາເຟ ເປັນສິນຄ້າໃຕ້ຮົ່ມໄມ້ຊະ ນິດຕ່າງໆ.
- ພືດກະສິກຳປູກຮ່ວມກັບປ່າໄມ້
- ການລ້ຽງສັດເປັນສິນຄ້າໃນສວນປ່າຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະ ສວນ ປ່າເພື່ອເຍືອເຈ້ຍ.

2. **ລະບົບວະນະກະສິກຳເຊິ່ງການຄ້າເຄິ່ງອາຊີບ:** ລະບົບວະນະກະສິກຳເຊິ່ງ ກາຄ້າເຄິ່ງອາຊີບ ເປັນລະບົບທີ່ປູກພືດຍືນຕົ້ນ (ເຊິ່ງອາດເປັນໄມ້ໃຫ້ໝາກ) ກັບພືດອາຫານສັດ ດຳເນີນການໃນເນື້ອທີ່ຂະໜາດນ້ອຍ ເຖິງຂະໜາດກາງ. ພືດຍືນຕົ້ນ ໄດ້ແກ່ : ກາເຟ, ໝາກພ້າວ ຫລືອື່ນໆ ໄມ້ປ່າທີ່ມີຮອບໝູນວຽນຕັດພັນສັ້ນ. ພືດອາຫານ ເຊັ່ນ : ພືດຜັກ, ພືດຫົວຕ່າງໆ.

3. **ລະບົບວະນະກະສິກຳເພື່ອຍັງຊີບ:** ເປັນການດຳເນີນການ ໂດຍຊາວກະສິກອນບາງຄົນ ທີ່ປູກພືດອາຫານ ແລະ ໄມ້ຍືນຕົ້ນເພື່ອໃຊ້ສອຍໃນເຮືອນ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຜົນຜະລິດທີ່ຈຳເປັນຂັ້ນພື້ນຖານ ເຊິ່ງດຳເນີນການດ້ວຍເຈົ້າ ຂອງທີ່ດິນ ຫລືຜູ້ຄອບຄອງທີ່ດິນ. ພວກພືດຜັກທີ່ປູກ ຖ້າເຫລືອກິນໃນຄອບຄົວ ກໍຈະຂາຍ. ວະນະກະສິກຳລະບົບນີ້ປະຕິບັດກັນທົ່ວໄປໃນປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາ ລວມທັງການເຮັດໄຮ່ເຄື່ອນຍ້າຍໃນຮູບແບບຕ່າງໆ ທົ່ວໄປໃນເຂດຮ້ອນກໍຢູ່ໃນລະບົບນີ້ ເຊິ່ງລວມໄປເຖິງວະນະກະສິກຳໃນຮູບແບບສວນຫລັງບ້ານ ຫລືພົບເຫັນໃນບໍລິເວນທີ່ມີປະຊາກອນໜາແໜ້ນ ແລະ ຕໍ່ມາຖືກນຳໄປເຜີຍແຜ່ໃນເຂດອື່ນໆ.

ເອກະສານອ້າງອີງ

1. ສູນວິໄຈປ່າໄມ້. 2535. ເອກະສານປະກອບການຝຶກອົບຮົມຫຼັກສູດວິຊາວະນະສາດຊຸມຊົນ. ຄະນະວະນະສາດ ມະຫາວິທະຍາໄລກະເສດສາດ 582 ນ. (ພາສາໄທ).
2. ມິນທິນ ຈຳເຣີນພິກ. 2534. ເອກະສານປະກອບການສອນວິຊາວະນະສາດຊຸມຊົນ 311 ພາກວິຊາວະນະວັດວິທະຍາ ຄະນະວະນະສາດ ມະຫາວິທະຍາໄລກະເສດສາດ. (ພາສາໄທ).
3. ຮັດຊະນິກອນ ເສດໂຖ. 2528. ສັງຄົມວິທະຍາຊຸມຊົນ ກຸງເທບພະມະຫານະຄອນ. ໄທວັດທະນາພານິດ (ບົດທີ 3, 4, 15 ແລະ 16). (ພາສາໄທ).